

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

Τίτλος διπλωματικής

**Πολιτικές και Μέσα για την Κοινωνική Πολιτική
των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού
την περίοδο 2014-2020:
Η περίπτωση του Δήμου Πεντέλης**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Χάνου Αρχοντία

Επιβλέπων Καθηγητής: Κότιος Άγγελος

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

Thesis Title

**“Policy and Instruments for the Social Policy of
Municipalities for the period 2014-2020 –
Case study on the Municipality of Pentelis”**

Graduate Student: CHANOU ARCHONTIA
Professor: Kotios Aggelos

Corinth, September 2016

«Πολιτικές και Μέσα για την Κοινωνική Πολιτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού την περίοδο 2014-2020: Η περίπτωση του Δήμου Πεντέλης»

Περίληψη

Αντικείμενο της μεταπτυχιακής εργασίας είναι να εξεταστούν οι δυνατότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να αξιοποιήσει πολιτικές και μέσα για το σχεδιασμό ολοκληρωμένων Στρατηγικών Κοινωνικής Πολιτικής με αφορμή την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προκλήσεων που ανέδειξε σε τοπικό επίπεδο η τρέχουσα ανθρωπιστική κρίση, σε σύζευξη με τις Ευρωπαϊκές, Εθνικές και Περιφερειακές κατευθύνσεις και πολιτικές Κοινωνικής Συνοχής. Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» για μία έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, το Εθνικό Πλαίσιο Ανάπτυξης «ΕΣΠΑ 2014-2020» σε συνέργεια με εξειδικευμένα σχέδια στρατηγικών κοινωνικής ανάπτυξης και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα αποτελούν την τρέχουσα προγραμματική περίοδο τους βασικούς πυλώνες αναζωογόνησης του κοινωνικού και οικονομικού ιστού των τοπικών κοινωνιών. Σκοπός της εργασίας είναι η προσαρμογή των ευρωπαϊκών και εθνικών κατευθύνσεων και μέσων στο Δήμο Πεντέλης για την εφαρμογή μιας νέας ολοκληρωμένης Στρατηγικής Κοινωνικής Πολιτικής που θα εγγυάται την κοινωνική ευημερία με βιώσιμη προοπτική και μακροπρόθεσμο κοινωνικό όφελος.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Κοινωνική πολιτική ΟΤΑ, κοινωνική ενσωμάτωση, ολοκληρωμένη προσέγγιση, ΕΣΠΑ 2014-2020, Δήμος Πεντέλης, Ωφελούμενοι ΕΚΤ, Ευπαθείς ομάδες

“Policy and Instruments for the Social Policy of Municipalities for the period 2014-2020 – Case study on the Municipality of Pentelis”

ABSTRACT

The subject of this postgraduate work is to study the potential of Local Government and the media which can be reclaimed for the design of an integrated Social Policy Strategic and the confrontation social challenges highlighted locally the current humanitarian crisis in conjunction with European, National and regional directions and Social Cohesion policies. The Strategy "Europe 2020" for smart, sustainable and inclusive growth, the National Development Framework "ΕΣΠΑ 2014-2020" in synergy with specific patterns of social development strategies and the Regional Operational Programmes are the current programming period the main pillars of the social revitalization and economic fabric of local communities. The aim is to adapt the European and National guidelines and tools in the municipality of Penteli for the implementation of a new Integrated Social Policy Strategy that will guarantee social prosperity with sustainable perspective and long-term social benefit.

Key words: European Social Fund, Social Policy, Local governance, Municipalities, Partnership Agreement (Greece) 2014-2020, inclusive growth, integrated approach, targeted social minorities, Penteli’s Municipality

*Στην κόρη μου Χρυσούλα για την υπομονή της,
και στην αδελφή μου Μαρία για τη μάχη που δίνει*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία σηματοδοτεί το τέλος του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του νεοϊδρυθέντος Διαπανεπιστημιακού Διατμηματικού Τμήματος «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση» στο οποίο είχα την τιμή να φοιτήσω σε μία περίοδο της ζωής μου που ενώ χρονικά απέχει από τη τριτοβάθμια μετεκπαίδευση είναι ιδιαίτερα ενεργή στα αυτοδιοικητικά δρώμενα. Με την ευκαιρία αυτή επιθυμώ να ευχαριστήσω θερμά μία σειρά από πρόσωπα.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα Καθηγητή μου και Κοσμήτορα του τμήματος «Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών – Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κ. Άγγελο Κότιο για την ευκαιρία που μου έδωσε να ακούσω τις επιστημονικές του απόψεις στο πεδίο των σύγχρονων ευρωπαϊκών προκλήσεων και να αποκτήσω ένα στέρεο επιστημονικό υπόβαθρο στα κοινωνικά θέματα.

Τον κ. Μανώλη Κουτουλάκη για την αμέριστη καθοδήγηση, υποστήριξη και ενθάρρυνση από το πρώτο στάδιο μέχρι και την ολοκλήρωση της εργασίας, καθώς και το τρίτο μέλος της επιτροπής τον Λέκτορα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, κ. Γεώργιο Γαλανό για τις υποδείξεις του.

Όλους τους εκλεκτούς καθηγητές του Μεταπτυχιακού Τμήματος για το συνεκτικό πλέγμα γνώσεων που μας μετέδωσαν σε κρίσιμα για την ανάπτυξη της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης πεδία.

Τους αγαπητούς συμφοιτητές μου για τις εμπειρίες, τους προβληματισμούς και τις ιδέες που ανταλλάξαμε, με την ευχή να έχουμε δημιουργική και αναπτυξιακή συμβολή στα δρώμενα της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΜΕΡΟΣ	14
ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	15
1.1 Στρατηγική « Ευρώπη 2020 »	15
1.1.1 Βασικές Αρχές	15
1.1.2 Η Κοινωνική Διάσταση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».....	17
1.1.3 Η « Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας ».....	19
1.1.4 Η « Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας ».....	20
1.1.5 Η «Νεολαία σε κίνηση»	21
1.1.6. Η « Εγγύηση για τη Νεολαία»	22
1.2 Χρηματοδοτικά εργαλεία για την υλοποίηση των κοινωνικών στόχων της στρατηγικής « Ευρώπη 2020 ».....	23
1.2.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.).....	23
1.2.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (Ε.Τ.Π.)	23
1.2.3 Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (FEAD).....	24
1.2.4 Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία « EaSI ».....	24
1.2.5 URBACT III.....	25
1.2.6 Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Αστικές Καινοτόμες Δράσεις (UIA)	26
1.2.7 HORIZON 2020	26
1.2.8 Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια	26
1.2.9 Ταμείο Ασύλου , Μετανάστευσης και Ένταξης.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	28
2.1. Η Σύγχρονη Κοινωνικό-Οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα.....	28
2.2. Η Κοινωνική Διάσταση στο πλαίσιο του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020).....	31
2.2.1. ΕΣΠΑ 2014-2020 και Κοινωνική Πολιτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση	32
2.2.2. Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»- Ενδεικτικές Δράσεις με δικαιούχο την Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	34
2.2.3. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση.	34
2.3. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη.....	36

2.3.1. Το Όραμα και η Στρατηγική.....	36
2.3.2. Οι επωφελούμενοι της Στρατηγικής.....	37
2.3.3. Η Αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής.....	38
2.4. Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	43
3.1. Η Περιφέρεια Αττικής.....	43
3.2. ΠΕΠ « Αττική 2014-2020 » και Κοινωνική Πολιτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. .	44
3.3. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη (ΠεΣΚΕ) της Περιφέρειας Αττικής.....	47
Β. ΜΕΡΟΣ	51
ΑΣΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	52
4.1. Η Σύσταση του Δήμου Πεντέλης.....	52
4.2. Κοινωνικό-Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	53
4.3. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά των Ευπαθών ομάδων.....	56
4.3.1. Ανεργία και Μακροχρόνια Ανεργία.....	56
4.3.2. Κίνδυνος Φτώχειας και Παιδική Φτώχεια.....	59
4.3.3. Άτομα χωρίς Κοινωνική Ασφάλιση.....	63
4.3.4. Πληθυσμιακές ομάδες εκτός του δικτύου των δημόσιων προνοιακών προγραμμάτων.....	65
4.3.5. Άτομα με Αναπηρία.....	65
4.3.6. Κοινωνικά Ζητήματα Χαμηλής έντασης.....	66
4.4. Συμπερασματικές Διαπιστώσεις.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ.....	67
5.1. Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής στο Δήμο Πεντέλης.....	67
5.1.1 Κοινωνική Πολιτική στους Ο.Τ.Α. Α Βαθμού.....	67
5.1.2 Φορείς άσκησης Κοινωνικής Μέριμνας στον οργανισμό του Δήμου.....	68
5.2. Δομές Κοινωνικής Πολιτικής στον οργανισμό του Δήμου.....	69
5.3. Δομές Κοινωνικής Πρόνοιας στην επικράτεια του Δήμου.....	72
5.4. Προνοιακός Εθελοντισμός στο Δήμο.....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	74
6.1. Κρίσιμα Κοινωνικά Ζητήματα στο Δήμο Πεντέλης.....	74

6.2. Αξιολόγηση των υφιστάμενων Δομών Κοινωνικής Πολιτικής.....	77
6.3. SWOT Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής στο Δήμο Πεντέλης.....	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΜΙΑ ΝΕΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	81
7.1. Το Όραμα της Στρατηγικής.....	81
7.2. Εμβληματικές Δράσεις.....	82
7.3. Επωφελούμενοι της Στρατηγικής.....	83
7.4. Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και Προγραμματισμός της Στρατηγικής.....	84
7.4.1. Πρώτη εμβληματική δράση «Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής για το σύνολο των ευπαθών ομάδων του τοπικού πληθυσμού».....	84
7.4.2. Δεύτερη εμβληματική δράση «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης».....	85
7.4.3. Τρίτη εμβληματική δράση «Καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών».....	87
7.4.4. Τέταρτη εμβληματική δράση «Διευκόλυνση στην εργασιακή ένταξη για την αποκατάσταση της κοινωνικής ευημερίας».....	89
7.4.5. Πέμπτη εμβληματική δράση «Αναβάθμιση της Κοινωνικής Υπηρεσίας και ανάπτυξη του κοινωνικού πλουραλισμού».....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	93
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	95

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2. 1 Στόχοι « Ευρώπη 2020 » - Στόχοι της Ελλάδας για το 2020	30
Πίνακας 3. 1 Δείκτες ανεργίας-απασχόλησης της Περιφέρειας Αττικής σε σχέση με το σύνολο της χώρας και την ΕΕ27	47
Πίνακας 3. 2 Συνάφεια των Μέτρων Πολιτικής της ΠεΣΚΕ Αττικής με τους Άξονες Προτεραιότητας του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020».....	48
Πίνακας 4. 1 Εξέλιξη της Ανεργίας	56
Πίνακας 4. 2 Ανεργία και Μακροχρόνια Ανεργία ανά ηλικιακές ομάδες.....	57
Πίνακας 4. 3 Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD- Παιδική Φτώχεια	61
Πίνακας 4. 4 Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD ανά ηλικιακή ομάδα.....	61
Πίνακας 6. 1 Ανάλυση SWOT.....	78

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 4. 1 Μόνιμος Πληθυσμός Δήμου Πεντέλης.....	52
Γράφημα 4. 2 Κατάσταση Απασχόλησης του Πληθυσμού	53
Γράφημα 4. 3 Απασχόληση του Πληθυσμού ανά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας	54
Γράφημα 4. 4 Επίπεδο Εκπαίδευσης του Πληθυσμού.....	54
Γράφημα 4. 5 Πλήθος Ανέργων κατά φύλο	58
Γράφημα 4. 6 Πλήθος Ανέργων κατά επίπεδο εκπαίδευσης	58
Γράφημα 4. 7 Πλήθος Ανέργων κατά εθνικότητα.....	58
Γράφημα 4. 8 Νοικοκυριά με εξαρτώμενα τέκνα.....	60
Γράφημα 4. 9 Μονοπρόσωπα Νοικοκυριά ανά φύλο	60
Γράφημα 4. 10 Πλήθος Ωφελούμενων ΤΕΒΑ/FEAD ανά Δημοτική Κοινότητα	62
Γράφημα 4. 11 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά φύλο	63
Γράφημα 4. 12 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά τύπο νοικοκυριού.....	64
Γράφημα 4. 13 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά ηλικιακή ομάδα	64

:

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΕΣ : Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης
ΕΔΕΤ : Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία
ΕΤΠΑ : Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ : Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΓΤΑΑ : Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΤΘΑ : Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΕ : Ευρωπαϊκή Ένωση
ΜΚΟ : Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση
ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»
Ε.Π. : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Ε.Π. : Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΝΘΕ : Νέες Θέσεις Εργασίας
Ο.Α.Ε.Δ. : Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΚΔΑΠ, : Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΚΔΑΠ ΜΕΑ : Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία
ΕΣΠΑ : Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
Τ.Α.Π.Τ.Ο.Κ. : Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων
Ο.Χ.Ε.: Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
Β.Α.Α.: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»
Θ.Σ. : Θεματικός Στόχος
Α.Π. : Αξονες Προτεραιότητας
Π.Ε. : Περιφερειακή Ενότητα
ΠεΣΚΕ : Περιφερειακή Στρατηγική ΓΙΑ ΤΗΝ Κοινωνική Ένταξη
Τ.Κ. : Ταχυδρομικός Κώδικας
Δ.Ε. : Δημοτική Ενότητα
τ.μ. : τετραγωνικά μέτρα
Ο.Ε.Υ. : Οργανισμός Εσωτερικών Υπηρεσιών
Ο.Κ.Π.Α. : Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης
Ο.Τ.Α. : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ε. : Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση
Τ.Ε. : Τεχνολογική Εκπαίδευση
Ε.Δ. : Εμβληματική Δράση
Κ.Θ.Μ. : Κεντρικό Θεματικό Μέτρο
Υ.Θ.Μ. : Υποστηρικτικό Θεματικό Μέτρο
NEET : Not in Employment , Education or Training

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι δυσβάσταχτες παρεμβάσεις δημοσιονομικής προσαρμογής και η έλλειψη μιας ολοκληρωμένης εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής με μακροπρόθεσμο προσανατολισμό οδήγησαν το ελληνικό κράτος σε βαθιά και χρονικά παρατεταμένη οικονομική ύφεση που έχει αποδιοργανώσει επικίνδυνα τον οικονομικό και κοινωνικό ιστό στις τοπικές κοινωνίες. Ένα πλέγμα νέων κοινωνικών ζητημάτων όπως η μακροχρόνια ανεργία, η απαξίωση του ανθρώπινου δυναμικού, η φτωχοποίηση της μεσαίας τάξης και ο κοινωνικός αποκλεισμός των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού ενέτειναν την ανάγκη για τη χάραξη μίας νέας εθνικής στρατηγικής εναρμονισμένη στις κατευθύνσεις της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που θα αντιμετωπίζει με ενεργητικές παρεμβάσεις την αύξηση της απασχόλησης, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας. Οι εθνικοί κοινωνικοί στόχοι θα υλοποιηθούν με προτεραιότητες και μέτρα των επιχειρησιακών προγραμμάτων των περιφερειών που θα αντανakλούν στις κοινωνικές ιδιαιτερότητες των περιοχών τους.

Στο πλαίσιο αυτό η τοπική Αυτοδιοίκηση Α Βαθμού καλείται να εγκαταλείψει το παραδοσιακό μοντέλο άσκησης κοινωνικών πολιτικών και σε εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές κατευθύνσεις με ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό και ενεργητικές πολιτικές να αντιμετωπίσει ολιστικά τα κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα, αξιοποιώντας ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς πόρους και δυνάμεις της κοινωνίας των πολιτών.

Το Α Μέρος της εργασίας περιλαμβάνει τρία κεφάλαια όπου αναλύονται το θεσμικό και προγραμματικό πλαίσιο για την κοινωνική συνοχή σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το νέο όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2014-2020, για μία χωρίς αποκλεισμούς οικονομία που θα προσφέρει υψηλή απασχόληση και θα επιτυγχάνει την κοινωνική και εδαφική συνοχή. Ακολουθώς αναφέρονται οι μετρήσιμοι πρωταρχικοί στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την αύξηση της απασχόλησης, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που θα ενισχύσουν την κοινωνική διάσταση του οράματος με ένα συνεκτικό φάσμα δράσεων και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα λειτουργήσουν ως καταλύτες για την υλοποίηση των κοινωνικών στόχων της Στρατηγικής. Επίσης στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μία σύντομη κριτική επισκόπηση για τα κοινωνικά αποτελέσματα της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και τις κοινωνικές φιλοδοξίες της νέας Στρατηγικής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται η σύγχρονη κοινωνικό-οικονομική κατάσταση της χώρας, οι παράγοντες που ενέτειναν τη χαμηλή επίδοσή της στην πορεία σύγκλισης με την ΕΕ καθώς επίσης και οι στρατηγικοί στόχοι που τίθενται στην αφετηρία της νέας περιόδου για την αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού στο πλαίσιο του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020). Επιπλέον γίνεται ειδική αναφορά στις κύριες ενεργητικές εθνικές πολιτικές που αντανakλούν στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, στην προστασία των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και την προώθηση της

βιώσιμης απασχόλησης και μπορούν να ενσωματωθούν ως δράσεις στις τοπικές κοινωνίες με φορέα υλοποίησης τους οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο τρίτο κεφάλαιο αποτυπώνεται μέσω του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» και της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠεΣΚΕ), ο στρατηγικός σχεδιασμός της Περιφέρειας Αττικής με προτεραιότητες και μέτρα πολιτικής που θα υποστηρίξουν σε περιφερειακό επίπεδο τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους για τη κοινωνική συνοχή σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και κοινωνικές ιδιαιτερότητες του νομού Αττικής. Δίνεται έμφαση σε δράσεις και δομές που μπορούν να υλοποιήσουν οι δήμοι αξιοποιώντας τα χρηματοδοτικά μέσα της Περιφέρειας Αττικής.

Το Β Μέρος της εργασίας περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια και επεξεργάζεται μία ολοκληρωμένη στρατηγική κοινωνικής πολιτικής για το δήμο Πεντέλης που θα εγγυάται την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική ευημερία των πολιτών, σε σύζευξη με τις ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές κατευθύνσεις και τις τοπικές κοινωνικές προκλήσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση των κατοίκων του δήμου Πεντέλης. Επιχειρείται, με άντληση και στατιστική επεξεργασία στοιχείων από τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές του δήμου και τη Στατιστική υπηρεσία του ΟΑΕΔ να χαρτογραφηθούν οι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και να αποτυπωθούν οι κοινωνικές ιδιαιτερότητες, οι ανάγκες και τα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά των δυνητικά ωφελούμενων μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που θα αντιμετωπίζει με στοχευμένες ενεργητικές παρεμβάσεις τις σύγχρονες τοπικές κοινωνικές προκλήσεις.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αποτυπώνονται οι φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής στον οργανισμό και στην επικράτεια του δήμου και περιγράφονται οι κοινωνικού χαρακτήρα παρεχόμενες υπηρεσίες, τα υφιστάμενα κοινωνικά προγράμματα και οι κοινωνικές δομές που λειτουργούν.

Στο έκτο κεφάλαιο με μεθοδολογικό εργαλείο τη ανάλυση SWOT οριοθετούνται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της υφιστάμενης κατάστασης άσκησης κοινωνικής πολιτικής για την κοινωνική συνοχή στο δήμο, με αξιολόγηση των υφιστάμενων κοινωνικών δομών σε συνάφεια με τα κρίσιμα τοπικά κοινωνικά ζητήματα, ενώ αναδεικνύονται οι ευκαιρίες που αναδύονται μέσα από ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της τοπικής ανθρωπιστικής κρίσης.

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου κοινωνικής πολιτικής για την κοινωνική συνοχή στο δήμο Πεντέλης, σε σύζευξη με τις ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές κατευθύνσεις και πολιτικές και τις τοπικές κοινωνικές προκλήσεις που θα προσδίδει βιώσιμο κοινωνικό όφελος στους ευπαθείς ωφελούμενους.

A. ΜΕΡΟΣ

ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1.1 Στρατηγική « Ευρώπη 2020 »

1.1.1 Βασικές Αρχές

Στην ανατολή του 21^{ου} αιώνα η κρίση εξουδετέρωσε πολλά χρόνια οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ανέδειξε τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας της Ευρώπης. Παράλληλα η παγκοσμιοποίηση, η στενότητα των πόρων, η δημογραφική γήρανση και τα αυξανόμενα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ως καθοριστικές προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενέτειναν την ανάγκη για τη χάραξη μίας νέας στρατηγικής που θα εγγυάται την πορεία εξόδου από την κρίση και θα δομεί ένα βιώσιμο μέλλον με ευήμερoύσα προοπτική που θα ισορροπεί την οικονομική ολοκλήρωση με την κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Η «Ευρώπη 2020» αποτελεί τη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την χρονική περίοδο 2014-2020, με πρωταρχικό στόχο να καταστήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση μία έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία που θα προσφέρει υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής. Το όραμα της νέας στρατηγικής προτάσσει τρεις αλληλο-ενισχυόμενες προτεραιότητες :

- *Έξυπνη ανάπτυξη* : ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένη στη γνώση και την καινοτομία.
- *Διατηρήσιμη ανάπτυξη* : προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση των πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας.
- *Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς* : μία οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Για την επίτευξη του οράματος της νέας στρατηγικής υιοθετήθηκαν πέντε μετρήσιμοι πρωταρχικοί στόχοι για την απασχόληση, την έρευνα και την ανάπτυξη, το κλίμα και την ενέργεια, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, οι οποίοι ως σημεία αναφοράς θα μετατραπούν σε εθνικούς στόχους για τα κράτη μέλη.

- 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση.
- 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Έρευνα και Ανάπτυξη.
- Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το Κλίμα και την Ενέργεια πρέπει να έχουν επιτευχθεί (περιλαμβανομένης της αύξησης σε 30% του ποσοστού μείωσης των εκπομπών εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν).
- Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια.

Οι παραπάνω στόχοι αντανακλούν στις βασικές προτεραιότητες της νέας στρατηγικής και ως σημεία αναφοράς θα μετασχηματιστούν σε εθνικούς στόχους από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες τους. Η επίτευξη των στόχων απαιτεί ένα ευρύ φάσμα δράσεων σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο και για το λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες που θα λειτουργήσουν ως καταλύτες στην επιτυχή πρόοδο των προτεραιοτήτων.

- **Έξυπνη ανάπτυξη**
  - ✓ «Ένωση καινοτομίας»
  - ✓ «Νεολαία σε κίνηση»
  - ✓ «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»
- **Διατηρήσιμη ανάπτυξη**
  - ✓ «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους
  - ✓ «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης»
- **Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς**
  - ✓ «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»
  - ✓ «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας»

Οι βασικές προτεραιότητες, οι μετρήσιμοι στόχοι και οι εμβληματικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής φιλοδοξούν να δώσουν ένα σαφή προσανατολισμό στους ηγέτες και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης ώστε μέσω συντονισμένων δράσεων, κοινών πρωτοβουλιών και συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών η Ευρώπη με ορθολογική αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων να επιτύχει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και να βγει ισχυρότερη από την κρίση.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να διευκρινίσουν μέσω των εθνικών επιχειρησιακών προγραμμάτων και τα Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) την κατανομή των διαθέσιμων πόρων στους παρακάτω καθορισμένους (Κανονισμός της ΕΕ 1303/2013) 11 Θεματικούς Στόχους: 1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, 2. Ενίσχυση της πρόσβασης, και χρήσης και ποιότητας, των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, 3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ), και της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών (για το Ταμείο Αλιείας), 4. Ενίσχυση της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, 5. Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου, 6. Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων, 7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης σε σημαντικά δίκτυα υποδομών, 8. Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων, 9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, 10. Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση και 11. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Οι Θεματικοί Στόχοι θα υποστηριχθούν στο πλαίσιο της στρατηγικής της Ένωσης για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή (άρθρο 9 του Κανονισμού της ΕΕ 1303/2013) από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) στα οποία περιλαμβάνονται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

1.1.2 Η Κοινωνική Διάσταση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

Η στρατηγική « Ευρώπη 2020 » επαναφέρει στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής πολιτικής ατζέντας , μεταξύ των άλλων , την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεσπίζονται για πρώτη φορά ποσοτικοί στόχοι και κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση των παραπάνω φαινομένων και την προστασία των ευάλωτων ομάδων των πολιτών με σκοπό να ενισχυθεί εστιασμένα η κοινωνική διάσταση του νέου ευρωπαϊκού οράματος. Φιλοδοξεί στο πεδίο της κοινωνικής συνοχής να αποδειχθεί περισσότερο αποτελεσματική και αποδοτική από τη Στρατηγική της Λισσαβόνας η οποία απέτυχε να προσεγγίσει τον διακηρυγμένο στόχο της για μια «δραστική μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέχρι το 2010 ». Το ποσοστό κινδύνου της φτώχειας στις 15 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όχι μόνο δε μειώθηκε αλλά αυξήθηκε στο τέλος της δεκαετίας. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat ο μέσος όρος για την ΕΕ15 στην αφετηρία της εφαρμογής του δεκαετούς προγράμματος (το έτος 2000) ήταν 15% ενώ στο τέλος αυτής (το έτος 2010) μετρήθηκε 16,2%.

Στο σημείο αυτό μία σύντομη επισκόπηση στους λόγους που οδήγησαν σε αρνητικό κοινωνικό ισοζύγιο τη στρατηγική της Λισσαβόνας παράλληλα με την αναδυόμενη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κοινωνική προσέγγιση του στρατηγικού σχεδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την τρέχουσα δεκαετία.

Το στρατηγικό πρόγραμμα της Λισσαβόνας είχε κύριο στόχο να καταστήσει την ΕΕ μέχρι το 2010 « την πιο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης στον κόσμο , ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή » . Στο πεδίο της κοινωνικής συνοχής οραματίστηκε ένα « ενεργό κοινωνικό κράτος » , σε αντιδιαστολή με το παραδοσιακό κράτος πρόνοιας , το οποίο προέβαλε την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την ισότητα των ευκαιριών με τη θεώρηση ότι η αύξηση της απασχόλησης θα συνέβαλλε στην οικονομική ανάπτυξη και θα ενίσχυε την κοινωνική συνοχή μέσω της ένταξης στην αγορά εργασίας. Η έλλειψη εστιασμένης και αποφασιστικής πολιτικής δράσης , η πολλαπλότητα των στόχων , των προτεραιοτήτων και των διαδικασιών συντονισμού και η απουσία ενός καθορισμένου ποσοτικά στόχου για τη μείωση της φτώχειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο εξοστράκισαν την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη από το διακηρυγμένο στρατηγικό πρόγραμμα στο δεύτερο ήμισυ της εφαρμογής του. Δόθηκε σαφής προτεραιότητα στο δίπτυχο οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση με κυριαρχούσα την αντίληψη στο επίκεντρο της κοινωνικής ατζέντας ότι η ένταξη στην αγορά εργασίας αποτελεί βασικό παράγοντα για την καταπολέμηση της φτώχειας. Χωρίς να υποβαθμίζεται ο βαρύνων ρόλος της απασχόλησης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της φτώχειας , οι θέσεις εργασίας χαμηλής ποιότητας (χαμηλόμισθες , προσωρινές ή μερικής απασχόλησης), η αδυναμία ομάδων του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας να ενταχθούν στην αγορά εργασίας (προβλήματα υγείας , έλλειψη δομών παιδικής φροντίδας) και η αναδυόμενη χρηματοπιστωτική κρίση στο τέλος της προηγούμενης δεκαετίας ανέδειξαν την ανάγκη οι ενεργητικές πολιτικές στο κοινωνικό πεδίο να συνδυάζονται με ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες και θέσπιση μέτρων για τη διατήρηση του εισοδήματος.

Η Στρατηγική « Ευρώπη 2020 » αξιοποιώντας την κοινωνική κληρονομιά της στρατηγικής της Λισσαβόνας επιχειρεί την αποκατάσταση μιας ισορροπίας ανάμεσα στους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους. Οραματίζεται για την τρέχουσα δεκαετία «ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς» που θα δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να προετοιμαστούν και να διαχειριστούν τις αλλαγές με σκοπό την οικοδόμηση μιας συνεκτικής κοινωνίας. Προτάσσει το τρίπτυχο – απασχόληση , δεξιότητες , καταπολέμηση της φτώχειας – και προσανατολίζει τα μέλη σε σύγχρονες ενεργητικές πολιτικές στους τομείς της απασχόλησης , της εκπαίδευσης και της κατάρτισης , της κοινωνικής προστασίας μέσω της συμμετοχής στην εργασία και της μείωσης της διαρθρωτικής ανεργίας προάγοντας παράλληλα την κοινωνική εταιρική ευθύνη στην επιχειρηματική ικανότητα. Καθοριστικής σημασίας επίσης είναι η λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, η αντιμετώπιση των ειδικών συνθηκών των πληθυσμιακών ομάδων ιδιαίτερου κινδύνου (μονογονεϊκές οικογένειες , ηλικιωμένες γυναίκες , μειονότητες , Ρομά , άτομα με αναπηρίες και άστεγοι) καθώς και η μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας.

Παράλληλα η πολλαπλή διάσταση της σύγχρονης φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, οι ανάγκες των ομάδων του πληθυσμού που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στην φτώχεια , η ανεργία που πλήττει τους πολίτες που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας , οι « φτωχοί εργαζόμενοι » και η ανάδυση καταστάσεων υλικής στέρησης βασικών αγαθών, έλλειψης στέγης , ενεργειακής φτώχειας , χρηματοοικονομικού αποκλεισμού και υψηλού δανεισμού υπογραμμίζουν τη σημαντική καινοτομία του κοινού στόχου για τη « μείωση των ατόμων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια κατά 20 εκατομμύρια ». Η επίτευξη του στόχου θα συμβάλει καθοριστικά στην ενδυνάμωση της κοινωνικής διάστασης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης , γεγονός όμως αρκετά δύσκολο καθώς η ΕΕ27 βιώνει μία μακρά περίοδο οικονομικής σταθερότητας η οποία αγγίζει τα όρια της δημοσιονομικής λιτότητας , ιδιαίτερα στα μέλη κράτη που αποτυπώνονται τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας στο πληθυσμό. Η Επιτροπή προκειμένου να ενισχύσει το στόχο για τη μείωση της φτώχειας και των συνεπακόλουθων καταστάσεων, θέτει ένα δυναμικό πλαίσιο δράσεων με την εμβληματική πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας» ώστε τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης να επιμεριστούν ευρέως στους ευρωπαίους πολίτες μέσω της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και τα άτομα που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό να αποκτήσουν τη δυνατότητα να ζήσουν με αξιοπρέπεια αναλαμβάνοντας ενεργό ρόλο στην κοινωνία. Οι κοινωνικοί στόχοι της « Ευρώπη 2020 » υποστηρίζονται από τους στόχους για την απασχόληση (το 75% των ανδρών και γυναικών ηλικίας μεταξύ 20 και 64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση) και την εκπαίδευση (το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10%). Επιπρόσθετα δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν αποτελεσματικές συνέργειες κυρίως με τις εμβληματικές πρωτοβουλίες «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» και «Νεολαία σε κίνηση» αλλά και να αναζητηθούν δεσμοί που ενσωματώνονται στις υπόλοιπες εμβληματικές πρωτοβουλίες.

Με γνώμονα την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση τα κράτη μέλη της ΕΕ27 καλούνται να σχεδιάσουν κατάλληλες πολιτικές και να θέσουν ειδικούς στόχους με ευρύ κοινωνικό αντίκτυπο σε εθνικό επίπεδο ώστε από κοινού , με συντονισμό ενεργειών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο , να προαχθεί εστιασμένα η κοινωνική διάσταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020 » ως ισότιμος πυλώνας ,για την ευημερία των πολιτών.

1.1.3 Η « Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας »

Η Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας¹ αποτελεί μία από τις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής « Ευρώπη 2020 » για μία έξυπνη και διατηρήσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Εγκαινιάστηκε το 2010 και έχει χρονικό ορίζοντα μέχρι το 2020. Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι να διασφαλιστεί η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, κατά τρόπον τέτοιο ώστε να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και να αναγνωριστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να ζουν αξιοπρεπώς και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία. Προσδιορίζει την κοινή δέσμευση μεταξύ των κρατών μελών , των οργάνων της ευρωπαϊκής ένωσης και των κυρίων ενδιαφερόμενων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και καθορίζει το πλαίσιο δράσης για την επίτευξη του στόχου « *μείωση των ατόμων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια κατά 20 εκατομμύρια* ».

Ο πρωταρχικός στόχος της στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας καθορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με βάση τρεις δείκτες² : το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις , το δείκτη υλικής στέρησης και το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας.

Η κατάσταση σοβαρής υλικής στέρησης αφορά τους πολίτες που βιώνουν τουλάχιστον τέσσερις από τις παρακάτω εννέα στερήσεις: α) αδυνατούν να πληρώσουν το ενοίκιο ή τους πάγιους λογαριασμούς, β) αδυνατούν να κρατήσουν το σπίτι τους επαρκώς ζεστό, γ) αντιμετωπίζουν απροσδόκητα έξοδα, δ) δεν έχουν τη δυνατότητα να τρώνε κρέας ή ψάρι ή κάποιο υποκατάστατο πρωτεΐνης κάθε δεύτερη ημέρα, ε) αδυνατούν μία φορά το χρόνο να πραγματοποιήσουν διακοπές μίας εβδομάδας μακριά από το σπίτι, στ) δεν έχουν αυτοκίνητο ζ) δεν έχουν πλυντήριο ρούχων, η) δεν έχουν έγχρωμη τηλεόραση και θ) δεν έχουν τηλεφώνο.

Επίσης τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χαμηλής έντασης εργασίας έχουν ηλικία από 0 έως 59 ετών και συνθέτουν ένα νοικοκυριό όπου οι ενήλικες εργάζονται λιγότερο από το 20% των δυνατοτήτων τους σε σχέση με τη συνολική εργασία που ασκούσαν κατά τη διάρκεια των δώδεκα προηγούμενων μηνών.

Η ανάπτυξη και η απασχόληση σε συνδυασμό με ένα ευρύ σύνολο στοχοθετημένων κοινωνικών πολιτικών για την εκπαίδευση , την κοινωνική φροντίδα , τη στέγαση , την υγεία , την εναρμόνιση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή και την οικογένεια αποτελούν το στρατηγικό πλαίσιο στήριξης των δράσεων για την έξοδο του πληθυσμού – στόχου από τη φτώχεια και την ενσωμάτωσή του στον κοινωνικό ιστό . Στο πλαίσιο αυτό η

¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=el>

² ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ , « Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή » ,COM(2010)758 , Βρυξέλλες 16-12-2010, σ.σ. 4.

αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας οργανώνεται σε πέντε κύριους άξονες δράσης³:

1. Ανάληψη δράσεων σε ολόκληρο το φάσμα των πολιτικών όπως η ένταξη στην απασχόληση, η στήριξη του εισοδήματος, η πρόσβαση στα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας, η βιωσιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης, η μείωση των ανισοτήτων στις υπηρεσίες υγείας και η ποιοτική αναβάθμισή τους, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η στήριξη των νέων στην εκπαίδευση και την εργασία, η διαχείριση της μετανάστευσης, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η προώθηση της ισότητας των φύλων, η αντιμετώπιση των ιδιαίτερων μορφών διακρίσεων και αποκλεισμού για τα άτομα με αναπηρία, η κοινωνική ένταξη ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας, η αποπεριθωριοποίηση ορισμένων εθνοτικών μειονοτήτων (Ρομά), ο αποκλεισμός από τη στέγαση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες δικτύου (μεταφορές, ενέργεια, ΤΠΕ), η ανάπτυξη πολιτικού διαλόγου με τους στρατηγικούς εταίρους της ΕΕ και η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου με εκτίμηση των επιπτώσεων για συνεχή βελτίωση.
2. Μεγαλύτερη και αποδοτικότερη χρήση των ταμείων της ΕΕ, με συμπληρωματικότητα και συνέργεια, για τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης.
3. Ανάπτυξη μιας τεκμηριωμένης προσέγγισης για κοινωνικές καινοτομίες και μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών πολιτικών. Η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία κοινωνικής καινοτομίας αποσκοπεί στη παροχή της βέλτιστης εμπειρογνωμοσύνης για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των κοινωνικών πειραματισμών.
4. Προώθηση των συμπράξεων και αξιοποίηση του δυναμικού της κοινωνικής οικονομίας.
5. Ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων.

Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η διαφύλαξη των κοινωνικών δικαιωμάτων του πολίτη με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, αλληλεγγύης και σεβασμού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια αποτελούν είδη από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο τον ιδεολογικό προσανατολισμό της ΕΕ στο κοινωνικό πεδίο. Την τρέχουσα περίοδο φιλοδοξεί με τη παρούσα εμβληματική πρωτοβουλία να ενεργοποιήσει με εστιασμένες κατευθύνσεις τα κράτη μέλη σε μία πορεία κοινωνικής ανάταξης των πολιτών με βιώσιμη προοπτική για τη γενιά του μέλλοντος.

1.1.4 Η « Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας »

Οι δημοσιονομικοί περιορισμοί, η καλπάζουσα ανεργία που φτάνει σε ποσοστό 10% στα όρια της ΕΕ, οι δημογραφικές εξελίξεις και οι έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο ενέτειναν την ανάγκη η Ευρωπαϊκή Ένωση να δώσει ιδιαίτερη προτεραιότητα στο σχεδιασμό πολιτικών για την αύξηση της απασχόλησης και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων σε πλήρη εναρμόνιση με τις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς. Το ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί το εφελτήριο για την ανάπτυξη μιας

³ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, « Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή », COM(2010)758, Βρυξέλλες 16-12-2010, σ.σ. 6-25.

ανταγωνιστικής, βιώσιμης και καινοτόμου οικονομίας στο πλαίσιο του οράματος στρατηγικής « Ευρώπη 2020». Η απασχόληση αποτελεί το θεμέλιο λίθο αφενός για τη βιωσιμότητα του κοινωνικού μοντέλου και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και αφετέρου για την αναζωογόνηση της οικονομίας και των δημόσιων οικονομικών της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό τίθεται ανάμεσα στους πρωταρχικούς στόχους η δέσμευση να έχει απασχόληση το 75% του ενεργού πληθυσμού (άνδρες και γυναίκες με ηλικία από 20 έως 64 ετών) έως το 2020. Η εμβληματική πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»⁴ παρουσιάζεται το 2010 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να ενισχύσει τη δέσμευση για την απασχόληση . Έχει στόχο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας έτσι ώστε να αυξηθούν τα επίπεδα απασχόλησης και να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των κοινωνικών μοντέλων ενώ παράλληλα η αντιστοίχιση των προσόντων του πληθυσμού με τις ζητούμενες δεξιότητες στην αγορά εργασίας, η ενδοκοινωνική κινητικότητα και η δυνατότητα της δια βίου ανάπτυξης δεξιοτήτων θα ενδυναμώσουν το σημερινό και μελλοντικό εργατικό δυναμικό να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες και στις ενδεχόμενες αλλαγές σταδιοδρομίας ώστε να μειωθεί η ανεργία και να ενισχυθεί η παραγωγικότητα στην εργασία. Η «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» εστιάζει σε τέσσερις βασικές προτεραιότητες⁵ : α) καλύτερη λειτουργία των αγορών εργασίας με κατάλληλες πολιτικές « ευελιξίας με ασφάλεια » οι οποίες συμφιλιώνουν την ανάγκη των εργοδοτών για ένα ευέλικτο εργατικό δυναμικό και την ανάγκη των εργαζομένων για ασφάλεια και εμπιστοσύνη ότι δεν θα αντιμετωπίσουν μεγάλες περιόδους ανεργίας, μέσω αξιόπιστων συμβατικών ρυθμίσεων , βελτίωσης των δεξιοτήτων , ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, β) επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση για τη δημιουργία ειδικευμένου δυναμικού με βελτιωμένες δεξιότητες ικανό να συμβάλει και να ανταποκριθεί στην τεχνολογία και στα νέα πρότυπα οργάνωσης της εργασίας, γ) καλύτερη ποιότητα των θέσεων εργασίας και καλύτερες συνθήκες εργασίας και δ) ισχυρότερες πολιτικές για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης.

Επίσης η παρούσα εμβληματική πρωτοβουλία προτείνει ακόμη δεκατρείς εξειδικευμένες βασικές ενέργειες ως κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό ενός μείγματος πολιτικών που θα περιλαμβάνει νομοθετικά μέτρα, πολιτικό συντονισμό και κοινωνικό διάλογο για να δημιουργηθούν τα κατάλληλα οφέλη σε αυτούς που δυσκολεύονται να αποκτήσουν σταθερό έρεισμα στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που έχουν πληγεί περισσότερο την περίοδο της κρίσης και εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων και στρατηγικών συνεργασιών που θα λειτουργήσουν ως καταλύτες και μοχλοί υλοποίησης των πολιτικών αυτών.

1.1.5 Η «Νεολαία σε κίνηση»

Η προοπτική ευημερίας της Ένωσης και η επίτευξη των φιλόδοξων στόχων της στρατηγικής « Ευρώπη 2020» εξαρτάται από την ενεργοποίηση όλων των δυνατοτήτων της νεολαίας που θα πρέπει να κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτή τη προσπάθεια. Η ποιοτική εκπαίδευση , η δια βίου βελτίωση των δεξιοτήτων , η επιτυχής ένταξη στην αγορά

⁴ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=958>

⁵ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ , «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας-Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση» ,COM(2010)682 , Στρασβούργο 23-11-2010, σ.σ. 2-3.

εργασίας και η μαθησιακή κινητικότητα μέσα από προγράμματα και πρωτοβουλίες αποτελούν παράγοντες ζωτικής σημασίας για την ενδυνάμωση των νέων απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις της αγοράς και τη μείωση της υψηλής ανεργίας.

Η « Νεολαία σε κίνηση »⁶ αποτελεί μία εμβληματική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με σκοπό να συνδράμει την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών συστημάτων και να βοηθήσει τους νέους να γνωρίσουν την επιτυχία στην οικονομία της γνώσης. Επικεντρώνεται σε τέσσερις κύριες γραμμές δράσης⁷: α) ενέργειες σε όλο το εύρος του συστήματος της δια βίου μάθησης , β) εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, γ) εξάλειψη των εμποδίων και υποστήριξη της μαθησιακής κινητικότητας μέσω της πρωτοβουλίας « Η πρώτη σου δουλειά μέσω του EURES » που δίνει δυνατότητα στους νέους έως 35 ετών να βρουν μία θέση εργασίας , πρακτικής άσκησης ή μαθητείας σε άλλο κράτος μέλος και στους εργοδότες να βρουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να καλύψουν τις κενές θέσεις εργασίας και δ) βελτίωση της κατάστασης απασχόλησης των νέων ως «εγγύηση για τη νεολαία».

1.1.6. Η « Εγγύηση για τη Νεολαία»

Μια νέα δράση της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων είναι η «Εγγύηση για τη Νεολαία»⁸. Η δράση αυτή συγκλίνει στην προτεραιότητα όλοι οι νέοι κάτω των 24 ετών να λαμβάνουν μία ποιοτική προσφορά εντός 4 μηνών αφότου εξέρχονται από τη σχολική ζωή ή καθίστανται άνεργοι . Η ποιοτική προσφορά αφορά μία θέση εργασίας , μαθητείας , πρακτικής άσκησης ή δυνατότητα συνέχισης της εκπαίδευσης προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε νέου. Η νεανική ανεργία κάτω των 24 ετών , για νέους χωρίς κατάρτιση , ονομάζεται «NEET».

Ο σχεδιασμός και η επιτυχής υλοποίηση της δράσης προϋποθέτει την έγκαιρη δραστηριοποίηση και την αμέριστη συνεργασία των δημόσιων αρχών με φορείς απασχόλησης , φορείς συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού , εκπαιδευτικά ιδρύματα και δημόσιους οργανισμούς και ιδιωτικές επιχειρήσεις που θα στηρίξουν την πρακτική άσκηση και τη μαθητεία , καθώς και την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών .

⁶ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=en>

⁷ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ , «Νεολαία σε κίνηση ,Μια πρωτοβουλία για την ενεργοποίηση των δυνατοτήτων των νέων με στόχο την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση» , COM(2010)477 , Βρυξέλλες 15-9-2010, σ.σ. 3-4.

⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=el>

1.2 Χρηματοδοτικά εργαλεία για την υλοποίηση των κοινωνικών στόχων της στρατηγικής « Ευρώπη 2020 »

Η ΕΕ για την επίτευξη των στόχων για την απασχόληση , την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας έχει θεσπίσει τα παρακάτω βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία :

1.2.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)

Το Ε.Κ.Τ.⁹ είναι το βασικό χρηματοδοτικό μέσο της Ένωσης για την υποστήριξη της απασχόλησης , την εξεύρεση καλύτερων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση δίκαιων ευκαιριών απασχόλησης για τους πολίτες της Ευρώπης με εστίαση στις μειονεκτούσες ομάδες του πληθυσμού. Επενδύει στο ανθρώπινο κεφάλαιο και χρηματοδοτεί έργα προκειμένου να ενισχυθεί η εργασία και οι προοπτικές απασχόλησης με προγράμματα που υποστηρίζουν τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού .Ενισχύει τη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης με κατάρτιση του προσωπικού και ανάπτυξη ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού και οργάνωση. Υποστηρίζει την εκπαίδευση και τη δια βίου κατάρτιση του ενεργού δυναμικού ανάλογα με τις απαιτήσεις της σταδιοδρομίας του, την απασχόληση των νέων με χαμηλά προσόντα, την προοπτική απασχόλησης για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τη διέξοδο προς την εργασία για τις μειονεκτούσες ομάδες του πληθυσμού. Προσφέρει ευκαιρίες συμβουλευτικής, διοικητικής κατάρτισης και χρηματοδοτικής υποστήριξης σε νεοϊδρυθείσες επιχειρήσεις για την τόνωση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας .

Η ετήσια χρηματοδότηση του ταμείου είναι ύψους δέκα δις. ευρώ και ωφελούνται έντεκα εκατομμύρια άνθρωποι (πάνω από 7 εκατομμύρια είναι άνεργοι ή μη ενεργοί , τα 5,7 εκατομμύρια είναι γυναίκες πάνω από 3 εκατομμύρια είναι νέοι κάτω των 20 ετών και 400 χιλιάδες είναι άτομα με αναπηρία). Τα προγράμματα του υλοποιούνται μέσω έργων που διαχειρίζονται δημόσιοι οργανισμοί, εταιρείες, ΜΚΟ και κοινωνικοί εταίροι που δραστηριοποιούνται στους τομείς της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης.

1.2.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (Ε.Τ.Π.)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση¹⁰ παρέχει στήριξη σε άτομα που απολύονται από μεγάλες επιχειρήσεις που κλείνουν ή μεταφέρονται σε χώρες εκτός ΕΕ , είτε λόγω των διαρθρωτικών αλλαγών στο παγκόσμιο εμπόριο είτε λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης.

Το ταμείο χρηματοδοτεί έως το 60% του κόστους των σχεδίων παροχής στήριξης στους απολυμένους ώστε αυτοί να βρουν νέα θέση εργασίας ή να ιδρύσουν δική τους επιχείρηση.

⁹ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ , « ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ –ΕΠΕΝΔΥΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ» , Λουξεμβούργο, 2012.

¹⁰ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=el>

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση είναι οι περιπτώσεις απόλυσης άνω των 500 εργαζομένων (περιλαμβανομένων των προμηθευτών και των παραγωγών επόμενων σταδίων) ή μεγάλου αριθμού εργαζομένων σε ένα συγκεκριμένο κλάδο σε μία ή περισσότερες γειτονικές περιοχές.

1.2.3 Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (FEAD)

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους¹¹ στηρίζει τις δράσεις των εθνικών συστημάτων της ΕΕ για την παροχή ειδών υλικής στήριξης (τρόφιμα , ρουχισμό, είδη ατομικής ανάγκης) και υπηρεσιών συμβουλευτικής και καθοδήγησης (συνοδευτικά μέτρα κοινωνικής ένταξης) σε απόρους με σκοπό να ανακουφίσει τις χειρότερες μορφές φτώχειας με το μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η έλλειψη στέγης , η παιδική φτώχεια και η έλλειψη τροφής.

Οι χώρες της ΕΕ μέσω των εθνικών προγραμμάτων δύναται να ορίζουν οι ίδιες το είδος της υλικής στήριξης που επιθυμούν να προσφέρουν στους τελικούς αποδέκτες ανάλογα με τις δυνατότητές τους, τις διαδικασίες προμήθειας και διανομής των ειδών και τους συνεργαζόμενους φορείς (κρατικοί ή μη κυβερνητικές οργανώσεις) για τη διανομή της βοήθειας ενώ παράλληλα συμμετέχουν τουλάχιστον κατά 15% στη χρηματοδότηση του προγράμματος.

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου για τη μείωση της φτώχειας και προάγει την κοινωνική ενσωμάτωση καλύπτοντας τις στοιχειώδεις μη οικονομικές ανάγκες του πληθυσμού στόχου ώστε να είναι σε θέση να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες (προγράμματα κατάρτισης , αναζήτηση απασχόλησης κλπ) που υποστηρίζει το Ε.Κ.Τ.

1.2.4 Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία « EaSI »

Το EaSI¹² είναι ένα χρηματοδοτικό μέσο που διαχειρίζεται άμεσα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό να ενισχύσει την υλοποίηση των στόχων της « Ευρώπη 2020» που αφορούν τον κοινωνικό τομέα και τον τομέα της απασχόλησης. Η χρηματοδότηση του EaSI εστιάζει στο σχεδιασμό , στην αξιολόγηση και στη διάδοση καινοτόμων μεταρρυθμιστικών πολιτικών για την προαγωγή της ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης , τη διασφάλιση επαρκούς κοινωνικής προστασίας , τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων , τη προώθηση της γεωγραφικής εργασιακής κινητικότητας και την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας . Η κοινωνική καινοτομία , με ιδιαίτερη έμφαση στη νεολαία, βρίσκεται στο επίκεντρο της στρατηγικής του προγράμματος.

¹¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089&langId=e>

¹² <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=1081>

Το EaSI συναπαρτίζεται¹³ από τρία προγράμματα της ΕΕ που λειτουργούσαν αυτοτελώς την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2007-2013) και από το 2014 αποτελούν τους τρεις παρακάτω άξονες του νέου προγράμματος.

- Άξονας Progress (61% του συνολικού προϋπολογισμού) για την προώθηση μεταρρυθμίσεων στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής της απασχόλησης , με ιδιαίτερη υποστήριξη σε πειραματισμούς και δοκιμές κοινωνικών καινοτομιών που θα προσφέρουν καινοτόμες απαντήσεις στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες.
- Άξονας EURES (18% του συνολικού προϋπολογισμού) για την προώθηση της επαγγελματικής κινητικότητας και την ανάπτυξη υπηρεσιών πληροφόρησης , πρόσληψης και τοποθέτησης εργαζομένων σε θέσεις απασχόλησης μέσω του συμψηφισμού προσφοράς και ζήτησης εργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Άξονας Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα (21% του συνολικού προϋπολογισμού) για να διευκολύνει την πρόσβαση σε μικροχρηματοδότηση για μικρές επιχειρήσεις και μεμονωμένα άτομα μέλη μειονεκτουσών ομάδων, να παράσχει βοήθεια σε κοινωνικές επιχειρήσεις ώστε να εδραιωθούν και να αναπτυχθούν και να προωθήσει σε ευρύτερη κλίμακα καλές ιδέες και βέλτιστες πρακτικές.

Οι παραπάνω άξονες αλληλοσυμπληρώνονται και σε συντονισμό προωθούν τους στόχους του EaSI με αυξημένη προσοχή στις ευάλωτες ομάδες , στους νέους , στην ισότητα των φύλων, στην καταπολέμηση των διακρίσεων , της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

1.2.5 URBACT III

Το URBACT¹⁴ είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που βοηθά τις μικρές και μεσαίου μεγέθους πόλεις να αναπτύξουν ολοκληρωμένα και βιώσιμα σχέδια αστικής ανάπτυξης ενσωματώνοντας την ενίσχυση της έρευνας , της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας , την προστασία του περιβάλλοντος με αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων , τη μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα αλλά και την προώθηση της απασχόλησης και της γεωγραφικής εργασιακής κινητικότητας και την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το URBACT III είναι η τρίτη περίοδος του ευρωπαϊκού προγράμματος εδαφικής συνεργασίας και έχει σκοπό να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες αστικές προκλήσεις προωθώντας μία έξυπνη , βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στη βάση των διακρατικών ανταλλαγών καλών πρακτικών και δεξιοτήτων , στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στη διάδοση και διάχυση της γνώσης. Συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και τα κράτη μέλη.

¹³ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ , « EaSI ,Νέο πρόγραμμα-ομπρέλα της ΕΕ για την κοινωνική πολιτική και την πολιτική για την απασχόληση» , Λουξεμβούργο, 2014.

¹⁴ <http://urbact.eu/>

1.2.6 Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Αστικές Καινοτόμες Δράσεις (UIA)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δρομολογήσει την πρωτοβουλία Αστικές Καινοτόμες Δράσεις (Urban Innovative Actions -UIA)¹⁵ στο πλαίσιο των καινοτόμων δράσεων στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι να παράσχει στις τοπικές αρχές σε όλη την Ευρώπη χώρο και πόρους προκειμένου να δοκιμάσουν καινοτόμες ιδέες που αντιμετωπίζουν διασυνδεδεμένες προκλήσεις στις αστικές κοινωνίες, ευθυγραμμισμένες με την αειφορία, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση.

Στο πλαίσιο της 1^{ης} πρόσκλησης υποβολής προτάσεων (<http://www.uia-initiative.eu>, Μάρτιος 2016) οι αιτούντες μπορούσαν να υποβάλουν προτάσεις που προέβλεπαν καινοτόμες λύσεις στις θεματικές δράσεις: αστική φτώχεια με έμφαση στις υποβαθμισμένες αστικές συνοικίες, ενσωμάτωση μεταναστών και προσφύγων, ενεργειακή μετάβαση, θέσεις εργασίας και δεξιότητες στην τοπική οικονομία.

Τα έργα που υποστηρίζονται θα πρέπει να είναι προσανατολισμένα στους στόχους της Ευρώπης 2020, να είναι καινοτόμα και ποιοτικά, να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται με τη συμμετοχή των βασικών ενδιαφερόμενων μερών και να μπορούν να μεταφερθούν.

1.2.7 HORIZON 2020

Το πρόγραμμα HORIZON 2020¹⁶ είναι το χρηματοδοτικό μέσο για την εφαρμογή της εμβληματικής πρωτοβουλίας « Ένωση Καινοτομίας ». Η έρευνα, ως επένδυση για το μέλλον, σε σύζευξη με την καινοτομία συμβάλλουν σε μία ολοκληρωμένη, έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το πρόγραμμα δίνει έμφαση στην επιστημονική αριστεία, στην βιομηχανική υπεροχή και στην αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών προκλήσεων.

1.2.8 Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια

Το πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια¹⁷ συμβάλει στην προώθηση και την προστασία της ισότητας και των δικαιωμάτων των ατόμων όπως αυτά κατοχυρώνονται στην Συνθήκη, στο Χάρτη και τις Διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το πρόγραμμα μεταξύ των ειδικών στόχων περιλαμβάνει την προώθηση της ισότητας μεταξύ των φύλων και την προαγωγή της συνεκτίμησης του φύλου στις διάφορες πολιτικές, την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και την πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής βίας.

¹⁵ <http://www.uia-initiative.eu/>

¹⁶ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

¹⁷ http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/rec/index_en.htm

1.2.9 Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης

Το ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης¹⁸ έχει στόχο την υποστήριξη των κρατών μελών της Ένωσης για τη υιοθέτηση και ανάπτυξη ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και ασύλου, μίας κοινής πολιτικής ένταξης των νομίμων μεταναστών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας καθώς και μιας αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφής με απόλυτη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

---

¹⁸http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/funding_country_sheet_el_el.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

2.1. Η Σύγχρονη Κοινωνικό-Οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και η ανάδειξη του υψηλού εθνικού χρέους όξυναν τα προβλήματα ρευστότητας στην ελληνική οικονομία και αποδυνάμωσαν τη χρηματοδοτική υποστήριξη αναπτυξιακών έργων από τα τραπεζικά συστήματα. Παράλληλα οι δυσβάσταχτες παρεμβάσεις δημοσιονομικής προσαρμογής τόσο στον τομέα των δαπανών όσο και στον τομέα των εσόδων, το έλλειμμα παραγωγικότητας και το χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην χώρα μας, η ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων χαμηλής προστιθέμενης αξίας, οι μειωμένες επιδόσεις στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας, το υψηλό εργασιακό και ενεργειακό κόστος σε συνδυασμό με τα μη αποδοτικά και κυρίως πολιτικο-κεντρικά συστήματα (διοίκησης, εκπαίδευσης, φορολογίας, κοινωνικής ασφάλισης, υγείας, περιβαλλοντικής προστασίας κ.α.) και η έλλειψη μιας ολοκληρωμένης εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής με μακροπρόθεσμο προσανατολισμό, ιδιαίτερα κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο, οδήγησαν τη χώρα σε βαθιά και χρονικά παρατεταμένη οικονομική ύφεση (σχεδόν έξι έτη). Η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει αποδιοργανώσει επικίνδυνα τον οικονομικό και κοινωνικό ιστό και ανέδειξε ένα πλέγμα κοινωνικών ζητημάτων που μαστίζουν την ελληνική κοινωνία όπως η μακροχρόνια ανεργία, η φτωχοποίηση της μεσαίας τάξης και ο κοινωνικός αποκλεισμός των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

Η οικονομική ευρωστία που παρατηρήθηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια δεν βασίστηκε σε εγχώριες ανταγωνιστικές παραγωγικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και στην αξιοποίηση των εθνικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, αλλά στην αύξηση της κατανάλωσης και στην επέκταση του ιδιωτικού και δημόσιου δανεισμού. Σε εθνικό επίπεδο η εισροή κοινοτικών πόρων άμβλυσε τα μικροοικονομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και συγκάλυψε τις αρνητικές συνέπειες της ασκούμενης οικονομικής ελληνικής πολιτικής και των μέτρων προσαρμογής στις απαιτήσεις της ΟΝΕ ενώ η ιδιότητα του κράτους μέλους ενίσχυσε τον κρατικό δανεισμό επιφέροντας τη δραματική αύξηση του δημόσιου χρέους.

Επιπρόσθετα μεταξύ των άλλων η μέχρι σήμερα εφαρμογή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ στην Ελλάδα κατέγραψε χαμηλή επίδοση στην πορεία σύγκλισης. Οι περιορισμένοι κοινοτικοί πόροι, η μη αναλογική κατανομή στις περιφέρειες, η μειωμένη χρηματοδοτική υποστήριξη του παραγωγικού τομέα, η διοχέτευση πόρων για την εισαγωγή αγαθών και πόρων, η μεγάλη διασπορά μικρών έργων με μικρή προστιθέμενη αξία στην εθνική ανάπτυξη, η λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού, οι ασταθείς πολιτικές συνθήκες και η έλλειψη κοινωνικής συναίνεσης, η προσοδοθηρία και η απουσία συνεκτικής περιφερειακής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο είναι οι σημαντικότεροι λόγοι που συνέτειναν ώστε η χώρα μας να αποκλίνει στους δείκτες της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής προόδου με πολύ μικρή βελτίωση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Στο πεδίο της κοινωνικής πρόνοιας η χρηματοδοτική παρέμβαση της ΕΕ στάθηκε περιορισμένη ,παρά την υιοθέτηση μιας ευρύτερης στρατηγικής που θα ενίσχυε τις προϋποθέσεις σύγκλισης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής πρόνοιας με το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Η εθνική κοινωνική πολιτική , κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο , ελάχιστα συνεισέφερε στην κοινωνική ανάπτυξη και στην οικοδόμηση ενός ολοκληρωμένου αποδοτικού και αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής προστασίας με δυνατότητα διεκδίκησης και απορρόφησης κοινοτικών πόρων . Οι εκλογικοί χαρακτήρα πολιτικοί σχεδιασμοί και οι κορπορατισμικές απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας καταστράτηγαν την οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος. Οι δραστηριότητες κοινωνικής προστασίας παρέμειναν αποσπασματικές και αδύναμες να ανταποκριθούν στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες των ευπαθών ομάδων της ελληνικής κοινωνίας σε ένα πολιτικοοικονομικό περιβάλλον που επιβάλλει την συρρίκνωση των διαθέσιμων κρατικών πόρων για κοινωνικές παροχές.

Ως «Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού»¹⁹ ορίζονται «οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται, είτε εξαιτίας κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, είτε εξαιτίας σωματικής ή ψυχικής ή νοητικής ή αισθητηριακής αναπηρίας, είτε εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων, τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής ή ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας. ».

Διακρίνονται δε σε δύο κατηγορίες , στις «Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού» στις οποίες ανήκουν τα άτομα « που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση²⁰ ως προς την ομαλή ένταξη τους στην αγορά εργασίας, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια.» και στις «Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού» στις οποίες ανήκουν τα άτομα «που η ένταξη τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς.²¹»

Το έτος 2013 , η ανεργία στην Ελλάδα έφτασε το 27% με το ποσοστό της ανεργίας των νέων να ξεπερνάει το 60% και να αποτελεί το υψηλότερο ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές χώρες. Το α τρίμηνο του ίδιου έτους μόλις 33% του συνολικού πληθυσμού της χώρας είναι απασχολούμενοι , γεγονός που εντείνει την ανησυχία ότι η υψηλή ανεργία με μακροχρόνια διάρκεια απαξιώνει το ανθρώπινο κεφάλαιο της χώρας και δοκιμάζει τη συνοχή του κοινωνικού ιστού. Σύμφωνα με τη Eurostat η Ελλάδα βρίσκεται, ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ28, στη χειρότερη θέση όσο αναφορά τον κίνδυνο φτώχειας και συγκαταλέγεται στην ομάδα των χωρών με τη μεγαλύτερη φτώχεια με ποσοστό 23,1%.

Στην αφετηρία της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 , η Ελλάδα έναντι των στόχων της στρατηγικής « Ευρώπη 2020 » για μία έξυπνη , βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία υιοθέτησε τους δικούς της εθνικούς κοινωνικούς στόχους για την

¹⁹ Νόμος 4019/2011, «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις» , ΦΕΚ 216/ τεύχος Α/ 30-9-2011 .

²⁰ «Σε αυτές ανήκουν ενδεικτικά οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες θύματα κακοποίησης, οι αναλφάβητοι, οι κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.»

²¹ «Σε αυτές ανήκουν άτομα με αναπηρίες (σωματικές ή ψυχικές ή νοητικές ή αισθητηριακές), εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες.»

απασχόληση , την εκπαίδευση , την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας όπως αυτοί παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.1.

Πίνακας 2. 1 Στόχοι « Ευρώπη 2020 » - Στόχοι της Ελλάδας για το 2020

Στρατηγική « Ευρώπη 2020» Απασχόληση-Εκπαίδευση- Κοινωνική Ένταξη & Μείωση της Φτώχειας	Κοινωνικοί Στόχοι « Ευρώπη 2020»	Κοινωνικοί Στόχοι της Ελλάδας για το 2020
Ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64)	75 %	70%
Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (%)	κάτω από 10%	9,7%
Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	τουλάχιστον 40% των νέων ηλικίας 30-34 ετών	32%
Μείωση αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού	20 εκατομμύρια	Μείωση κατά 450.000

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, National Inventory Report 2014-Greece

Οι κοινωνικοί στόχοι του εθνικού σχεδίου²² έως το έτος 2020 αναφέρονται ποσοτικά ως εξής: α) στον τομέα της απασχόλησης, τίθεται ως στόχος το 70% του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών να έχει απασχόληση , με δεδομένα το υφιστάμενο ποσοστό 55,3% το έτος 2012 και τις απορρέουσες από την τρέχουσα οικονομική ύφεση αρνητικές συνέπειες στις δραστηριότητες που δημιουργούν απασχόληση , β) μείωση κατά 450.000 των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό με δεδομένο ότι το έτος 2013 βρίσκονταν στη θέση αυτή 3.795.100 πολίτες και γ) στον τομέα της εκπαίδευσης ο ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση θα είναι 9,7% και 32% των νέων θα έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η επίτευξη των εθνικών κοινωνικών στόχων και η αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προκλήσεων με γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Απαιτείται ένα ενεργητικό σχέδιο κοινωνικής πολιτικής με μέτρα, μεταρρυθμίσεις, έργα και δράσεις εντός και εκτός του πλαισίου του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020) ,το οποίο θα πρέπει να υιοθετηθεί από όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης της χώρας .

²² Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας , « Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020», Αθήνα, Μάιος 2014 , σ.σ. 8.

2.2. Η Κοινωνική Διάσταση στο πλαίσιο του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020)

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός για την Ελλάδα του 2020, σύμφωνα με την εθνική στρατηγική που διατυπώνεται στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 , αποβλέπει « στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει , καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης » . Πέντε χρηματοδοτικές προτεραιότητες με συγκέντρωση των πόρων σε επιλεγμένους θεματικούς στόχους και επενδυτικές προτεραιότητες υποστηρίζουν τον εθνικό αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Υψίστης σημασίας και εμβληματική χρηματοδοτική προτεραιότητα αποτελεί η «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού- ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση » η οποία εστιάζει σε μία χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στο τρίπτυχο – απασχόληση , εκπαίδευση και δεξιότητες – κοινωνική ενσωμάτωση – υγεία.

Στον τομέα της απασχόλησης θα δοθεί προτεραιότητα στην προώθηση της απασχόλησης και της κινητικότητας των εργαζομένων μέσω της επίτευξης των στόχων της εθνικής πολιτικής απασχόλησης και της αναδιοργάνωσης του λειτουργικού μοντέλου του ΟΑΕΔ , στη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας και στην επιδότηση της απασχόλησης, στη συνάφεια των ζητούμενων δεξιοτήτων με την εκπαίδευση και την απασχόληση , σε δράσεις για την ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων και των μακροχρόνια άνεργων ,στην καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας ,στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και στη δια βίου μάθηση.

Στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης θα προωθηθεί η εφαρμογή δημόσιων πολιτικών για την αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού, την καταπολέμηση της φτώχειας , του κοινωνικού αποκλεισμού και των συνεπειών της κρίσης σύμφωνα με το σχεδιασμό της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης, παρεμβάσεις για τις παραδοσιακές ομάδες «προνοιακών» πολιτικών και άλλες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας , διαχείριση της μετανάστευσης και των «εθνοτικών» μειονοτήτων και δράσεις με συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Στον τομέα της υγείας θα προαχθεί η βιωσιμότητα ,η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υγείας για όλους με ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και η εξάλειψη των ανισοτήτων πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας με επικέντρωση σε όσους έχουν απολέσει τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα ή διαβιούν σε κατάσταση φτώχειας.

Η προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης , η κοινωνική ενσωμάτωση και η καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων σε σύζευξη με την εκπαίδευση , την

ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση, ως κύριες αναπτυξιακές ανάγκες για την ανάπτυξη του κοινωνικού ιστού της χώρας, περιλαμβάνονται στους στρατηγικούς στόχους του ΕΣΠΑ 2014-2020 και αναπτύσσονται ειδικά στα πεδία των Θεματικών Στόχων (8), (9) και (10). Παράλληλα οι Θεματικοί Στόχοι αυτοί υποστηρίζονται από τους χρηματοδοτικούς πόρους των ΕΔΕΤ, σε εθνικό επίπεδο, κυρίως από το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και σε επίπεδο των ελληνικών περιφερειών από τα 13 πολυτομεακά και πολυταμειακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) σε συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας.

Επίσης η νέα πολιτική Συνοχής 2014-2020 εισάγει ένα νέο πυλώνα ανάπτυξης την «εδαφική συνοχή», ισότιμο με τους πυλώνες της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό ένα νέο εργαλείο, η «Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη» φιλοδοξεί να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών και των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην τόνωση της οικονομίας και στην αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης.

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, σε συγκεκριμένες κατηγορίες δράσεων, έχει λάβει μέριμνα, σημαντικό μέρος των πόρων να έχει δικαιούχους τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού, οι οποίοι θα διεκδικήσουν πόρους μέσα από ιδιαίτερα ανταγωνιστικά κριτήρια.

Η οικονομική ύφεση και η συρρίκνωση των εθνικών πόρων για την κάλυψη των λειτουργικών, κοινωνικών και επενδυτικών αναγκών των δήμων διαμηνύουν ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι του ΕΣΠΑ 2014-2020 θα αποτελέσουν τον κύριο μοχλό για την υλοποίηση των κοινωνικών προγραμμάτων και των επενδυτικών σχεδίων στις τοπικές κοινωνίες. Οι δημοτικές αρχές, σε ένα ιδιαίτερο ανταγωνιστικό πλαίσιο, θα πρέπει να απορροφήσουν τους σχετικούς πόρους με πολιτικές και δράσεις προσαρμοσμένες στους στόχους της νέας στρατηγικής, στους άξονες προτεραιότητας των θεματικών στόχων και στα νέα χωρικά εργαλεία.

2.2.1. ΕΣΠΑ 2014-2020 και Κοινωνική Πολιτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Οι επενδυτικές προτεραιότητες των Ε.Π. (τομεακών και περιφερειακών), οι άξονες προτεραιότητας των οποίων αντιστοιχούν στους θεματικούς στόχους που μπορούν να αξιοποιηθούν από τους δήμους για την υλοποίηση ολοκληρωμένων σχεδίων κοινωνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων και υποστηρίζονται από τα ΕΔΕΤ, στη βάση της εθνικής αρχιτεκτονικής του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι :

Θ.Σ. 8: «Προαγωγή βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»

β) Στήριξη της φιλικής προς την απασχόληση ανάπτυξης μέσω της ανάπτυξης του ενδογενούς δυναμικού ως μέρος μιας χωρικής στρατηγικής για συγκεκριμένες περιοχές (μετατροπή βιομηχανικών περιφερειών που βρίσκονται σε παρακμή και βελτίωση της προσβασιμότητας σε ειδικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους).

- γ) Στήριξη πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης και ενίσχυσης για μηχανισμούς παροχής υπηρεσιών σε επίπεδο γειτονιάς για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- δ) επενδύσεις σε υποδομές για παροχή υπηρεσιών απασχόλησης.

Θ.Σ. 9: «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων»

α) Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, στη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα .

β) Παροχή στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών.

γ) Παροχή στήριξης για κοινωνικές επιχειρήσεις.

δ) Επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

i) Ενεργός ένταξη, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.

ii) Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.

iii) Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών.

9iv) Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

9v) Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.

9vi) Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

Θ.Σ. 10: «Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης. »

Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.

i) Μείωση και αποτροπή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την προαγωγή της ισότιμης πρόσβασης σε καλής ποιότητας προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων δυνατοτήτων τυπική, άτυπη και μη τυπικής μάθησης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και κατάρτιση.

iii) Βελτίωση της ίσης πρόσβασης στη διά βίου μάθηση για όλες τις ηλικιακές ομάδες σε τυπική, άτυπη και μη τυπική μορφή, την αναβάθμιση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού και την προώθηση ευέλικτων δυνατοτήτων μάθησης, μεταξύ άλλων μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού και της αναγνώρισης των αποκτώμενων ικανοτήτων.

2.2.2. Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»- Ενδεικτικές Δράσεις με δικαιούχο την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Στρατηγική επιλογή του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» είναι η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης , με έμφαση στον τομέα της απασχόλησης και με δεδομένο ότι οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων αποτελούν την κύρια πηγή δημόσιας χρηματοδότησης. Η στρατηγική του προγράμματος θα υλοποιηθεί μέσα από εννέα Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ) απόλυτα εναρμονισμένους με τους Θεματικούς Στόχους (8) , (9) και (10) του Κανονισμού του ΕΚΤ για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Ειδικότερα ενδεικτικές δράσεις στις οποίες δύναται να συμμετέχουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης , περιλαμβάνονται στους άξονες ΑΠ 1. και ΑΠ 2. και είναι αντίστοιχα :

ΑΠ 1. « Συστημικές Παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας ».

Στον ΑΠ 1. οι ενδεικτικές δράσεις στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν ως δικαιούχοι φορείς υλοποίησης τα συλλογικά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης και είναι:

- Σύστημα διάγνωσης αναγκών στην αγορά εργασίας.
- Ανάπτυξη μηχανισμού για την παρακολούθηση της εφαρμογής πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής.
- Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα.
- Αναβάθμιση , επέκταση και λειτουργική αναβάθμιση στους τομείς απασχόλησης , επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας.
- Δράσεις θεσμικής ενδυνάμωσης και βελτίωση ποιότητας κοινωνικού διαλόγου.

ΑΠ 2. « Βελτίωση Προοπτικών Απασχόλησης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού».

Στον ΑΠ 2. περιλαμβάνονται ενδεικτικές δράσεις στις οποίες μπορούν να συμμετέχει ως δικαιούχος φορέας η Τοπική Αυτοδιοίκηση και είναι:

- Προγράμματα Κοινοφελούς Εργασίας.
- Προγράμματα ΝΘΕ για ανέργους και ειδικές ομάδες ανέργων.
- Προγράμματα για την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (βρεφονηπιακοί σταθμοί , σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας , ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ ΜΕΑ).
- Δημιουργία Περιφερειακών Μηχανισμών υποστήριξης της Ανάπτυξης και προώθησης Κοινωνικών Επιχειρήσεων.

2.2.3. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Η « Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη» ²³ στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 , ορίζει ως στρατηγικούς στόχους « την επίτευξη της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της διατήρησης των πόρων, εστιάζοντας στη φέρουσα δυνατότητα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων και χρησιμοποιώντας ως κινητήρες της, την ανταγωνιστικότητα και την τοπική

²³ Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας , « Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 » ,Αθήνα, Μάιος 2014 , σ.σ. 163.

επιχειρηματικότητα». Με εργαλεία εφαρμογής την «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων»²⁴ (Τ.Α.Π.Τ.Ο.Κ.), την «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση»²⁵ (Ο.Χ.Ε.) και την «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»²⁶ (Β.Α.Α.), επικεντρώνεται «στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στο ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους ».

Τα εργαλεία της Ο.Χ.Α. υποστηρίζονται χρηματοδοτικά από τα ΕΔΕΤ μέσω των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων και των Θεματικών Στόχων των ΠΕΠ στις περιοχές εφαρμογής τους και μέσω των τομεακών ΕΠ. Η Τ.Α.Π.Τ.Ο.Κ. , τόσο στον αγροτικό όσο και στον αστικό χώρο , και η Β.Α.Α. κατά προτεραιότητα έχουν συνέργεια με τους Θεματικούς Στόχους (8) και (9) για την κοινωνική ένταξη , την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της απασχόλησης και της κινητικότητας των εργαζομένων, ενώ η Ο.Χ.Ε. συνδέεται με τον Θεματικό Στόχο (8) για την προώθηση της απασχόλησης.

²⁴ Το « Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 » αναφέρει ότι «Στον **αγροτικό χώρο** και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση, η βελτίωση του αγροτικού χώρου για καλύτερη ποιότητα ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού, και η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου. Ως μέσα προκρίνονται η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με καινοτομικές προσεγγίσεις, η στήριξη των συνεργασιών και της δικτύωσης, και η ολοκλήρωση των απαραίτητων βασικών υποδομών και ΠΠΕ για να αυξηθούν η ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια. Στον **αστικό χώρο** οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων. Στις **περιαστικές περιοχές**, ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης», ενώ στον ενδιάμεσο χώρο, στη διεπαφή αστικού χώρου/ αγροτικών και περιοχών αλιείας, συνδυάζονται οι προκλήσεις που αναφέρονται παραπάνω για τις αγροτικές-αλιευτικές και αστικές περιοχές με έμφαση στην πολύπλευρη στήριξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων. »

²⁵ Το « Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 » αναφέρει ότι «Ως κύριες **προκλήσεις** για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ορίζονται οι ακόλουθες: 1. Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με τελικό στόχο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων , 2. Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάρθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων, 3. Εξισορρόπηση των ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/ μειονεκτήματα, αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και των ειδικών προκλήσεων σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, ανάσχεση στην καταλλήλότερη κλίμακα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.»

²⁶ Το « Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 » αναφέρει ότι « Ως κύριες **προκλήσεις** για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη εντοπίζονται: 1) Η ολοκληρωμένη και στοχευμένη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα με στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους , 2) Η αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών, ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, των υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων των μεγάλων πόλεων (ιδίως στα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης) και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/βιοτεχνικών/ επαγγελματικών ζωνών , 3) Η άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, με την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών , 4) Η προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή την στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης , 5) Η αντιστροφή της αστικής διάχυσης μέσω της προώθησης της αρχής της «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, της περιαστικής ζώνης, των περιμετρικών περιοχών και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου σε ενιαίες τοπικές στρατηγικές ανάκαμψης, αναβάθμισης και ανάπτυξης , 6) Η ανάκτηση του δημόσιου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.»

2.3. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη

2.3.1. Το Όραμα και η Στρατηγική

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης²⁷ αποτελεί δέσμευση της Ελληνικής Πολιτείας έναντι των θεσμών και των κανονισμών της ΕΕ στο πλαίσιο της στρατηγικής επικέντρωσης για την κοινωνική ένταξη. Αντανακλά την προτεραιότητα της χώρας για τη διαφύλαξη και αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού του κράτους σε συνεργασία με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές. Θέτει ως όραμα την άμβλυση των ανισοτήτων με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης, τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων για την ανάπτυξη ενός «ενεργητικού κοινωνικού κράτους» και την αναβάθμιση του πλαισίου συνεργασίας κράτους, κοινωνίας των πολιτών και αγοράς υιοθετώντας το αξίωμα της συλλογικής ευθύνης.

Το Όραμα και η Φιλοσοφία της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης αναφέρει ότι «*Το Ενεργητικό Κοινωνικό Κράτος αποτελεί βασικό μηχανισμό προσαρμογής των πολιτικών κοινωνικής προστασίας σε εξωτερικές προκλήσεις και κινδύνους, η αντιμετώπιση των οποίων επιβάλλει συναινέσεις και συνέργειες μεταξύ του κράτους, της αγοράς και της κοινωνίας των πολιτών εξυπηρετώντας επάλληλες προτεραιότητες οικονομικής ανάπτυξης και συνοχής μέσω τεχνικών επιλεκτικότητας, ενεργοποίησης και καινοτομίας με εξορθολογισμό των δημόσιων κοινωνικών δαπανών*».

Υπό το πρίσμα των σύγχρονων αρνητικών κοινωνικών προκλήσεων, της δημογραφικής γήρανσης, της αποδυνάμωσης των οικογενειακών δικτύων και της δυσκολίας να εκπληρωθεί ο εθνικός στόχος για τη μείωση της φτώχειας, θεσπίζει ένα κοινό πλαίσιο αρχών προτεραιοτήτων και στόχων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ιεραρχεί μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες, κατοχυρώνει τα πεδία συνεργασίας και δικτύωσης όλων των διαθέσιμων ανθρώπινων και υλικών πόρων, οριοθετεί τα πεδία αξιοποίησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 και τυποποιεί τις βασικές πηγές χρηματοδότησης των δημόσιων πολιτικών κοινωνικής ένταξης την περίοδο 2015-2020.

Στην παρούσα δυσμενή δημοσιονομική συγκυρία η Ελληνική Πολιτεία επιλέγει το μοντέλο της στοχευμένης στρατηγικής κοινωνικής προστασίας²⁸, που ενισχύει με πόρους και ευκαιρίες άτομα και οικογένειες που αδυνατούν να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, με στόχο την επίτευξη του εθνικού στόχου για τη μείωση της φτώχειας πλέον των στόχων για τη μείωση του αριθμού των παιδιών που απειλούνται από τη φτώχεια²⁹ κατά 100.000 και την ανάπτυξη ενός δικτύου κοινωνικής ασφάλειας που θα εξασφαλίζει

²⁷ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, «Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης», Δεκέμβριος 2014.

²⁸ Η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ορίζει ως κοινωνική προστασία όλες τις παρεμβάσεις ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων, οι οποίες «έχουν σκοπό να ελαφρύνουν τα νοικοκυριά και τους ιδιώτες από το βάρος που συνεπάγεται η αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων ή καταστάσεων ανάγκης, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει μία ταυτόχρονη αντιπαροχή από τον δικαιούχο ή κάποια ατομική ρύθμιση.»

²⁹ Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση της Ε.Λ.Σ.Τ.Α.Τ., το έτος 2013, ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας από 0 έως 17 ετών στην Ελλάδα ανέρχεται σε ποσοστό 28,8% και είναι υψηλότερος κατά 5,7% από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

την πρόσβαση των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες κυρίως πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας, στέγασης και εκπαίδευσης.

2.3.2. Οι επωφελούμενοι της Στρατηγικής.

Οι επωφελούμενοι αντιστοιχούν σε άτομα ή οικογένειες που απειλούνται ή βρίσκονται σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού με βάση την παρακάτω τυπολογία : α) πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας , β) παιδιά ηλικίας 0 έως 17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού και γ) πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Με τον νόμο 4093/2012 , υποπαράγραφο ΙΑ 3 , εισάγεται για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία η έννοια της «ακραίας φτώχειας» στο κανονιστικό πλαίσιο για τη θεσμοθέτηση της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος « Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα » για να ονοματίσει τους δικαιούχους. Το πρόγραμμα καθορίζει για πρώτη φορά δείκτες του εγγυημένου ορίου συντήρησης και προβλέπει για τους δικαιούχους την παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε συνδυασμό με δράσεις κοινωνικής επανένταξης και υπηρεσίες κοινωνικών πλεονεκτημάτων. Ομάδες υψηλής προτεραιότητας με ετήσιο εισόδημα κάτω από το εγγυημένο όριο συντήρησης είναι μοναχικά ενήλικα άτομα , μακροχρόνια άνεργοι , οικογένειες μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού και ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών. Παράλληλα εξειδικεύονται³⁰ η βάση υπολογισμού και το ύψος της εισοδηματικής ενίσχυσης για κάθε ωφελούμενη μονάδα, οι διαδικασίες ένταξης στο πρόγραμμα και καταβολής της παροχής, οι αρμόδιες υπηρεσίες για την εφαρμογή του προγράμματος, οι Δήμους στους οποίους θα εφαρμοστεί πιλοτικά σε πρώτη φάση το πρόγραμμα και κάθε άλλο θέμα απαραίτητο για την εφαρμογή του προγράμματος.

Η δημογραφική ανάταξη της ελληνικής κοινωνίας στηρίζεται στα παιδιά , τα οποία σήμερα είναι περισσότερο ευάλωτα στον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με πιθανότητες στέρησης πρόσβασης στην υγεία, στην εκπαίδευση και στα κοινωνικό-πολιτιστικά δρώμενα. Η παιδική φτώχεια απαιτεί έγκαιρη παρέμβαση για την καταπολέμηση της μειονεξίας στα πρώτα χρόνια της ζωής του ατόμου και υπό αυτή την έννοια τα παιδιά είναι βασική ομάδα στόχου.

Τέλος στην τελευταία ομάδα στόχου εντάσσονται πρόσωπα με τους ακόλουθους σωρευτικούς ή διαζευκτικούς παράγοντες : Μακροχρόνια ανεργία ,Αναπηρία , Επιβαρυνμένη κατάσταση υγείας , Εξάρτηση από τρίτα πρόσωπα για την άσκηση καθημερινών λειτουργιών, Εξάρτηση από ψυχοτρόπες ουσίες , Διαβίωση σε περιοχές με πολλά μειονεκτήματα , Διαβίωση σε δομές κλειστής φροντίδας , Ακατάλληλες συνθήκες/ έλλειψη στέγης, Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης/ αναλφαβητισμός , Κατάσταση σοβαρής οικονομικής επισφάλειας , Διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων και Διακρίσεις λόγω κατάστασης μετανάστη / πρόσφυγα/ αιτούντος άσυλο.

³⁰Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας με αριθμό 39892/ΓΔ1. 2/ 7-11-2014 , ΦΕΚ 3018 / τεύχος Β / 7-11-2014 και η πρόσφατη Κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης , Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών με αριθμό Δ23/οικ.30299/2377 της 7-6-2016. .

2.3.3. Η Αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής.

Η αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής καλύπτει διαφορετικές ανάγκες των ομάδων στόχου σε διαφορετικές περιόδους του βίου τους , ενισχύοντας τις ίσες ευκαιρίες ανά φάση ζωής (προσχολική ηλικία, σχολική ηλικία , νεαρή ηλικία , ανήλικη φάση ζωής , γήρας). Διαρθρώνεται σε τρεις βασικούς πυλώνες , οι οποίοι ενισχύονται από τέσσερις επιχειρησιακούς άξονες και ο κάθε άξονας υποστηρίζεται από προτεραιότητες και αντίστοιχα μέτρα.

Η στρατηγική προωθεί την ενεργητική ένταξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού συνδυάζοντας την στήριξη του εισοδήματος , τη σύνδεση με την αγορά εργασίας και τη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες φροντίδας με τρεις πυλώνες : ΠΥΛΩΝΑΣ 1 «Καταπολέμηση της φτώχειας », ΠΥΛΩΝΑΣ 2 «Πρόσβαση σε υπηρεσίες » και ΠΥΛΩΝΑΣ 3 «Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς». Οι επιχειρησιακοί άξονες (ΕΑ) που υποστηρίζουν τους στόχους της στρατηγικής είναι : ΕΑ 1. Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας , ΕΑ 2. Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών , ΕΑ 3. Προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων και ΕΑ 4. Καλή διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης.

Τα μέτρα που προτείνονται στις προτεραιότητες των ΕΑ αφορούν παρεμβάσεις σε εθνικό επίπεδο με συχνά φορέα υλοποίησης την τοπική αυτοδιοίκηση η οποία στην επικείμενη κοινωνικοοικονομική συγκυρία έχει αναπτύξει ένα πλέγμα κοινωνικών δομών με σκοπό την πολυεπίπεδη στήριξη του οικονομικά και κοινωνικά δοκιμαζόμενου πληθυσμού των τοπικών κοινωνιών.

ΕΑ 1. « Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας»

Προτεραιότητα 1.1 : Πρόσβαση σε βασικά αγαθά.

1. Πρόσβαση σε βασικά είδη διαβίωσης : Προγράμματα «Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής προς Απόρους » και «Δωρεάν διανομής φρούτων και λαχανικών », Κοινωνικά Παντοπωλεία και Κοινωνικά Συστήματα σε δήμους.
2. Πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη : Πρόγραμμα δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανασφάλιστων και οικονομικά αδύναμων πολιτών , Κοινωνικά Ιατρεία και Κοινωνικά Φαρμακεία σε δήμους.
3. Αντιμετώπιση κρίσεων : Κέντρα υποδοχής αστέγων ή μεταναστών , Ανοιχτές δομές Φιλοξενίας , Κέντρα υποστήριξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων , Κοινόχρηστοι χώροι υγιεινής , Κέντρα φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών και Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
4. Πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη : Πρόγραμμα «Στέγαση και Επανένταξη», Κοινωνικοί Ξενώνες σε δήμους .
5. Πρόσβαση σε ενέργεια : Ενημέρωση και προώθηση των ευπαθών ομάδων στο Κοινωνικό Οικιακό τιμολόγιο της ΔΕΗ και στον Δίκτυο Προστασίας Ευάλωτων Καταναλωτών Ηλεκτρικής Ενέργειας για την καταπολέμηση της ενεργειακής πενίας.

6. Πρόσβαση σε δραστηριότητες πολιτισμού και αναψυχής: Δωρεάν συμμετοχή σε πολιτιστικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες που διοργανώνουν οι δήμοι.

Επιπρόσθετα στο πλαίσιο της προτεραιότητας οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων ενημερώνουν τους δικαιούχους για τα προγράμματα που υλοποιούν φορείς του δημοσίου, εκπώσεις στους λογαριασμούς ύδρευσης, την πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη δικαιοσύνη και τα προγράμματα κοινωνικού πολιτισμού και τουρισμού.

Προτεραιότητα 1.2 : Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους.

1. Πιλοτική εφαρμογή ενός Γενικού Προγράμματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Εφαρμόστηκε αρχικά πιλοτικά σε 13 δήμους της χώρας και σήμερα έχει επεκταθεί σε 30 νέους δήμους. Πλέον της εισοδηματικής ενίσχυσης οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος εκπονούν σχέδιο ένταξης των ωφελούμενων σε προγράμματα, δράσεις και υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα και υποστηρίζουν την ένταξη ή επανένταξη αυτών στην αγορά εργασίας.

Επιπρόσθετα στο πλαίσιο της προτεραιότητας αυτής οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων ενημερώνουν τους δικαιούχους και παρέχουν υποστήριξη για συμμετοχή στα προγράμματα: α) «Λήψη άμεσων μέτρων για την Αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης», το οποίο προβλέπει για τα άτομα και τις οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας δωρεάν επανασύνδεση και παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, επίδομα ενοικίου για την εξασφάλιση στέγης και επιδότηση σίτισης σύμφωνα με νόμο 4230/2015 (ΦΕΚ 19 Α / 19-3-2015) και β) «Επίδομα πετρελαίου θέρμανσης».

ΕΑ 2. «Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών»

Προτεραιότητα 2.2. Πρόσβαση σε Οικονομικά Προσιτές και Ποιοτικές Υπηρεσίες.

1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής: Βρεφικοί / Βρεφονηπιακοί / Παιδικοί σταθμοί.
2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με αναπηρία, παιδικές εξοχές/κατασκηνώσεις, δημιουργία νέων παιδικών χαρών.
3. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας: Προγράμματα ψυχοκοινωνικής στήριξης, συμβουλευτική γονέων, υποστήριξη γονέων για τη φροντίδα βρεφών ή παιδιών προσχολικής ηλικίας.

ΕΑ 3. «Προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων»

Προτεραιότητα 3.2 Πρόσβαση των ανέργων σε υπηρεσίες ενεργοποίησης.

Η ενεργοποίηση των ανέργων είναι υψηλή προτεραιότητα της στρατηγικής και αφορά άτομα μακροχρόνια άνεργους, νέους εκτός εκπαίδευσης και κατάρτισης, άνεργους ΑΜΕΑ και ηλικιωμένους άνεργους.

1. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης ή άτυπης μάθησης : Προγράμματα γενικής εκπαίδευσης³¹ ενηλίκων , Προγράμματα άτυπης μάθησης.
2. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης : Τοπικά προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης και κατάρτισης , Προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας.
3. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. : Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τα οφέλη (οικονομική ένταξη , ευκαιρίες επιχειρηματικότητας με κοινωνική αξία, νέες θέσεις εργασίας για ευάλωτους ανέργους) που προκύπτουν από την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Προτεραιότητα 3.3. Πρόσβαση ανέργων με σωρευτικά χαρακτηριστικά αποκλεισμού και άλλων ομάδων σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες.

1. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας : Ενίσχυση των υφιστάμενων υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης , συμβουλευτικής και φροντίδας , διασύνδεση με υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας μέσω εξειδικευμένων εργαλείων (π.χ. Επιταγή Κοινωνικών Υπηρεσιών).
2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας : Υπηρεσίες για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία του τυπικού συστήματος κατ' οίκον³² κοινωνική φροντίδα , Πρόγραμμα « Κατ' οίκον Κοινωνική φροντίδα» , Πρόγραμμα « Βοήθεια στο σπίτι».
3. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης της φερεγγυότητας των φτωχών νοικοκυριών : Δίκτυο υπηρεσιών πρόληψης , καθοδήγησης και καταπολέμησης της υπερχρέωσης των ωφελούμενων της στρατηγικής , Τοπικά προγράμματα παροχής ομαδικών ή ατομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών με εφαρμογή των αρχών της δικτύωσης και της εταιρικότητας.

ΕΑ 4. « Καλή Διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης»

Προτεραιότητα 4.2. Ποιότητα των πολιτικών ένταξης.

1. Δίκτυα Κοινωνικής Καινοτομίας : Ανάπτυξη Κοινωνικών Συμπράξεων³³ με δημόσιους , μη δημόσιους φορείς και την κοινωνία των πολιτών για την υλοποίηση πράξεων κοινωνικής πολιτικής των τομεακών ή περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Προτεραιότητα 4.3. Αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών ένταξης.

1. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα : Δράσεις επιμόρφωσης των στελεχών των κοινωνικών υπηρεσιών για την ενίσχυση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

³¹ Η «Γενική εκπαίδευση ενηλίκων » αφορά τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες που παρέχονται από φορείς της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης , με στόχο τον εμπλουτισμό γνώσεων , την ενίσχυση και βελτίωση δεξιοτήτων , την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και την άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

³² Οι τυπικές πολιτικές κατ' οίκον φροντίδας αφορούν ένα οργανωμένο πλαίσιο δραστηριοτήτων για τη διατήρηση , βελτίωση ή αποκατάσταση της ικανότητας των ατόμων να ανταποκρίνονται στις ανάγκες διαβίωσης και κοινωνικής συμμετοχής παραμένοντας στην κατοικία τους και στο οικείο περιβάλλον τους και να αποφευχθεί η παραπομπή σε δομές κλειστής φροντίδας.

³³ Νόμος 4314/2014, ΦΕΚ 265/ τεύχος Α/23-12-2014, το άρθρο 45 «Διαχείριση Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους», άρθρο 45 .

2. Ανάπτυξη του Κοινωνικού Πλουραλισμού : Συνεργασία και αξιοποίηση των δυνατοτήτων των εθελοντικών οργανώσεων , των Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών (ΜΚΟ) και της κοινωνίας των πολιτών , Συνεργασία με Κοινωφελή Ιδρύματα , Προώθηση πρωτοβουλιών μέσω του θεσμού της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
3. Ανάπτυξη της Βασικής και Εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο των πολιτικών ένταξης : Αξιοποίηση του εθνικού ερευνητικού ιστού για την παρακολούθηση , βελτίωση και αξιολόγηση των δράσεων κοινωνικής προστασίας.

2.4. Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Τι οικοσύστημα της Κοινωνικής Οικονομίας και η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα είναι ένας τομέας με υψηλή κοινωνική και οικονομική αξία για την καταπολέμηση της ανεργίας, η οποία τα τελευταία χρόνια δεν είναι ένας μακροοικονομικός δείκτης αλλά ο βασικός παράγοντας αποσάθρωσης του οικονομικού και κοινωνικού ιστού της χώρας. Περιλαμβάνει εναλλακτικές μορφές επιχειρηματικής δράσης που προάγουν την τοπική ανάπτυξη , την είσοδο στην αγορά εργασίας των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων , τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και υπό το πρίσμα αυτό βρίσκεται στο επίκεντρο της ατζέντας για την ανάπτυξη της απασχόλησης.

Ο νόμος 4019/2011 θεσμοθετεί την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και δημιουργεί τον νομικό τύπο της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) ως μορφή επιχειρηματικής δράσης. Στο άρθρο 1 του νόμου προσδιορίζεται η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας ως « *το σύνολο των οικονομικών , επιχειρηματικών , παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων , οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων*».

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους διακρίνονται αποκλειστικά σε τρεις τύπους : α) Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης, β) Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Κοινωνικής Φροντίδας και γ) Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού. Αν και έχουν εμπορικό προσανατολισμό μέσω καινοτομικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με κοινωνική ωφέλεια , είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα καθώς τα κέρδη δεν διανέμονται στα μέλη , εκτός εάν είναι εργαζόμενοι οπότε μπορούν να λάβουν ποσοστό έως 35% , ενώ ποσοστό 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού και το υπόλοιπο για τον κοινωνικό σκοπό της επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Επιπρόσθετα η κοινωνική καινοτομία ως ανάπτυξη και εφαρμογή νέων υπηρεσιών , προϊόντων και προτύπων είναι ένα εργαλείο αφενός για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προκλήσεων και αφετέρου για τη επιτυχή δραστηριότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Το Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας διαμορφώνει το πλαίσιο υποστήριξης και ανάπτυξης και μεταξύ των άλλων προβλέπει τη δημιουργία 13 Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης³⁴ για την παροχή υπηρεσιών μιας στάσης, συμβουλευτικής, θερμοκοιτίδας, δικτύωσης και δημοσιότητας και διακρατικής συνεργασίας.

---

³⁴ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας, «Στρατηγικό Σχέδιο για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας», Αθήνα, Φεβρουάριος 2013, σ.σ. 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 ,οι επενδυτικές προτεραιότητες των Θεματικών Στόχων στο κοινωνικό πεδίο , ενσωματώνουν δράσεις για την απασχόληση , την εκπαίδευση και κατάρτιση , την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, οι οποίες σε περιφερειακό επίπεδο ιεραρχούνται στη βάση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και αναπτυξιακών αναγκών και αποτυπώνονται στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ).

Στην παρούσα εργασία θα εστιάσουμε στις στρατηγικές επιλογές για την αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας Αττικής , εντός των γεωγραφικών ορίων της οποίας βρίσκεται ο υπό εξέταση δήμος .

3.1. Η Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής με έδρα την Αθήνα αποτελείται από οχτώ Περιφερειακές Ενότητες³⁵ και συνιστά την κύρια περιοχή συγκέντρωσης πληθυσμού , οικονομικών δραστηριοτήτων και μητροπολιτικών λειτουργιών σε εθνικό επίπεδο.

Είναι η περιφέρεια που έχει πληγεί σε μεγαλύτερο βαθμό , από τις συνέπειες της εθνικής οικονομικής κρίσης. Η παρατεταμένη ύφεση καταγράφει μείωση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, στις επιδόσεις των επιχειρηματικών –εμπορικών –παραγωγικών δραστηριοτήτων με συνακόλουθη μείωση στο ποσοστό απασχόλησης , ενώ το 2012 η ανεργία εκτινάχθηκε σε ποσοστό 28,02% που αντιστοιχεί στο 39,8% του συνόλου των ανέργων της χώρας. Το 57,6% του πληθυσμού της περιφέρειας βρίσκεται σε συνθήκες φτώχειας ή σε αυξημένο κίνδυνο φτώχειας ενώ ο αριθμός των αστέγων καταγράφει αύξουσα τάση . Επιπρόσθετα ο μεγάλος αριθμός μεταναστών και οι καταυλισματικοί θύλακες των Ρομά σε συγκεκριμένες περιοχές της περιφέρειας δημιουργούν επιπλέον κοινωνικά ζητήματα.

Η Περιφέρεια Αττικής επιχειρεί έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό με δράσεις , μηχανισμούς και δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και την προώθηση της απασχόλησης , προσαρμοσμένο στις τοπικές ανάγκες και κοινωνικές ιδιαιτερότητες του νομού Αττικής, μέσω των αντίστοιχων Αξόνων Προτεραιότητας του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αττική-2014-2020» (ΠΕΠ-Αττικής)³⁶ και τα μέτρα πολιτικής της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕΣΚΕ) , η οποία διαρθρώνεται σε πρωτοβουλίες, ενεργητικές παρεμβάσεις και δομές κοινωνικής στήριξης και ατομικής ενδυνάμωσης του πληττόμενου πληθυσμού και των ευπαθών ομάδων στη βάση των προτεραιοτήτων της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά.

³⁵ Περιφερειακές Ενότητες : Κεντρικού Τομέα Αθηνών , Νοτίου Τομέα Αθηνών , Βορείου Τομέα Αθηνών , Δυτικού Τομέα Αθηνών , Πειραιώς , Νήσων , Δυτικής Αττικής , Ανατολικής Αττικής.

³⁶http://www.pepatikis.gr/wp-content/uploads/2016/02/Programme_2014GR16M2OP012_1_4_el_EGKRISH.pdf

3.2. ΠΕΠ « Αττική 2014-2020 » και Κοινωνική Πολιτική στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Η Στρατηγική Ανάπτυξης της Αττικής , στο πλαίσιο της «Ευρώπης 2020» και των Θ.Σ. του ΕΣΠΑ 2014-2020 , βασίζεται « στην αξιοποίηση και βελτίωση της ερευνητικής υποδομής και ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη επιχειρηματικότητας, τμήμα της οποίας θα αποτελέσει και η κοινωνική και συνεταιριστική οικονομία, στην ολοκλήρωση των βασικών υποδομών (ειδικότερα των υποδομών προστασίας του περιβάλλοντος) και την πρόληψη από τους κινδύνους, τη μείωση των χωρικών ανισοτήτων εντός της Περιφέρειας και την αντιμετώπιση της φτώχειας και της περιθωριοποίησης των πληθυσμιακών ομάδων».

Η αρχιτεκτονική του ΠΕΠ Αττικής , με βάση την αναπτυξιακή στρατηγική , διαρθρώνεται σε Άξονες Προτεραιότητας (Α.Π.) σε ευθεία συσχέτιση με τους Θ.Σ. . Οι παρεμβάσεις και η αναπτυξιακές πολιτικές κοινωνικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης , την καταπολέμηση των διαφόρων μορφών της κοινωνικής περιθωριοποίησης και την ενίσχυση της απασχόλησης , στη βάση των κατευθυντήριων γραμμών των Θ.Σ. (8),(9) και (10) , εντάσσονται³⁷ στους Α.Π. (8),(9),(10) και (11). Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικές δράσεις στις οποίες δύναται να συμμετέχει ως δικαιούχος φορέας η Τοπική Αυτοδιοίκηση και περιλαμβάνονται στις επενδυτικές προτεραιότητες των Α.Π. .

Α.Π. 8 « Προώθηση της Ανάπτυξης των Δεξιοτήτων και της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού στους τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΚΤ) »

Στον τομέα της απασχόλησης προωθείται η εμπροσθοβαρής δημιουργία νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας μέσω της προσαρμογής των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού σε νέα καινοτομικά και ανταγωνιστικά μοντέλα σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) και της ανάπτυξης ενός λειτουργικού συστήματος καταγραφής ζητούμενων δεξιοτήτων και επαγγελμάτων .

Στις παρακάτω επενδυτικές προτεραιότητες³⁸ του Α.Π. περιλαμβάνονται ενδεικτικές δράσεις στις οποίες δύναται να συμμετέχει ως δικαιούχος φορέας η Τοπική Αυτοδιοίκηση :

8iii - *Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.*

8v - *Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές.*

Α.Π. 9 « Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμηση της Φτώχειας και Διακρίσεων – Διασφάλιση της Κοινωνικής Συνοχής (ΕΚΤ) »

Στις παρακάτω επενδυτικές προτεραιότητες³⁹ του Α.Π. περιλαμβάνονται ενδεικτικές δράσεις στις οποίες δύναται να συμμετέχει ως δικαιούχος φορέας η Τοπική Αυτοδιοίκηση :

9i - *Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δραστήριας συμμετοχής και τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης.*

³⁷ ΠΕΠ «Αττική 2014-2020», σ.σ.19-25

³⁸ ΠΕΠ «Αττική 2014-2020», σ.σ.209-224

³⁹ ΠΕΠ «Αττική 2014-2020», σ.σ.225-270

Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, κ.λπ.) για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

9ii - *Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.*

1. Δράσεις ενεργοποίησης μελών που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες του πληθυσμού (π.χ. Ρομά) ή αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής και πολιτισμικής ενσωμάτωσης (όπως μετανάστες, πρόσφυγες κ.λπ.).
2. Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων όπου απαιτείται.
3. Λειτουργία Κέντρων Κοινότητας (one stop shops) για τις ευπαθείς ομάδες.
4. Ανοιχτά Κέντρα Ημέρας για Άστεγους.
5. Παρέμβαση στο δρόμο (street work).
6. Ολοκληρωμένο σχέδιο παρέμβασης εστιασμένο στις περιοχές που διαμένουν Ρομά .

9iii - *Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών.*

1. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή αναπηρίες.
2. Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας.
3. Κέντρα Δημέρευσης ατόμων με αναπηρία, ΣΥΔ ΑΜΕΑ, Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων .
4. Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών.
5. Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων.

9iv - *Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.*

1. Ανάπτυξη Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας (κέντρα διαμεσολάβησης, κοινωνικά παντοπωλεία, υπνωτήρια, κοινωνικά φαρμακεία και ιατρεία, τράπεζες χρόνου, κλπ) και παροχής συνοδευτικών υπηρεσιών ενδυνάμωσης .
2. Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων.
3. Δράσεις επιμόρφωσης και κατάρτισης προσωπικού που απασχολούνται σε δομές / υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.
4. Ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο, δικαιούχων διεθνούς προστασίας & ασυνόδευτων ανηλίκων.
5. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης.

9v - *Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.*

1. Ενίσχυση ίδρυσης και λειτουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων .

Α.Π. 10 «Ανάπτυξη – Αναβάθμιση Στοχευμένων Κοινωνικών Υποδομών και Υποδομών Υγείας (ΕΤΠΑ) »

Ιδιαίτερα για τις υποβαθμισμένες πυκνοκατοικημένες περιοχές της περιφέρειας προβλέπονται δράσεις συμπλήρωσης και βελτίωσης των κοινωνικών υποδομών στους τομείς της πρόνοιας, της κοινωνικής φροντίδας και της υγείας.

Α.Π. 11 «Ανάπτυξη – Αναβάθμιση Στοχευμένων Υποδομών Εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ)»

Προβλέπονται δράσεις συμπλήρωσης, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού των υποδομών και του αναγκαίου εξοπλισμού της Εκπαίδευσης και της Δια βίου μάθησης στην Αττική.

3.3. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη (ΠεΣΚΕ) της Περιφέρειας Αττικής.

Η Περιφέρεια Αττικής με την έναρξη της οικονομικής κρίσης και την επερχόμενη παρακμή του τριτογενή τομέα, βασικού πυλώνα επιχειρηματικής δραστηριότητας στα γεωγραφικά της όρια, καταγράφει σημαντική αύξηση της ανεργίας και μείωση του δείκτη απασχόλησης στον πληθυσμό της.

Το έτος 2013, τα ποσοστά ανεργίας του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών και των νέων ηλικίας 15 έως 24 ετών, η αναλογία των μακροχρόνια ανέργων στο σύνολο των ανέργων και ο δείκτης απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι μεγαλύτερα τόσο σε σχέση με την ΕΕ όσο και σε σχέση με τη χώρα σύμφωνα με τη συγκριτική καταγραφή στον παρακάτω Πίνακα 3.1.

Πίνακας 3. 1 Δείκτες ανεργίας-απασχόλησης της Περιφέρειας Αττικής σε σχέση με το σύνολο της χώρας και την ΕΕ27

Δείκτης (%)	Αττική	Ελλάδα	ΕΕ27
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών	69,1	67,5	72,0
Ποσοστό Ανεργίας 20-64 ετών	28,3	27,3	10,6
Ποσοστό Ανεργίας Νέων 15-24 ετών	60,6	58,3	23,4
Αναλογία Μακροχρόνιας Ανεργίας	68,8	67,1	47,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, ΠεΣΚΕ Αττικής

Επιπλέον η ανεργία των γυναικών ανήλθε σε ποσοστό 30,4% και είναι δυσμενώς μεγαλύτερη από το αντίστοιχο ποσοστό 26,7% για τους άνδρες, ενώ αξίζει να σημειώσουμε ο πληθυσμός της περιφέρειας με προσόντα επιπέδου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πλήττεται από ανεργία σε ποσοστό 53% αρκετά υψηλότερο σε σχέση με τα επίπεδα της πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Κυρίαρχα κοινωνικά ζητήματα αποτελούν η φτωχοποίηση του πληθυσμού συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, ο κίνδυνος φτώχειας και οι συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών με καθόλου ή χαμηλή ένταση εργασίας, η κοινωνική περιθωριοποίηση των ευπαθών ομάδων, η πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα και η νοσοκομειακή υποδομή, η πρόωρη εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, η σημαντική συγκέντρωση μεταναστών και η καταυλισματική εγκατάσταση των Ρομά. Οι υψηλού κινδύνου πληθυσμιακές ομάδες περιλαμβάνουν κατηγορίες με διακριτά και ιδιαίτερα κοινωνικά προβλήματα. Η περιφερειακή στρατηγική ακολουθεί την παρακάτω κατηγοριοποίηση :

1. Άτομα με αναπηρία
2. Εξαρτημένα ή απεξαρτημένα άτομα από ουσίες, οριοθετικοί.
3. Άνεργοι, μακροχρόνια άνεργοι και άνεργοι με χαμηλά προσόντα.

4. Μέλη πολύτεκνων οικογενειών.
5. Θύματα κακοποίησης (γυναίκες).
6. Παιδική φτώχεια.
7. Μετανάστες.
8. Φυλακισμένοι.
9. Αποφυλακισμένοι και ανήλικοι παραβάτες.
10. Παλινοστούντες.
11. Άστεγοι.
12. Κάτοικοι μικρών νησιών.
13. Φτωχοί συνταξιούχοι με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.

Στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Αττικής λειτουργούν⁴⁰ 695 κοινωνικές δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στους 66 Δήμους. Οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στην Π.Ε. Βορείου Τομέα (154 δομές) με πρώτο σε ποσοστό (36 δομές) το δήμο Αμαρουσίου και πέμπτο το δήμο Πεντέλης . Τα κυριότερα είδη δομών είναι οι Παιδικό/Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η) , οι Κοινωνικές Υπηρεσίες, οι δομές Βοήθεια στο Σπίτι , τα Κοινωνικά Παντοπωλεία και Φαρμακεία και τα Κοινωνικά Ιατρεία που αποτελούν το 64% επί του συνόλου.

Οι ωφελούμενοι⁴¹ στις παραπάνω κοινωνικές δομές των 66 δήμων ανέρχονται σε 387.507 άτομα, με την επιφύλαξη ότι ο συνολικός αριθμός μπορεί να είναι μικρότερος καθώς σε αρκετές περιπτώσεις οι ίδιοι ωφελούμενοι εξυπηρετούνται σε μία ή περισσότερες δομές. Ειδικότερα στις δομές των δήμων της Π.Ε. Βορείου Τομέα εξυπηρετούνται (με την παραπάνω επιφύλαξη) 54.378 άτομα.

Η ΠεΣΚΕ αποτελεί ένα μέρος της Εθνικής Στρατηγικής προσαρμοσμένο στις κοινωνικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες του πληθυσμού της Αττικής σύμφωνα με την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης . Εξειδικεύεται σύμφωνα με τους Πυλώνες και τους Άξονες Προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής και προτείνει θεματικά μέτρα σε συνάφεια με τον πεδία του Άξονα Προτεραιότητας 9 του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» . Η συνάφεια των Μέτρων Πολιτικής της ΠεΣΚΕ με τον Άξονα Προτεραιότητας 9 του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.2.

Πίνακας 3. 2 Συνάφεια των Μέτρων Πολιτικής της ΠεΣΚΕ Αττικής με τους Άξονες Προτεραιότητας του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020»

Μέτρα Πολιτικής της ΠεΣΚΕ	Επενδυτικές Προτεραιότητες του ΠΕΠ Αττικής	Τοπική Αυτοδιοίκηση
1.1.1. Πρόσβαση σε βασικά είδη διαβίωσης	9ii , 9iv	v
1.1.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας	9a , 9iv	v

⁴⁰ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ (2015) , « Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Αττικής » , Αττική , σ.σ. 189-201.

⁴¹ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ (2015) , « Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Αττικής » , Αττική , σ.σ. 202-207.

1.1.3. Αντιμετώπιση κρίσεων	9a , 9ii , 9iii , 9iv	v
1.1.4. Πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη	9a , 9ii , 9iii	v
1.1.5. Πρόσβαση σε ενέργεια	9iii , 9iv	v
1.1.6. Πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα	9iii , 9iv	
1.1.7. Πρόσβαση σε νομικές υπηρεσίες	9iii , 9iv	
1.1.8. Πρόσβαση σε δραστηριότητες πολιτισμού και αναψυχής	9ii , 9iii	v
1.2.1. Ενσωμάτωση πορισμάτων αξιολόγησης του Προγράμματος «Εγγυημένο Κοινωνικό Εισόδημα »	9iv	v
1.2.2. Υποστήριξη της υλοποίησης εφαρμογής της ανθρωπιστικής κρίσης	9ii , 9v	v
2.1.1. Πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής	9i	v
2.1.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης	9a	v
2.1.3. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας	9a , 9iv	v
2.1.4. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας	9v	
2.1.5. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης αποκατάστασης επανένταξης		
2.2.1. Προώθηση της εκπαιδευτικής ένταξης παιδιών Ρομά	9ii	v
2.2.2. Ειδική αγωγή των παιδιών με αναπηρία	9a , 9ii , 9iv	
3.1.1. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης ή άτυπης μάθησης	9i , 9ii , 9iv	v
3.1.2. Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.	9i , 9v	v
3.2.1. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας	9a , 9v	v
3.2.2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας	9i , 9ii	v
3.2.3. Πρόληψη της παραπομπής σε δομές κλειστής φροντίδας	9i , 9ii	
3.2.4. Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης , αποκατάστασης και επανένταξης	9iv	
3.2.5. Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης της φερεγγυότητας των φτωχών νοικοκυριών	9i , 9ii	v
4.1.1. Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Αττικής	9i , 9v	
4.2.1. Ανάπτυξη της Κοινωνικής Καινοτομίας	9i , 9v	v
4.2.2. Αξιολόγηση της Στρατηγικής	9i , 9v	
4.3.1. Ανάπτυξη του Κοινωνικού Πλουραλισμού	9i , 9v	v
4.3.2. Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων	9i , 9v	v

4.3.3. Ανάπτυξη της στοχευμένης έρευνας	9i , 9v	v
4.3.4. Διάδοση της Στρατηγικής	9i , 9v	

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Η ΠεΣΚΕ μέσω της στρατηγικής επιχειρεί να διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό και στοχευμένο πλαίσιο πολιτικής για την άμεση ανάσχεση της φτώχειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης με ενεργητικές δράσεις κοινωνικής , υλικής , ψυχικής και οικονομικής στήριξης και παράλληλη ανάπτυξη της απασχόλησης.

B. ΜΕΡΟΣ

ΑΣΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

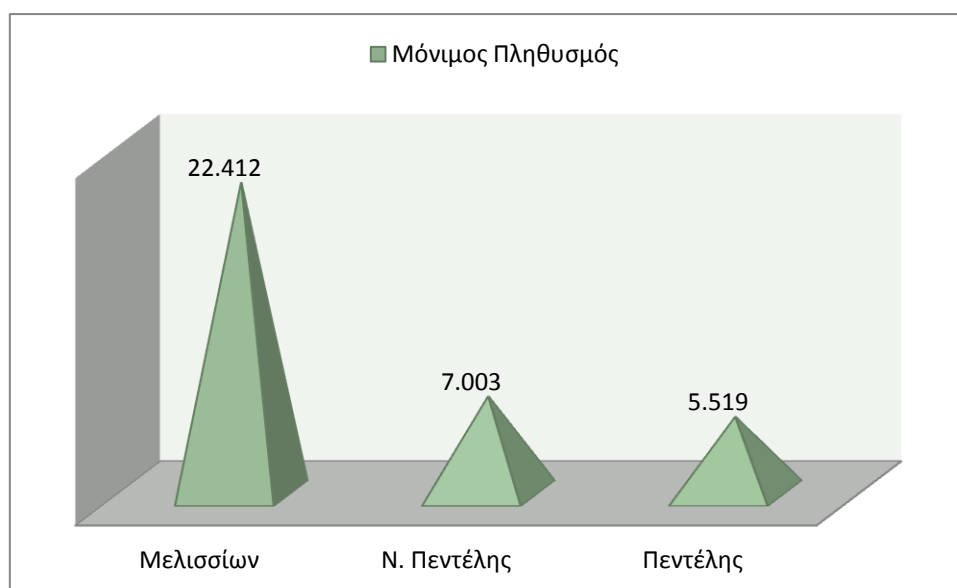
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

4.1. Η Σύσταση του Δήμου Πεντέλης

Ο Δήμος Πεντέλης βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας του Βόρειου Τομέα της Περιφέρειας Αττικής. Είναι ένας από τους 12 δήμους του Βόρειου Τομέα και συστάθηκε με τον νόμο 3852/2010 (ΦΕΚ 87 / τεύχος Α / 7-6-2010) με τη συνένωση των πρώην δήμων Μελισσίων , Ν. Πεντέλης και Πεντέλης. Έχει έδρα τα Μελίσσια και αποτελείται από 3 Δημοτικές Κοινότητες : τη Δημοτική Κοινότητα Μελισσίων , τη Δημοτική Κοινότητα Ν. Πεντέλης και τη Δημοτική Κοινότητα Πεντέλης.

Έχει συνολική έκταση 37.260 χμ , με μεγάλη υψομετρική διαφορά καθώς εκτείνεται στους πρόποδες του όρους Πεντέλης που βρίσκεται εντός των γεωγραφικών ορίων του δήμου. Ο συνολικός πληθυσμός ανέρχεται σε 34.970 κατοίκους⁴² και διαρθρώνεται στις δημοτικές κοινότητες σύμφωνα με το παρακάτω Γράφημα 4.1.

Γράφημα 4. 1 Μόνιμος Πληθυσμός Δήμου Πεντέλης

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΕΛΣΤΑΤ- Απογραφή 2011)

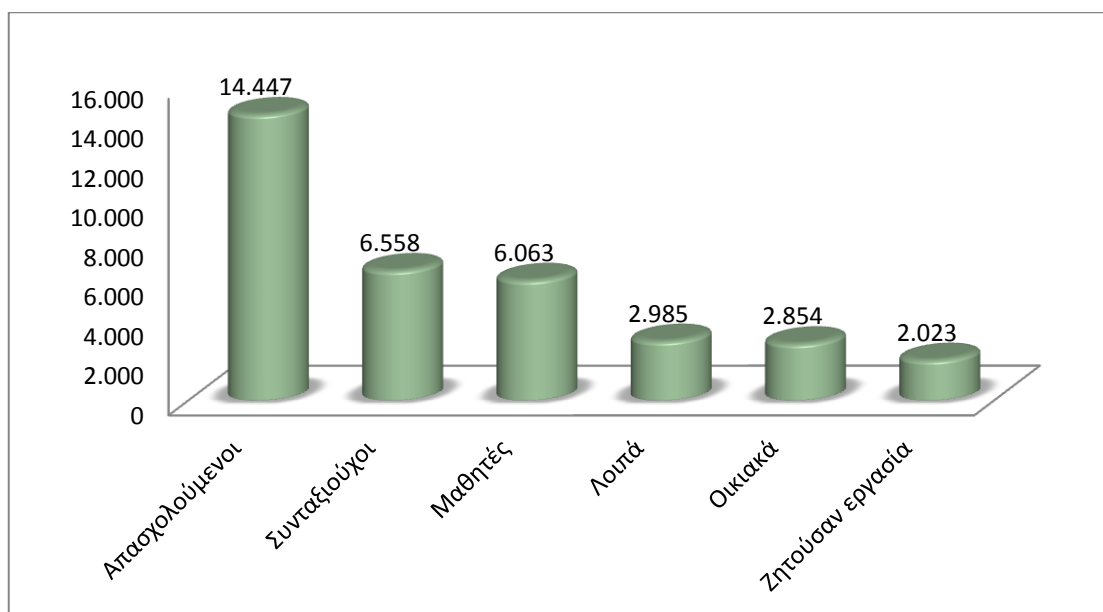
Παρά την υψηλή πληθυσμιακή αύξηση των τελευταίων δεκαετιών η περιοχή του δήμου είναι αραιοκατοικημένη , με πυκνότητα δόμησης 3,45κατ/τ.χμ και προσπαθεί να διατηρεί την ισορροπία μεταξύ των αστικών απαιτήσεων και του αρχικού εξοχικού της χαρακτήρα καθώς πολλές γειτονιές διχοτομούνται από δασικές εκτάσεις , ρέματα και ημιορεινούς όγκους.

⁴² Πηγή ΕΛΣΤΑΤ , Απογραφή 2011

4.2. Κοινωνικό-Οικονομικά Χαρακτηριστικά

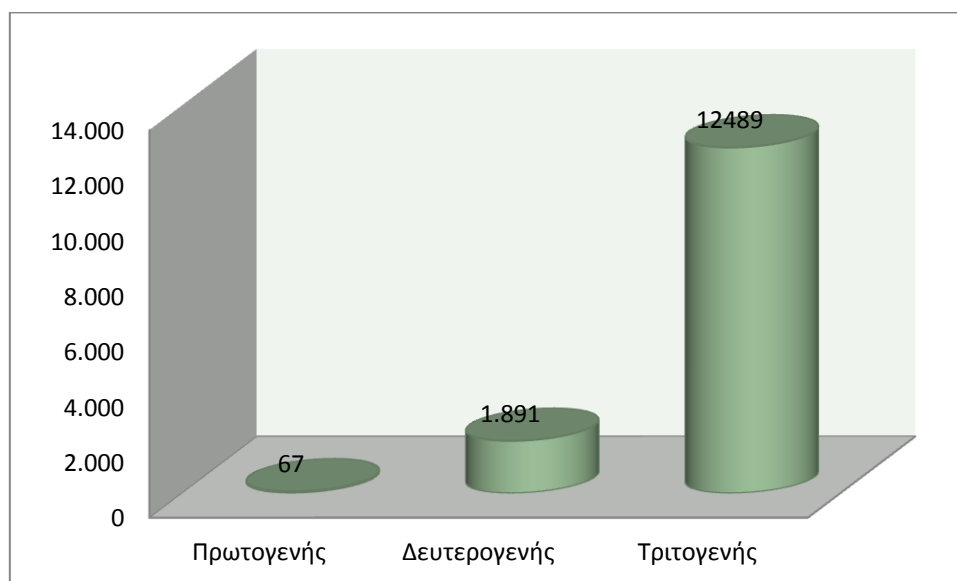
Σύμφωνα με την Απογραφή του έτους 2011, η κατάσταση απασχόλησης των κατοίκων στο Δήμο Πεντέλης, οι απασχολούμενοι σε κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας (πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα) και το επίπεδο εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση) απεικονίζονται στα παρακάτω Γραφήματα 4.2., 4.3. και 4.4.

Γράφημα 4. 2 Κατάσταση Απασχόλησης του Πληθυσμού

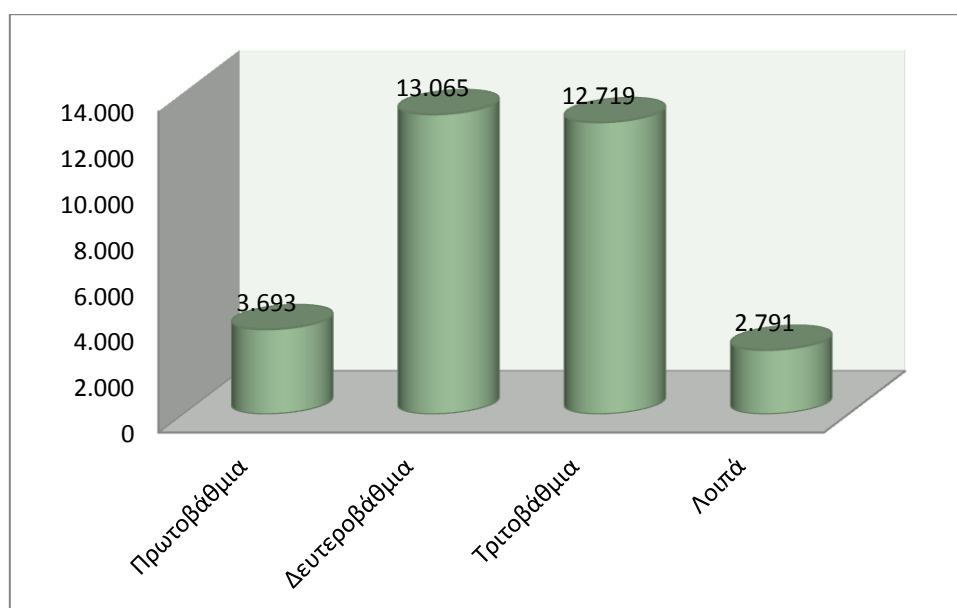
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΕΛΣΤΑΤ- Απογραφή 2011)

Γράφημα 4. 3 Απασχόληση του Πληθυσμού ανά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (*ΕΛΣΤΑΤ- Απογραφή 2011*)

Γράφημα 4. 4 Επίπεδο Εκπαίδευσης του Πληθυσμού

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (*ΕΛΣΤΑΤ- Απογραφή 2011*)

Το 41,4 % των κατοίκων του δήμου είναι εργαζόμενοι, το 18,8% είναι συνταξιούχοι ενώ το ποσοστό των ανέργων το έτος αναφοράς της απογραφής έφτανε το 12,28%. Οι κάτοικοι απασχολούνται κυρίως σε επαγγελματικές δραστηριότητες του τριτογενή τομέα και το 80% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενώ μόνο το 8,6% δεν διαθέτει προσόντα. Επιπλέον το μέσο ετήσιο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα σε επίπεδο

ταχυδρομικού κώδικα⁴³ καταγράφει χωρική ανισότητα εντός της περιοχής του δήμου και είναι 32.773,79 € στα Μελίτσια (Τ.Κ. 15127) και 40.006,87 € (Τ.Κ. 15236) στις άλλες δύο δημοτικές κοινότητες , σημαντικά υψηλότερα από το μέσο ετήσιο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα στην Αττική που είναι 24.102,41 €.

---

⁴³ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ (2015) , « Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Αττικής » , Αττική , σ.σ. 177-187.

4.3. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά των Ευπαθών ομάδων

Η παραπάνω συνοπτικά περιγραφόμενη κοινωνικό-οικονομική κατάσταση του πληθυσμού της περιοχής του δήμου ,επιβεβαιώνει την περιρρέουσα αντίληψη για το υψηλό βιοτικό επίπεδο της περιοχής σε σχέση με κάποιους άλλους δήμους του Βόρειου Τομέα . Το γεγονός αυτό βέβαια δεν αντιστρέφει την ύπαρξη ευπαθών ομάδων (τοπικές ομάδες στόχου) και γενικότερα ομάδων του πληθυσμού (οι λεγόμενοι « νεόπτωχοι ») που έχουν πληγεί από τις αρνητικές συνέπειες της βαθιάς τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Οι σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και η άσκηση μέτρων ενεργητικής κοινωνικής πολιτικής για την στοχευμένη αντιμετώπισή τους προϋποθέτει τη χαρτογράφηση των ατόμων και των οικογενειών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην τοπική κοινωνία . Η χαρτογράφηση θα γίνει με ίδια επεξεργασία στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ. και το μητρώο των υφιστάμενων κοινωνικών προγραμμάτων της οικείας Κοινωνικής Υπηρεσίας.

4.3.1. Ανεργία και Μακροχρόνια Ανεργία

Η ανεργία και ιδιαίτερα η μακροχρόνια ανεργία στο Δήμο Πεντέλης χαρτογραφήθηκε από στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Ο.Α.Ε.Δ. με έτος αναφοράς το 2015 .Το έτος 2015 (Δεκέμβριος) καταγράφονται 1614 άνεργοι , ποσοστό 9,8 % επί του εργασιακά ενεργού πληθυσμού της περιοχής. Η εξέλιξη της ανεργίας τα τρία τελευταία έτη παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα 4.1.

Πίνακας 4. 1 Εξέλιξη της Ανεργίας

	2013 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	2014 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	2015 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
Άνεργος Πληθυσμός	1.708	1.477	1.614

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία (ΟΑΕΔ)

Η σημαντική πτώση της ανεργίας κατά 13,5% το έτος 2014 οφείλεται είτε στη γενική εθνική οικονομική ανάταξη είτε στο πρόγραμμα Κοινωφελούς Εργασίας που υλοποιήθηκε σε εθνικό επίπεδο το έτος αυτό.

Η διάρθρωση της ανεργίας και της μακροχρόνιας ανεργία ανά ηλικιακές ομάδες παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.2.

Πίνακας 4. 2 Ανεργία και Μακροχρόνια Ανεργία ανά ηλικιακές ομάδες

Άνεργοι - Μακροχρόνια Άνεργοι				
Ηλικιακές Ομάδες	Άνεργος Πληθυσμός	Ποσοστό (%) επί του συνόλου των Ανέργων	Μακροχρόνια Άνεργος Πληθυσμός	Αναλογία (%) Μακροχρόνια Ανέργων επί του συνόλου των Ανέργων
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 15-19 ετών	10	0,62	0	0
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 20-24 ετών	67	4,15	13	0,81
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 25-29 ετών	177	10,97	63	3,90
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 30-44 ετών	755	46,78	346	21,44
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 45-54 ετών	397	24,60	198	12,27
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας 55-64 ετών	184	11,40	123	7,62
Άνεργος πληθυσμός ηλικίας >65 ετών	24	1,49	12	0,74
Σύνολο	1614		755	46,78

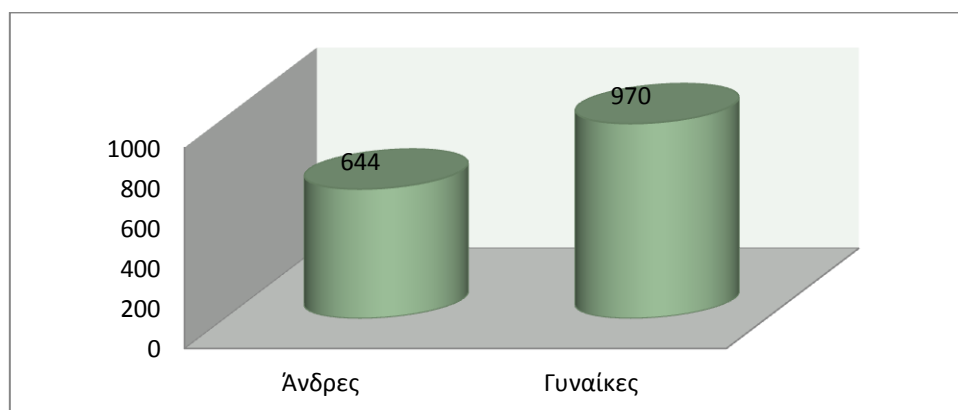
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΟΑΕΔ)

Η ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 ετών εμφανίζει το μεγαλύτερο δείκτη ανεργίας , ποσοστό 46,78% σχεδόν ο μισός άνεργος πληθυσμός ενώ η υψηλότερη συγκέντρωση ανεργίας σωρευτικά ακουμπά άτομα ηλικίας 30 έως 54 ετών ,δηλαδή την πιο ενεργή και παραγωγική περίοδο του κύκλου ζωής. Σε αντίθεση με την εικόνα της περιφέρειας η ανεργία των νέων 15 έως 24 ετών (με πιθανότητα να βρίσκονται σε κατάσταση «NEET») ανέρχεται σε ποσοστό 4,8 % . Το ποσοστό των ανέργων σε ηλικία πλησίον σύνταξης είναι 11,4%.

Η μακροχρόνια ανεργία ακολουθεί ποσοστιαία παρόμοια διάρθρωση στις ηλικιακές ομάδες .Σχεδόν ένας στους δύο άνεργους είναι μακροχρόνια άνεργος , γεγονός που εγκυμονεί πιθανό κίνδυνο φτώχειας για το 46,78 % του άνεργου πληθυσμού.

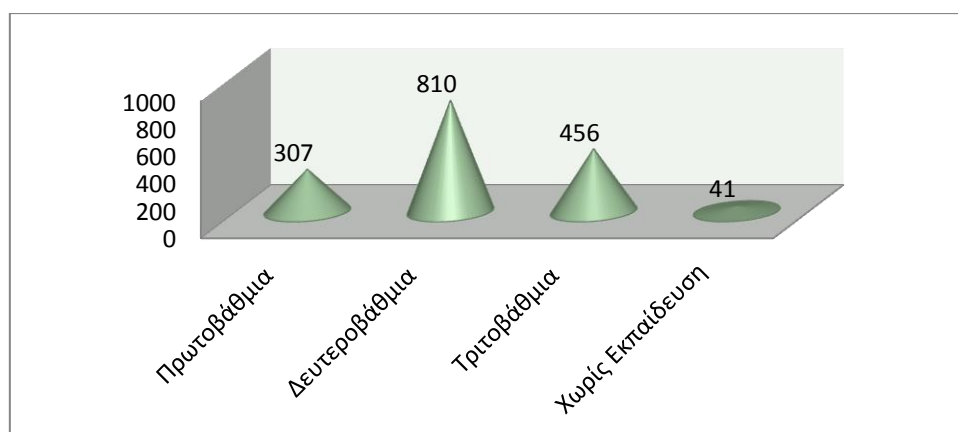
Το κοινωνικό προφίλ του άνεργου πληθυσμού της περιοχής του δήμου συμπληρώνεται ως προς το φύλο , το επίπεδο εκπαίδευσης και την εθνικότητα με δεδομένα που απεικονίζονται στα Γραφήματα 4.5. , 4.6. και 4.7.

Γράφημα 4. 5 Πλήθος Ανέργων κατά φύλο

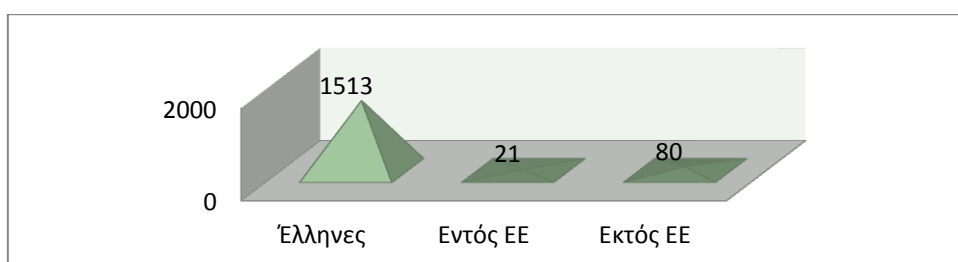
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΟΑΕΔ)

Γράφημα 4. 6 Πλήθος Ανέργων κατά επίπεδο εκπαίδευσης

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΟΑΕΔ)

Γράφημα 4. 7 Πλήθος Ανέργων κατά εθνικότητα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΟΑΕΔ)

Οι άνεργες γυναίκες αποτελούν στην περιοχή του δήμου περισσότερο από το ήμισυ των ανέργων με ποσοστό 60,1% έναντι του 39,9% που αντιστοιχεί στους άνδρες. Επιπλέον το ήμισυ του άνεργου πληθυσμού έχει προσόντα επιπέδου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 1/3 είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μόλις το 2,5% δεν διαθέτει καθόλου

εκπαίδευση. Ο άνεργος πληθυσμός σχεδόν στο σύνολο είναι Έλληνες και μόνο το 6% είναι αλλοδαποί κυρίως εκτός ΕΕ.

4.3.2. Κίνδυνος Φτώχειας και Παιδική Φτώχεια

Για τις ανάγκες σχετικής έρευνας στην ΠεΣΚΕ⁴⁴ χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία του δείκτη στέρησης Townsend⁴⁵ με χρήση δεδομένων από την απογραφή του 2011. Με βάση τη μεθοδολογία που προτείνει ο δείκτης, υπολογίστηκε ο δείκτης υλικής στέρησης Townsend (μέγιστη τιμή 5,59 και ελάχιστη τιμή -5,76) για τους 66 Δήμους της Περιφέρειας Αττικής οι οποίοι ταξινομήθηκαν σε φθίνουσα σειρά. Στη σειρά αυτή ο Δήμος Πεντέλης κατέχει την 62^η θέση με τιμή -4,25. Οι τιμές των παραγόντων που συνθέτουν το δείκτη, για την περιοχή του δήμου είναι : α) ανεργία 12,28% , β) 11,58% χωρίς ιδιόκτητο αυτοκίνητο , γ) 24,30% χωρίς ιδιόκτητη κατοικία και δ) 5% υπερπλήρη.

Επιπροσθέτως ο Δήμος Πεντέλης συμμετέχει, ως εταίρος σε Κοινωνική Σύμπραξη, στο πρόγραμμα «Επισιτιστική και Βασική Υλική Συνδρομή», συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Υλικής Βοήθειας για τους Απόρους (TEBA/FEAD). Το πρόγραμμα έχει γενικό στόχο την ανακούφιση των χειρότερων μορφών φτώχειας, την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής ενώ οι ειδικοί στόχοι εξειδικεύονται στην παροχή βασικών υλικών αγαθών (τρόφιμα, είδη οικιακού καθαρισμού και προσωπικής υγιεινής) και στην υλοποίηση συνοδευτικών μέτρων για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Ωφελούμενοι των δράσεων του προγράμματος είναι άτομα και νοικοκυριά που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, η οποία οριοθετείται με συγκεκριμένα⁴⁶ εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια του έτους 2013, καθώς και άστεγοι. Ενδεικτικά το ετήσιο εισόδημα για μεμονωμένο άτομο δεν υπερβαίνει τα 3.000 ευρώ και η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας τα 115.000 ευρώ ενώ για μία τετραμελή οικογένεια αντίστοιχα τα 6.300 ευρώ και τα 165.000 ευρώ.

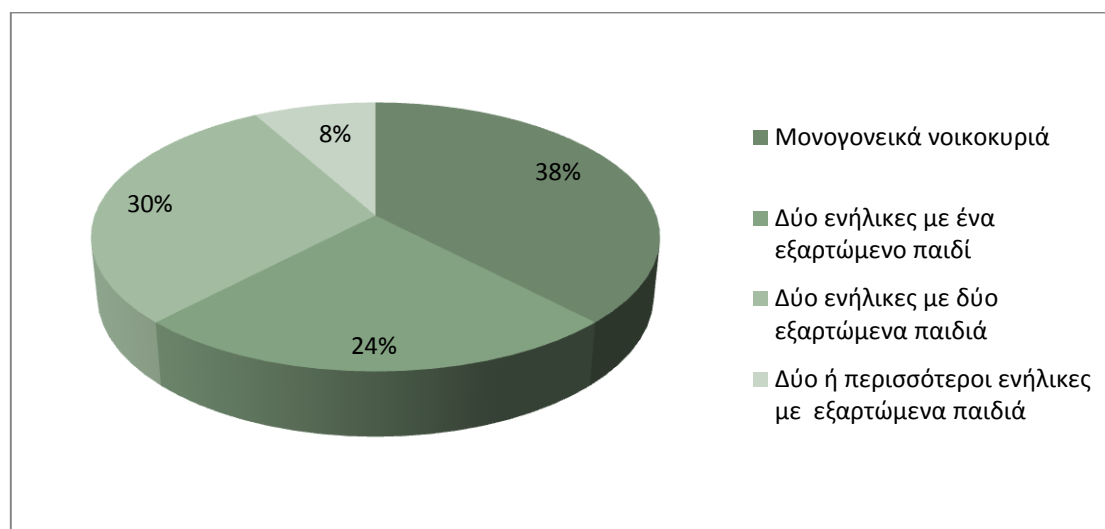
Οι ωφελούμενοι από το πρόγραμμα TEBA/FEAD στη περιοχή του δήμου είναι 225 άτομα, ενήλικες και παιδιά, και συνιστούν 123 νοικοκυριά εκ των οποίων μόνο το 30% (37 οικογένειες) έχει εξαρτώμενα τέκνα. Περαιτέρω ανάλυση των νοικοκυριών με εξαρτώμενα τέκνα παρουσιάζεται στο Γράφημα 4.8.

⁴⁴ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ (2015), « Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Αττικής », Αττική, σ.σ. 153-163.

⁴⁵ Ο δείκτης στέρησης αποτελεί ένα δείκτη στέρησης υλικών αγαθών και βασίζεται σε τέσσερις παράγοντες :α) το ποσοστό (%) των ανέργων στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω, β) το ποσοστό (%) των νοικοκυριών που δεν έχουν δικό τους αυτοκίνητο, γ) το ποσοστό (%) των νοικοκυριών που δεν έχουν ιδιόκτητη κατοικία και δ) την πυκνότητα του νοικοκυριού οριζόμενη ως το ποσοστό των πολυπληθών νοικοκυριών (με περισσότερα από 1 άτομο ανά δωμάτιο.

⁴⁶ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Δ23/οικ 19162/ 27-5-2015, ΦΕΚ 1066 / τεύχος Β.

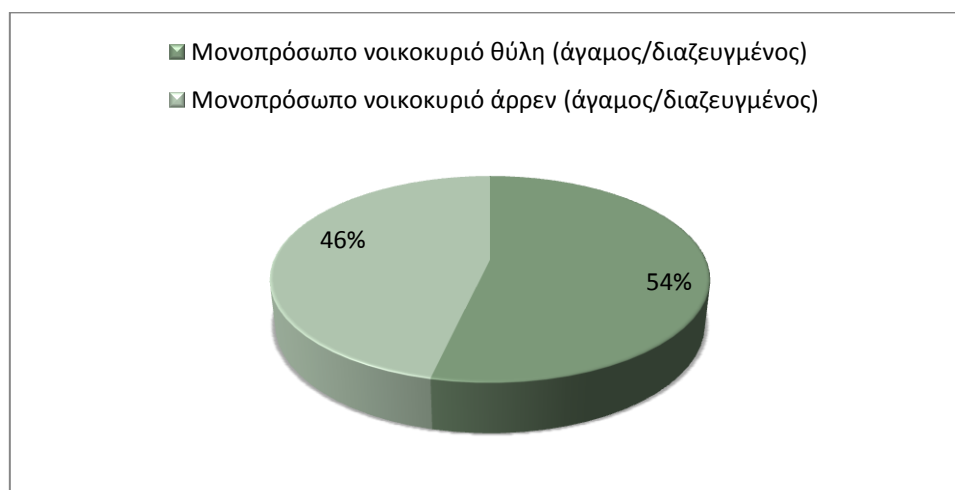
Γράφημα 4. 8 Νοικοκυριά με εξαρτώμενα τέκνα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΤΕΒΑ/FEAD)

Το 38% των νοικοκυριών (14) είναι μονογονεϊκές οικογένειες ενώ οι οικογένειες με ένα ή δύο προστατευόμενα τέκνα είναι συνολικά 20. Ο αριθμός των νοικοκυριών χωρίς εξαρτώμενα μέλη είναι αξιοσημείωτα υψηλός . Συνιστά 86 νοικοκυριά εκ των οποίων τα 69 είναι μονοπρόσωπα, άνδρες ή γυναίκες σε ποσοστά όπως παρουσιάζονται στο Γράφημα 4.9.

Γράφημα 4. 9 Μονοπρόσωπα Νοικοκυριά ανά φύλο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΤΕΒΑ/FEAD)

Οι ωφελούμενοι του προγράμματος διακρίνονται σε ενήλικες γυναίκες και άνδρες , σε παιδιά ηλικίας 0 έως 17 ετών και σε ενήλικους νέους ως προστατευόμενα μέλη. Στον Πίνακα 4.3 Καταγράφεται η παραπάνω ανάλυση ως μέτρο αναφοράς κυρίως για την παιδική φτώχεια στην περιοχή του δήμου.

Πίνακας 4. 3 Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD- Παιδική Φτώχεια

Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD		
	Ωφελούμενοι	Ποσοστό (%) επί του συνόλου των Ωφελούμενων
Άνδρες	74	32,89
Γυναίκες	89	39,56
Τέκνα	51	22,67
Προστατευόμενα Ενήλικα Τέκνα	11	4,88
Σύνολο	225	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (ΤΕΒΑ/FEAD)

Στην περιοχή του δήμου υπάρχουν τουλάχιστον 51 παιδιά και 11 ενήλικα προστατευόμενα τέκνα που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και γενικότερα σε ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες σε σχέση με τους συνομήλικούς τους. Επιπλέον και σε αυτό το μητρώο επιβεβαιώνεται ότι οι γυναίκες υπερτερούν σε σχέση με τους άνδρες και ότι η μεγαλύτερη συγκέντρωση ωφελούμενων που βιώνουν στέρηση βασικών αγαθών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 30 έως 54 ετών σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφονται στον Πίνακα 4.4.

Πίνακας 4. 4 Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD ανά ηλικιακή ομάδα

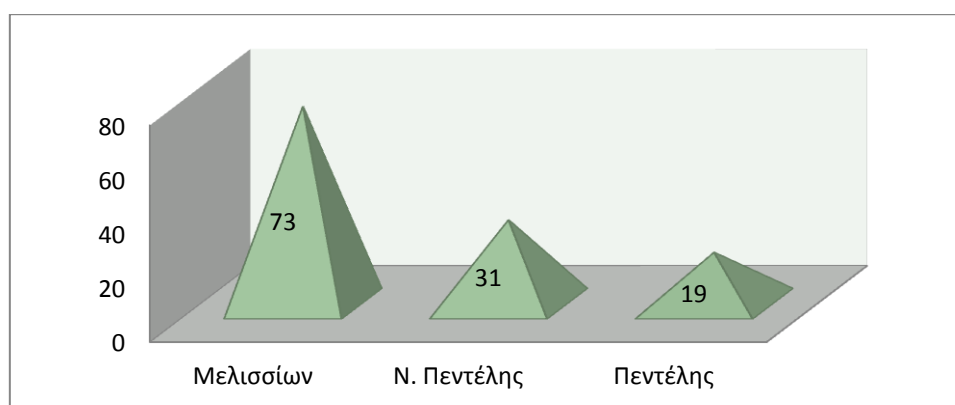
Ωφελούμενοι ΤΕΒΑ/FEAD		
Ηλικιακές Ομάδες	Ωφελούμενοι	Ποσοστό (%) επί του συνόλου των Ωφελούμενων
Τέκνα	51	22,67
Προστατευόμενα Ενήλικα Τέκνα	11	4,89

Ηλικίας 18-24 ετών	6	2,67
Ηλικίας 25-29 ετών	13	5,78
Ηλικίας 30-44 ετών	51	22,67
Ηλικίας 45-54 ετών	43	19,11
Ηλικίας 55-64 ετών	35	15,56
Ηλικίας >65 ετών	15	6,67
Σύνολο	225	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (TEBA/FEAD)

Η χωρική κατανομή των ωφελούμενων στις τρεις δημοτικές ενότητες της περιοχής του δήμου παρουσιάζεται στο Γράφημα 4.10.

Γράφημα 4. 10 Πλήθος Ωφελούμενων TEBA/FEAD ανά Δημοτική Κοινότητα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία (TEBA/FEAD)

Η χωρική κατανομή των ωφελούμενων σε ποσοστιαία αναγωγή ακολουθεί την πληθυσμιακή κατανομή στις τρεις δημοτικές κοινότητες. Παρά τη διαφορά στο μέσο ετήσιο δηλωθέν εισόδημα ανάμεσα στις περιοχές των Μελισσίων και των Ν Πεντέλης-Πεντέλης δεν παρατηρείται αυξημένη συγκέντρωση ατόμων που διαβιούν σε κίνδυνο φτώχειας στην περιοχή των Μελισσίων.

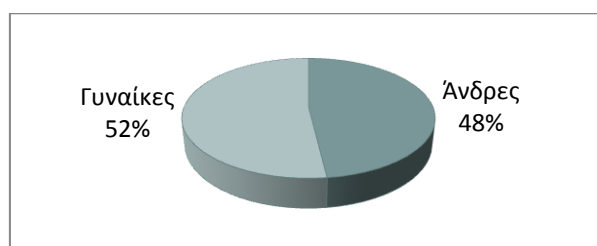
4.3.3. Άτομα χωρίς Κοινωνική Ασφάλιση

Η έκδοση βιβλιαρίων δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ανασφαλιστούς πολίτες, ως αρμοδιότητα της Κοινωνικής Υπηρεσίας των δήμων, συνιστά παροχή κοινωνικής προστασίας. Ειδικότερα δίνεται η δυνατότητα σε ανασφάλιστα άτομα (κυρίως μακροχρόνια άνεργους) και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης στις Δημόσιες Δομές Υγείας και νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το εύρος των ωφελούμενων οριοθετείται με συγκεκριμένα⁴⁷ εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια και αποτελεί επίσης ένα μητρώο άντλησης δεδομένων για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού της περιοχής του δήμου.

Κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου 2012 έως 2015 (χρονική περίοδος άσκησης της αρμοδιότητας), εκδόθηκαν με ισχύ ενός έτους συνολικά 464 βιβλιάρια σε δικαιούχους κατοίκους, 185 βιβλιάρια σε ενήλικα άτομα με νοητική στέρηση και διαταραγμένη ψυχική υγεία που φιλοξενούνται σε θεραπευτικές μονάδες της περιοχής και άτομα με αναπηρία και 359 βιβλιάρια σε παιδιά που διαμένουν σε μονάδες κοινωνικής φροντίδας (ΠΙΚΠΑ Πεντέλης, Χαμόγελο του Παιδιού).

Η στατιστική επεξεργασία του μητρώου ατόμων με έλλειψη ασφαλιστικής ικανότητας επικεντρώθηκε στους κατοίκους καθώς οι υπόλοιπες ομάδες αφορούν άτομα που διαμένουν σε μονάδες θεραπευτικής και κοινωνικής φροντίδας και παρουσιάζεται στα Γραφήματα 4.11., 4.12. και 4.13.

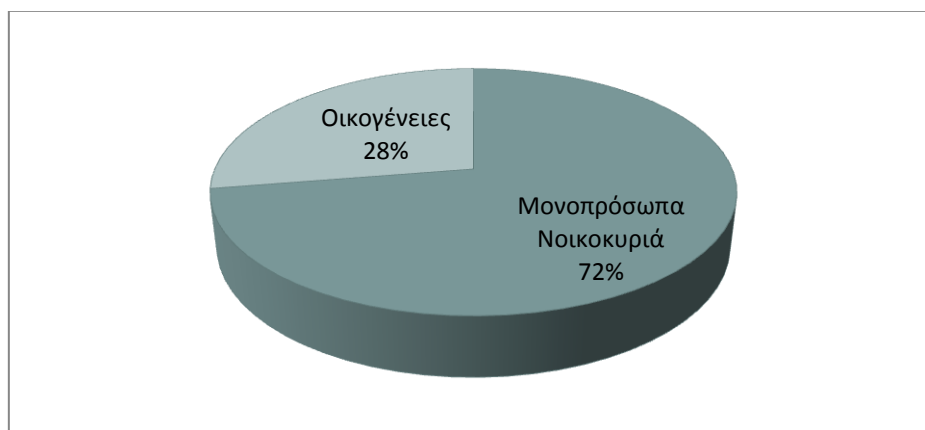
Γράφημα 4. 11 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά φύλο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

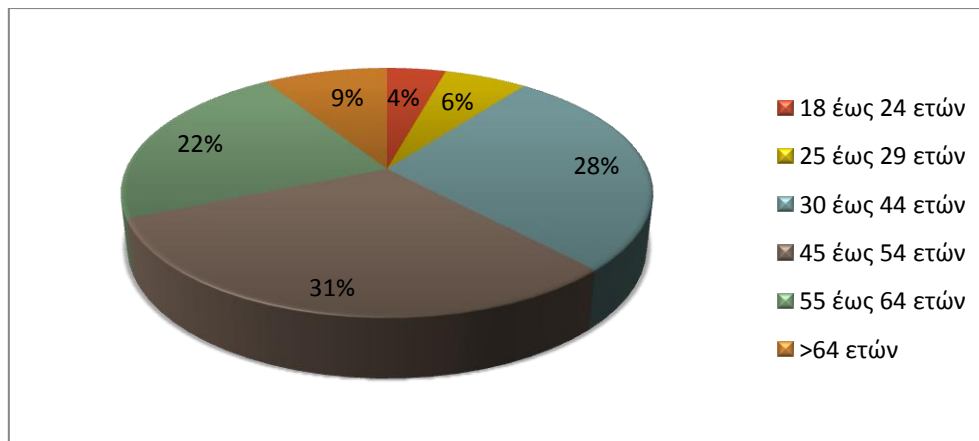
⁴⁷ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Δ28/οικ 29741/ 12-9-2013.

Γράφημα 4. 12 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά τύπο νοικοκυριού

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Γράφημα 4. 13 Δικαιούχοι Βιβλιαρίων δωρεάν Νοσοκομειακής και Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης ανά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το κοινωνικό προφίλ της εξεταζόμενης ομάδας έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με τις ομάδες των ανέργων και των ωφελούμενων του ΤΕΒΑ/FEAD ως προς το φύλο, τον τύπο νοικοκυριού (150 μονοπρόσωπα νοικοκυριά και 57 οικογένειες) και τις ηλικιακές ομάδες (30 έως 54 ετών) που πλήττονται περισσότερο από έλλειψη ασφαλιστικής ικανότητας .

4.3.4. Πληθυσμιακές ομάδες εκτός του δικτύου των δημόσιων προνοιακών προγραμμάτων.

Μείζον θέμα για την περιοχή του δήμου αποτελεί το σύνολο των ατόμων και οι οικογένειες που ενώ διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας με καθόλου ή πολύ χαμηλό ετήσιο εισόδημα δεν μπορούν να ωφεληθούν από τα κοινωνικά πλεονεκτήματα των προνοιακών προγραμμάτων, λόγω υπέρβασης των εγγυημένων περιουσιακών ορίων . Οι υψηλές «τιμές ζώνης» στην περιοχή του δήμου σε συνδυασμό με τις μεγάλες σε τετραγωνικά ιδιόκτητες κατοικίες, δημιουργούν υπέρβαση των κριτηρίων περιουσιακής κατάστασης και αποκλείουν μέρος των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού από σημαντικές ωφέλειες των κοινωνικών προγραμμάτων (επισιτιστική συνδρομή , ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κλπ).

Επιπλέον τα κριτήρια περιουσιακής κατάστασης δημιουργούν φαινόμενα κοινωνικής ανισότητας καθώς οι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού διαφοροποιούνται ως προς τα δικαιώματα ανάλογα με το τόπο διαμονής τόσο ανάμεσα στις περιφερειακές ενότητες της Αττικής όσο και εντός των δημοτικών ενοτήτων του δήμου. Με δεδομένο ότι οι τιμές ζώνης εντός του δήμου κυμαίνονται από 1.250 ευρώ /τ.μ. (Δ.Ε. Μελισσίων) έως 2.300 ευρώ /τ.μ. (Δ.Ε. Πεντέλης) , η περιουσιακή αξία των κατοικιών διαμορφώνει καθοριστικά τη δυνατότητα συμμετοχής των δυνητικών δικαιούχων στα κοινωνικά προγράμματα.

Η συγκεκριμένη ομάδα στόχου μέχρι σήμερα δεν έχει καταγραφεί στο σύνολό της και δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία προς επεξεργασία. Είναι όμως υπαρκτή και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και μέριμνας καθώς πέραν της υλικής στέρησης δεν έχει πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.

4.3.5. Άτομα με Αναπηρία

Η παροχή προνοιακών επιδομάτων αποτελεί σημαντικό μέτρο κοινωνικής προστασίας στο πλαίσιο της εθνικής επιδοματικής πολιτικής για την υποστήριξη ατόμων με σοβαρές παθήσεις και αναπηρίες καθώς και άλλων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Η υπηρεσία παρέχεται από τους Δήμους στους οποίους έδρευαν οι πρώην Νομαρχίες, οπότε τα διαθέσιμα στοιχεία (βάση της αρχής προστασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων) για την περιοχή του δήμου περιορίζονται στο πλήθος των ατόμων και στο είδος της αναπηρίας.

Συνολικά η καταβολή επιδομάτων αφορά 329 άτομα εκ των οποίων το 55,6% βρίσκεται σε κατάσταση βαριάς αναπηρίας , το 10,6% έχει μειωμένη όραση , το 9,7% πάσχει από αιματολογικά νοσήματα , το 8,5% έχει νοητική καθυστέρηση και το υπόλοιπο κατανέμεται σε πολύ μικρά ποσοστά σε άλλες παθήσεις.

4.3.6. Κοινωνικά Ζητήματα Χαμηλής έντασης

Χαμηλής έντασης κοινωνικά ζητήματα είναι οι γυναίκες θύματα κακοποίησης (12 περιστατικά εντός της χρονικής περιόδου 2013 έως 2015) , οι άστεγοι (2 άτομα) και οι φτωχοί συνταξιούχοι. Στην περιοχή του δήμου δεν υπάρχουν θύλακες εγκατάστασης μεταναστών , παλιννοστούντων και Ρομά. Οι μετανάστες που κατοικούν στην περιοχή έχουν ενσωματωθεί στην τοπική κοινωνία είδη πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης.

4.4. Συμπερασματικές Διαπιστώσεις

Ο καταγεγραμμένος ευπαθείς τοπικός πληθυσμός συνίσταται σε 225 άτομα μεταξύ των οποίων τα 51 είναι παιδιά , ηλικίας 0 έως 17 ετών, που διατρέχουν άμεσο κίνδυνο ακραίας φτώχειας και αποκλεισμού. Επιπλέον στην περιοχή του δήμου κατοικούν 1614 άνεργα άτομα εκ των οποίων τα 755 βρίσκονται σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας ενώ τα 77 είναι άνεργοι νέοι ηλικίας κάτω των 24 ετών με ισχυρή πιθανότητα να βρίσκονται σε κατάσταση «NEET» . Ένα μέρος του μακροχρόνια άνεργου πληθυσμού , ο οποίος διαθέτει επαγγελματικές δεξιότητες , δεν έχει πρόσβαση στα δημόσια εθνικά προγράμματα, λόγω υπέρβασης των κριτηρίων περιουσιακής κατάστασης, με αποτέλεσμα να μη δικαιούται επισιτιστική και υλική συνδρομή και να παραμένει εκτός του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και απασχόλησης. Ο εντοπισμός και η κοινωνική προστασία αυτού του πληθυσμού είναι θέμα μείζονος προτεραιότητας.

Τα κοινωνικά χαρακτηριστικά όλων των ομάδων στόχου που επεξεργαστήκαμε συμπίπτουν ως προς το φύλο (υπερисχύουν οι γυναίκες) , τον τύπο νοικοκυριού (υπερισχύουν τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά και οι οικογένειες) και την ηλικιακή ομάδα όπου οι μεγαλύτεροι δείκτες εμφανίζονται σε εργασιακά ενεργά άτομα 30 έως 54 ετών .

Επιπρόσθετα είναι καταγεγραμμένα 329 άτομα με αναπηρία στο μητρώο προνοιακών επιδομάτων , ενώ έχουν εντοπιστεί μόνο 2 άστεγα πρόσωπα και δεν υπάρχουν θύλακες εγκατάστασης μεταναστών , παλιννοστούντων και Ρομά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

5.1. Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής στο Δήμο Πεντέλης

5.1.1 Κοινωνική Πολιτική στους Ο.Τ.Α. Α Βαθμού

Η δυνατότητα των Ο.Τ.Α να ασκούν Κοινωνική Πολιτική είναι θεσμοθετημένη. Στη βάση ενός αποκεντρωμένου μοντέλου με τυποποιημένες αρμοδιότητες, οι Κοινωνικές Υπηρεσίες των δήμων αποτελούν το βασικό πυλώνα προαγωγής της ατομικής και κοινωνικής ευημερίας σε τοπικό επίπεδο . Η σύγχρονη δε συγκυρία ώθησε την τοπική αυτοδιοίκηση στο πλαίσιο της εγγύτητας με την τοπική κοινωνία να υιοθετήσει μία διευρυμένη οπτική και να αναλάβει πρωτοβουλίες με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και επομένως της κοινωνικής συνοχής, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού, τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων , την ικανοποίηση νέων αναγκών που δημιουργούν οι εξελισσόμενες κοινωνικές προκλήσεις αλλά και την ουσιαστική ενδυνάμωση της συμμετοχής των πολιτών σε τοπικό επίπεδο.

Σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν.3463/2006: «Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

Συμπληρωματικά, του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, στο πλαίσιο της «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης », μεταβιβάζονται πρόσθετες αρμοδιότητες (άρθρο 94 του Νόμου 3852/2010 «Πρόσθετες αρμοδιότητες Δήμων», στο άρθρο 75 παρ. Ι υπό τον τομέα ε΄) στους Δήμους.

Ανάμεσα στις κύριες αρμοδιότητες είναι η εφαρμογή πολιτικών και η υλοποίηση δράσεων και σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων που αποσκοπούν στην υποστήριξη και φροντίδα της βρεφικής-παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας . Επίσης η προαγωγή της υγείας των ευπαθών ομάδων με τη δημιουργία δημοτικών ιατρείων και κέντρων υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία , η μέριμνα των οικονομικά αδύνατων και άστεγων με τη παροχή οικονομικών βοηθημάτων , ειδών υλικής στήριξης και συνοδευτικές υπηρεσίες για τον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημαντική επίσης είναι η συμβολή στην εφαρμογή προγραμμάτων υποστήριξης και κοινωνικής ένταξης ατόμων άλλων εθνοτήτων αλλά και στην ανάπτυξη του εθελοντισμού και τη δημιουργία τοπικών δικτύων αλληλεγγύης.

5.1.2 Φορείς άσκησης Κοινωνικής Μέριμνας στον οργανισμό του Δήμου

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας-Παιδείας και Πολιτισμού , δια μέσω του τμήματος Κοινωνικής Μέριμνας είναι αρμόδια σύμφωνα με τον Οργανισμό Εσωτερικών Υπηρεσιών (Ο.Ε.Υ.) του δήμου για την « εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής και των πολιτικών ισότητας των φύλων ». Επίσης ασκεί επιτελική επίβλεψη στη λειτουργία του Νομικού Προσώπου του δήμου «Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης (Ο.Κ.Π.Α.) – Ν.Π.Δ.Δ.»

Το τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας στελεχώνεται από μία Κοινωνική Λειτουργό ,ένα άτομο επιπέδου Π.Ε. και ένα άτομο επιπέδου Δ.Ε.. Η παρατεταμένη οικονομική ύφεση και η συρρίκνωση της κρατικής υποστήριξης προς τους Ο.Τ.Α. , ειδικά στον τομέα της εξασφάλισης επαρκών ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων, έχει αναχαιτίσει σημαντικά την ανάπτυξη ενεργητικών κοινωνικών πολιτικών στη βάση των σύγχρονων δυσμενώς εξελισσόμενων κοινωνικών προκλήσεων. Το τμήμα έχει περιοριστεί στην αποτελεσματική εφαρμογή των παραδοσιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο άσκησης των θεσμικά τυποποιημένων αρμοδιοτήτων.

Το νομικό πρόσωπο «Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης (Ο.Κ.Π.Α) έχει σκοπό την φροντίδα βρεφών και νηπίων εργαζόμενων γονέων ή γονέων με άλλα κοινωνικά προβλήματα , την προστασία και υποστήριξη των ηλικιωμένων και γενικότερα την μέριμνα, τη φροντίδα και την υποστήριξη των ευπαθών ομάδων .Λειτουργεί τους Βρεφονηπιακούς/ Παιδικούς Σταθμούς του δήμου , τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η) , την Τράπεζα Αίματος και το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι». Οι Βρεφονηπιακοί / Παιδικοί Σταθμοί στελεχώνονται από 56 άτομα με συνυφασμένες ειδικότητες Νηπιαγωγού , Βρεφονηπιοκόμου , Βοηθού Βρεφονηπιοκόμου και βοηθητικό προσωπικό Μάγειρας , Βοηθός Μάγειρα και προσωπικό καθαριότητας. Οι διοικητικές υπηρεσίες του νομικού προσώπου στελεχώνονται από 2 Κοινωνικούς Λειτουργούς , 1 Νοσηλεύτρια και 2 Διοικητικούς υπαλλήλους.

5.2. Δομές Κοινωνικής Πολιτικής στον οργανισμό του Δήμου

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η καταγραφή των υφιστάμενων δομών , προγραμμάτων και δράσεων κοινωνικής πολιτικής και οι παρεχόμενες υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα στην περιοχή του δήμου.

Α. Παροχές/Δομές/Δράσεις/Προγράμματα της Κοινωνικής Υπηρεσίας (τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας) του δήμου :

A.1. Παρεχόμενες Υπηρεσίες Κοινωνικού χαρακτήρα – τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας

1. Διενέργεια κοινωνικών ερευνών.
2. Έκδοση αποφάσεων οικονομικής αδυναμίας.
3. Έκδοση και θεώρηση βιβλιαρίων δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ανασφαλιστους και οικονομικά αδύναμους πολίτες (μέχρι 1-4-2016)
4. Έκδοση αποφάσεων
5. Τήρηση Μητρώου Ευπαθών ομάδων του πληθυσμού
6. Κοινωνική εργασία με ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού , ενημέρωση –πληροφόρηση ατόμων και οικογενειών για την πρόσβαση σε προγράμματα υλικής στήριξης , σε δραστηριότητες πολιτισμού και αναψυχής, σε προγράμματα που υλοποιούν φορείς του δημοσίου για την αντιμετώπιση κρίσεων , την πρόσβαση στην ενέργεια και εκπτώσεις στους λογαριασμούς ύδρευσης, την πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη δικαιοσύνη και τα προγράμματα κοινωνικού πολιτισμού και τουρισμού. Δικτύωση και συνεργασία με άλλες υπηρεσίες για την παραπομπή περιστατικών.
7. Χορηγεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών σταθμών και ασκεί έλεγχο και εποπτεία στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου.
8. Ασκεί έλεγχο και εποπτεία στα φιλανθρωπικά ιδρύματα της περιοχής του δήμου.
9. Εισηγείται τη χορήγηση αδειών διενέργειας λαχειοφόρων αγορών , εράνων και φιλανθρωπικών αγορών.

A.2. Δομές Κοινωνικής Πολιτικής- τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας

1. Κοινωνικό Φροντιστήριο με την επωνυμία « Ενισχυτική Διδασκαλία Δήμου Πεντέλης» .Αφορά την υλοποίηση προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας σε μαθητές δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης οικονομικά αδύναμων οικογενειών από εθελοντές εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να προσφέρουν αφίλοκερδώς και ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 12 εκπαιδευτικοί και 60 μαθητές.
2. «Κέντρο Δια Βίου Μάθησης Δήμου Πεντέλης» σε συνεργασία με το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας , Έρευνας και Θρησκευμάτων. Λειτουργούν δωρεάν , τμήματα για τον πληθυσμό γενικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων (Ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης , Διαδικτυακά εργαλεία , Αγωγή Υγείας & Πρώτες Βοήθειες , Εργαστήρι Κοσμήματος , Κοπτική-Ραπτική , Εκμάθηση Ξένων Γλωσσών κλπ) και αποδίδονται πιστοποιητικά επιτυχούς παρακολούθησης στους συμμετέχοντες.
3. «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Δήμου Πεντέλης » . Αποτελεί ανοιχτή πύλη πρόσβασης στην έγκυρη γνώση με αποστολή την ανάπτυξη της πνευματικής και πολιτιστικής ζωής, στη φιλοσοφία της δια βίου μάθησης, και την ενδυνάμωση της αξιακής συνοχής. Διοργανώνει ημερίδες και κύκλους μαθημάτων σε σύγχρονα επιστημονικά και κοινωνικοπολιτικά θέματα. Απευθύνεται σε όλο τον πληθυσμό χωρίς ηλικιακές , κοινωνικοοικονομικές ή εκπαιδευτικές διακρίσεις.

A.3. Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής- τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας

1. Πρόγραμμα ΤΕΒΑ /FEAD , ως εταίρος σε Κοινωνική Σύμπραξη. Παρέχει βασικά υλικά αγαθά σε άτομα και οικογένειες που βρίσκονται σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Το πρόγραμμα σε εθνικό επίπεδο λειτουργεί με πολλαπλά προβλήματα ως προς την οργάνωση , την ποσότητα των παρεχόμενων ειδών για την κάλυψη των πραγματικά αναγκών , τον προγραμματισμό και την ασυνέχεια των διανομών , την επιλογή των σημείων παράδοσης που συχνά δημιουργούν κόστος μετακίνησης για τους ωφελούμενους και τη μη τήρηση των όρων διακριτικότητας και σεβασμού της αξιοπρέπειας. Επιπλέον μέχρι σήμερα δεν έχει ληφθεί μέριμνα για την υλοποίηση των συνοδευτικών μέτρων κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσης των ωφελούμενων.
2. Κέντρο Κοινότητας⁴⁸ (υπό σύσταση σε εθνικό επίπεδο) . Η νέα δομή φιλοδοξεί να αποτελέσει τον βασικό πυρήνα διευρυσμένων υπηρεσιών «one stop shop» με σκοπό την υποδοχή-ενημέρωση-υποστήριξη των πολιτών για το σύνολο των κοινωνικών προγραμμάτων , τη συνεργασία με υπηρεσίες και δομές και την παροχή υπηρεσιών για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων.
3. Πρόγραμμα Αποσυρόμενων Οπωροκηπευτικών . Οπωροκηπευτικά προϊόντα διατίθενται δωρεάν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού . Το πρόγραμμα λειτουργεί αποσπασματικά και συνήθως οι διατιθέμενες ανά δικαιούχο ποσότητες είναι μικρές αλλά ωφέλιμες.

A.4. Δράσεις Κοινωνικής Πολιτικής- τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας

1. Δράσεις πρόληψης και προαγωγής της υγείας. Σε συνεργασία με δημόσιους φορείς Υγείας και Συλλόγους επαγγελματιών Υγείας, διοργανώνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (αιματολογικές εξετάσεις , καρδιαγγειακός έλεγχος , αντιφυματικό εμβολιασμό σε μαθητές, σπιρομέτρηση, έλεγχο σακχάρου , ψηφιακές μαστογραφίες κλπ) που απευθύνονται κατά προτεραιότητα στις ευπαθείς ομάδες αλλά και σε «φτωχούς » εργαζόμενους και συνταξιούχους. Ιδιαίτερα αξιόλογες δράσεις που έχουν πραγματοποιηθεί είναι : α) το πρόγραμμα ΕΚΑΡΔΙΑ « Μειώνοντας την ανισότητα στην υγεία μέσω της βελτιστοποίησης της παρεχόμενης πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας σε ευάλωτους πληθυσμούς σε περίοδο οικονομικής κρίσης », σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή Αθηνών , στα πλαίσια του οποίου δόθηκε η δυνατότητα σε πεντακόσιους κατοίκους να κάνουν δωρεάν έναν πλήρη προληπτικό καρδιαγγειακό και αιματολογικό έλεγχο και να συζητήσουν οποιοδήποτε πρόβλημα υγείας , με την ιατρική συνδρομή παθολόγου , καρδιολόγου και ψυχολόγου , β) το πρόγραμμα «Οπτικός Έλεγχος και δωρεάν παροχή σκελετών και φακών» , σε συνεργασία με τον Σύλλογο Οπτικών Οπτομετρών Ελλάδος (Σ.Ο.Ο.Ε.) ,στα πλαίσια του οποίου σε συνέχεια του ελέγχου καλής όρασης δόθηκαν δωρεάν σκελετοί και φακοί για την αποκατάσταση και γ) προληπτική ιατρική στα σχολεία και αντιφυματικός εμβολιασμός των μαθητών.
2. Ομιλίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού σε θέματα παιδείας , υγείας , κοινωνικά ζητήματα και προώθησης της ισότητας των φύλων.
3. Σχολή Γονέων με σκοπό την εκπαίδευση και στήριξη κάθε μητέρας και πατέρα στο σύνθετο ρόλο του γονιού στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

B. Παροχές/Δομές/ Δράσεις / Προγράμματα του Ν.Π.Δ.Δ. «Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης » :

⁴⁸ Θεσμοθετήθηκε με τον νόμο 4368 (ΦΕΚ 21 Α΄/21-2-2016) και την Κ.Υ.Α. με αρ. πρωτ. Δ23/οικ 14435/1135/29-3-2016 (ΦΕΚ 854 Β΄/30-3-2016)

B.1. Δομές Κοινωνικής Πολιτικής- «Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης»

1. Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί. Λειτουργούν 4 Παιδικοί Σταθμοί και 1 Βρεφονηπιακός Σταθμός , στις τρεις δημοτικές κοινότητες , στους οποίους φοιτούν 700 νήπια και 60 βρέφη . Παρέχουν αγωγή, ημερήσια φροντίδα, ασφαλή διαμονή και υγιεινή διατροφή στα παιδιά προσχολικής ηλικίας και στα βρέφη από οποιοδήποτε οικογενειακό περιβάλλον και αν προέρχονται. Η πολιτική κατεύθυνση του δήμου για την παιδική μέριμνα είναι « κανένα παιδί του δήμου μας εκτός των παιδικών σταθμών» . Στο πλαίσιο αυτό έχει εξασφαλιστεί η δυνατότητα όλες οι αιτήσεις «εγγραφών νηπίων» των γονέων κατοίκων του δήμου να ικανοποιούνται . Οι οικογένειες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα « Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής – ΕΣΠΑ 2014-2020 » ωφελούνται με δωρεάν τροφεία των νηπίων τους , οι δε υπόλοιπες λαμβάνουν τις υπηρεσίες πληρώνοντας τροφεία με σχετική κλιμάκωση ανάλογη των εισοδηματικών και οικογενειακών κριτηρίων.
2. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.) . Λειτουργεί 1 δομή στα Μελίσσια και φιλοξενεί 30 παιδιά ηλικίας 4 έως 12 ετών. Παρέχει στα παιδιά φροντίδα και δημιουργική απασχόληση με δραστηριότητες όπως ζωγραφική, κατασκευές, παιδική λογοτεχνία, τις ώρες 14:00 έως 18:00., με σκοπό τη σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και την προσφορά πλούτου ερεθισμάτων που πυροδοτούν τη δημιουργική διάθεση των παιδιών. Η υπηρεσία είναι μη ανταποδοτική και η επιλογή των παιδιών γίνεται μέσω του προγράμματος «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής – ΕΣΠΑ 2014-2020».
3. Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) . Λειτουργούν 4 δομές στα Μελίσσια , 1 δομή στη Ν. Πεντέλη και 1 δομή στην Πεντέλη. Απευθύνονται σε άτομα ηλικιωμένα (60 ετών και άνω) με σκοπό την πρόληψη και αντιμετώπιση βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων, ώστε να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου. Στις δομές των ΚΑΠΗ είναι εγγεγραμμένα 1261 μέλη , επιτρέπεται όμως η συμμετοχή κάθε ενδιαφερόμενου χωρίς ηλικιακές διακρίσεις.
4. « Βοήθεια στο Σπίτι » . Απευθύνεται σε άτομα της τρίτης ηλικίας που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως καθώς και σε άτομα με κινητικές δυσλειτουργίες και ειδικά προβλήματα, με προτεραιότητα αυτούς που ζουν μόνοι τους ή δεν έχουν την πλήρη φροντίδα της οικογένειας ή που το εισόδημά τους δεν τους επιτρέπει να εξασφαλίσουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Μέσω του προγράμματος εξυπηρετούνται 87 μοναχικά άτομα που λαμβάνουν πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και υπηρεσίες διεκπεραίωσης εξωτερικών εργασιών.
5. Δημοτική Τράπεζα Αίματος. Καλύπτει τις ανάγκες των δημοτών σε αίμα. Πραγματοποιούνται τέσσερις εθελοντικές αιμοδοσίες το χρόνο και οργανώνονται ομιλίες και εκδηλώσεις για την ευαισθητοποίηση των κατοίκων και την προώθηση της ιδέας της εθελοντικής προσφοράς αίματος.

B.2. Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής- «Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας & Αλληλεγγύης»

1. Πρόγραμμα «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής». Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί , μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020, τη φιλοξενία βρεφών , νηπίων και παιδιών στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς και στο ΚΔΑΠ βάση εισοδηματικών κριτηρίων.

5.3. Δομές Κοινωνικής Πρόνοιας στην επικράτεια του Δήμου

Στην επικράτεια του δήμου λειτουργεί σημαντικός αριθμός μη κερδοσκοπικών ή ιδιωτικών δομών κοινωνικής πρόνοιας με επίκεντρο τη φροντίδα απροστάτευτων παιδιών , την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία , την προστασία άπορων ατόμων και ηλικιωμένων , τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας και τα οποία είναι :

1. Η **ΕΣΤΙΑ - Σύλλογος Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας** αναπτύσσει δράσεις αποσπασματικού χαρακτήρα διανομής τροφίμων. Αξιοποιεί τον εθελοντισμό και τη χορηγίες.
2. Το **Αναρρωτήριο Πεντέλης** αποτελεί Υπηρεσία του Κέντρου Προστασίας Παιδιού «Η Μητέρα», και είναι Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Παρέχει σε βρέφη και νήπια έως 6 ετών : α) Κοινωνική φροντίδα και προστασία, β) Προστατευμένη φιλοξενία και φροντίδα , γ) Πρόγραμμα ανάδοχων οικογενειών , δ) Κοινωνική αποκατάσταση μέσω του θεσμού της υιοθεσίας και ε) Πρόγραμμα αναζήτησης ριζών.
3. Το «**Χαμόγελο του Παιδιού**»-**Σπίτι φιλοξενίας Μελισσίων** είναι εθελοντικός οργανισμός, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Κύριο μέλημά του είναι να προασπίσει τα δικαιώματα των παιδιών και να εξασφαλίσει τα απαραίτητα για τη σωματική, ψυχική και πνευματική ισορροπία τους. Βασίζεται στις υπηρεσίες του κράτους (Αστυνομία, Εισαγγελίες, Νοσοκομεία κ.α.) και σε ευαισθητοποιημένους ανθρώπους που συμβάλλουν στην προσπάθειά να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των παιδιών.
4. Το **Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Μελισσίων** λειτουργεί ως παράρτημα του Ν.Π.Δ.Δ. «Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Αττικής» . Φιλοξενεί :α) ενήλικα άτομα και των δύο φύλων με χρόνιες κινητικές παθήσεις ή πνευματικές παθήσεις συμβίωσης που αδυνατούν ολικά ή μερικά να αυτοεξυπηρετηθούν ,β) αυτοεξυπηρετούμενα ηλικιωμένα άτομα άνω των εξήντα πέντε (65) ετών που χρήζουν κοινωνικής προστασίας και γ) άτομα που χρήζουν άμεσης εισαγωγής και φιλοξενίας, λόγω κατεπείγουσας κοινωνικής συνδρομής. Παρέχονται υπηρεσίες εργοθεραπείας, φυσικοθεραπείας και ψυχοκοινωνικής συμβουλευτικής στους φιλοξενούμενους και στις οικογένειές τους.
5. Το **Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής «Μαργαρίτα»** παρέχει εκπαίδευση και ειδική επαγγελματική κατάρτιση σε νέους ηλικίας 14 έως 25 ετών με μέση ή ελαφρά νοητική υστέρηση.
6. Το **Οικοτροφείο Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης Πεντέλης** της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης & Ψυχικής Υγείας φιλοξενεί 15 ενοίκους μέσου όρου ηλικίας τα 70 έτη, με ψυχιατρικές διαταραχές στους οποίους παρέχει υψηλή ποιότητα φροντίδας ανάλογη των αναγκών τους.
7. Η **Στέγη Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ατόμων με Νοητική Υστέρηση «KARMEN»** έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα ανέγερσης κατοικιών υποστηριζόμενης διαβίωσης για άτομα με νοητική υστέρηση. Η πρώτη κατοικία, KARMEN βρίσκεται στα Μελίσσια και καλύπτει τις ανάγκες 6 ατόμων όπου με τη βοήθεια κατάλληλου υποστηρικτικού προσωπικού, τα άτομα με νοητική υστέρηση μπορούν να σχεδιάζουν και να διαχειριστούν μόνοι τους την καθημερινότητά τους.
8. Ο **Σύλλογος «Η Αγία Φιλοθέη»**, είναι ένα αναγνωρισμένο από το κράτος φιλανθρωπικό, μη κερδοσκοπικό σωματείο, από τα ελάχιστα στην Ελλάδα που δραστηριοποιούνται στην παροχή διαμονής, διατροφής και φροντίδας σε ενήλικα άτομα με βαριά νοητική υστέρηση.

9. Το « **Σπίτι της Χριστιανικής Αγάπης** » έχει ως βασική αρχή λειτουργίας τη μη κερδοσκοπική παροχή υπηρεσιών σε ηλικιωμένες γυναίκες χωρίς σοβαρά οργανικά και ψυχικά προβλήματα που επιλέγονται με αμιγώς φιλανθρωπικά και κοινωνικά κριτήρια.
10. Οι νευροψυχιατρικές κλινικές «**Παλλάδιο Θεραπευτήριο**» , «**Λυράκου**» και «**Τζεράνη**» παρέχουν ιατρικές υπηρεσίες στον τομέα της ψυχικής υγείας.

5.4. Προνοιακός Εθελοντισμός στο Δήμο

Η τοπική κοινωνία διαθέτει εθελοντικό δυναμικό πολλαπλών δεξιοτήτων ,με προσωπικές αξίες και ανιδιοτελή κίνητρα , που συμμετέχει στις δομές και τις δράσεις των κοινωνικών προγραμμάτων ή σε άτυπα κοινωνικά δίκτυα και σε εξατομικευμένες παρεμβάσεις.

Τα κοινωνικά προγράμματα του δήμου που υλοποιούνται με πρωταγωνιστή τον εθελοντισμό είναι η « Ενισχυτική Διδασκαλία Δήμου Πεντέλης» , οι δράσεις στα Κ.Α.Π.Η. που αφορούν υπηρεσίες πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας /άθλησης και δημιουργικής ψυχαγωγίας και η « Δημοτική Τράπεζα Αίματος ».

Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εθελοντών και ωφελούμενων , με όρους προσφοράς και οφέλους , ισορροπεί εποικοδομητικά στην αναζωογόνηση της κοινωνικής συνοχής και στην ενδυνάμωση της κοινωνικής αλληλεγγύης .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

6.1. Κρίσιμα Κοινωνικά Ζητήματα στο Δήμο Πεντέλης

Το πλέον κρίσιμο και ανησυχητικό κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα της εποχής μας είναι η μακροχρόνια ανεργία και οι αρνητικές συνέπειες που επιφέρει η έλλειψη απασχόλησης και εισοδήματος στις συνθήκες διαβίωσης, στην ποιότητα ζωής και τη ψυχοσωματική υγεία των ανθρώπων. Αν και ο δήμος Πεντέλης δεν καταγράφει υψηλά ποσοστά ανεργίας/μακροχρόνιας ανεργίας, σε σχέση με το μέσο όρο της περιφέρειας Αττικής, το σύνολο των μακροχρόνια άνεργων ατόμων, το έτος 2015, είναι 755 άτομα και αποτελούν το ήμισυ του συνόλου των ανέργων της περιοχής. Αξίζει δε να επισημανθεί ότι ο υψηλότερος δείκτης μακροχρόνιας ανεργίας και η μεγάλη συγκέντρωση μονοπρόσωπων νοικοκυριών στους ωφελούμενους των προνοιακών προγραμμάτων, αφορά νέα άτομα ηλικίας 30 έως 44 ετών, ηλικιακή περίοδο ιδιαίτερα καθοριστική στον παραγωγικό κύκλο της ζωής.

Στο πρόγραμμα «Επισιτιστική και Βασική Υλική Συνδρομή» (TEBA/FEAD) εξυπηρετούνται μόνο 163 ενήλικα άτομα τα οποία διαβιώνουν σε συνθήκες κάτω από το ελάχιστο εγγυημένο όριο συντήρησης (εισοδηματικό και περιουσιακό) και διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Παρά τους φιλόδοξους στόχους του προγράμματος να ανακουφίσει τα ωφελούμενα άτομα από τη στέρηση της τροφής και των αναγκών οικιακού καθαρισμού και προσωπικής υγιεινής σε συνεργασία με δράσεις κοινωνικής ένταξης και ψυχοκοινωνικής ενδυνάμωσης, η μέχρι σήμερα υλοποίηση του προγράμματος καταγράφει διανομή ελάχιστων ποσοτήτων αγαθών, σε βαθμό που οριακά καλύπτονται οι ανάγκες μιας οικογένειας για δύο μήνες, ασυνέχεια στις διανομές, έλλειψη προγραμματισμού και απουσία δράσεων κοινωνικής ένταξης. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για τις ανάγκες ενός έτους οι ωφελούμενοι έλαβαν ως επισιτιστική συνδρομή ανά οικογένεια 4 κοτόπουλα, 1 κιλό φέτα, 2 λίτρα ελαιόλαδο, 10 τεμάχια όσπρια, 8 τεμάχια ζυμαρικά, 3 τεμάχια ζάχαρη και 4 κουτιά γάλα.

Από το σύνολο των μακροχρόνια ανέργων στην περιοχή του δήμου, η ομάδα υψηλής προτεραιότητας εντάσσεται αφενός στο μητρώο ωφελούμενων του προγράμματος TEBA/FEAD όπου λαμβάνει αναποτελεσματική στήριξη και αφετέρου στο πρόγραμμα «Δωρεάν Ιατροφαρμακευτική και Νοσοκομειακή Περίθαλψη» στις δημόσιες δομές υγείας. Ένα μέρος της ομάδας αυτής λόγω της υψηλής φορολογητέας αξίας της ακίνητης περιουσίας όπως αυτή προκύπτει από τις καθορισμένες στην περιοχή του δήμου «τιμές ζώνης» αποκλείεται από τις προνοιακές ωφέλειες. Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, οι συνθήκες διαβίωσης και οι ανάγκες του μεγαλύτερου μέρους της ομάδας των μακροχρόνια ανέργων κατοίκων δεν είναι γνωστές στην κοινωνική υπηρεσία του δήμου. Παράλληλα η έλλειψη μέτρων / δράσεων και δομών βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου για τους οικονομικά αδύναμους και η απουσία ενημέρωσης / διασύνδεσης των ατόμων αυτών με τις υφιστάμενες δομές/δράσεις κοινωνικής ένταξης καθιστούν την κοινωνική στρατηγική του δήμου εντελώς αναποτελεσματική και συνήθως αποσπασματική στα πεδία της

αντιμετώπισης του κινδύνου της φτώχειας , της πρόληψης της παιδικής φτώχειας , της προαγωγής της υγείας και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού .

Η πρόληψη της παιδικής φτώχειας, η καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών , η προαγωγή της υγείας , η ενίσχυση της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης αλλά και η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού και η δημιουργική απασχόληση σε συνέργεια με την ευαισθητοποίηση των γονέων σε θέματα παιδαγωγικής και ψυχολογίας συνιστούν ιδιαίτερης προτεραιότητας ζητήματα για την τοπική κοινωνία. Υπάρχουν τουλάχιστον 51 παιδιά (στο μητρώο ωφελούμενων του ΤΕΒΑ/FEAD) που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και γενικότερα σε ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες σε σχέση με τους συνομήλικούς τους . Η απουσία στοχευμένων μέτρων ανακούφισης για όλα τα παιδιά των φτωχών νοικοκυριών που στερούνται την επαρκή και ποιοτική σίτιση και αποκλείονται από δημιουργικές , ψυχαγωγικές , σχολικές και αθλητικές δραστηριότητες , υπονομεύει την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών και υποθάλπει κοινωνικές μειονεξίες στο πλαίσιο της παιδικής και νεανικής φροντίδας.

Οι ευάλωτος πληθυσμός συνιστάται κυρίως από άτομα και παιδιά με αναπηρία (σωματική , ψυχική , νοητική ή αισθητηριακή) και επιβαρυσμένη κατάσταση υγείας. Το μέγεθος της ομάδας αυτής μπορεί να προσεγγιστεί μόνο από το μητρώο δικαιούχων προνοιακών επιδομάτων που μέχρι σήμερα για την περιοχή του δήμου τηρείται από την πρώην Νομαρχία Αγίας Παρασκευής . Εντούτοις με τη προσέγγιση αυτή υπάρχει το ενδεχόμενο υποτίμησης του μεγέθους καθώς τα άτομα αυτά βρίσκονται στο περιθώριο του πεδίου των κοινωνικών μέτρων / δράσεων και δομών του δήμου. Απαιτείται σχεδιασμός τοπικών πολιτικών που θα προάγουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στα βασικά κοινωνικά αγαθά (υγεία, εκπαίδευση , απασχόληση, ψυχαγωγία) και θα ενδυναμώνουν την κοινωνική τους ενσωμάτωση .

Η όξυνση της οικονομικής κρίσης έχει οδηγήσει σε μείωση των θέσεων απασχόλησης , σε ελαστικές εργασιακές σχέσεις και στην απορύθμιση της αγοράς εργασίας. Η προσωρινή απασχόληση , η απόκλιση από τον κανονικό χρόνο εργασίας, η κρίση πολλών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας , η υπερχρέωση πολλών νοικοκυριών και η μείωση των μισθών και των βασικών κοινωνικών παροχών (συντάξεις , επιδόματα ανεργίας) έχουν διευρύνει τον κίνδυνο της φτώχειας και σε ομάδες του εργαζόμενου πληθυσμού. Στις μέρες μας η ταύτιση της φτώχειας μόνο με την ανεργία απλά περιορίζει το πρόβλημα και υποτιμά τις διαστάσεις του. Άλλωστε η έκταση της συνολικής φτώχειας στην χώρα μας δεν εξηγείται επαρκώς μόνο από τα ποσοστά ανεργίας. Οι ανάγκες αξιοπρεπούς διαβίωσης μεγάλης μερίδας εργαζομένων κατοίκων στην περιοχή του δήμου σήμερα δεν καλύπτονται από τα πενιχρά εισοδήματά τους, γεγονός που ανακλά μεγαλύτερη ευθύνη για ανάπτυξη μέτρων / δράσεων και δομών που θα απλώνουν το δίκτυο κοινωνικής προστασίας ευρύτερα στον άνεργο αλλά και στο φτωχό εργαζόμενο πληθυσμό της τοπικής κοινωνίας του δήμου.

Ως προς το φύλο , από την επεξεργασία όλων των μητρώων των ευπαθών ομάδων, οι γυναίκες υπερτερούν στην ανεργία και διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η βελτίωση των δράσεων που συμβάλλουν στην υποστήριξη της γυναίκας ως μητέρα και εργαζόμενη , πολιτικές με συνεκτίμηση του φύλου και η πρόληψη

κάθε μορφής βίας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ισότητας των φύλων.

Η απασχόληση αποτελεί το θεμέλιο λίθο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του πληθυσμού των ευπαθών ομάδων. Μετά τις εμπροσθοβαρείς δράσεις στήριξης η μεγαλύτερη ανησυχία για τα άτομα αυτά είναι η απόκτηση σταθερού ερείσματος στην αγορά εργασίας ώστε να ενδυναμωθεί και να διευκολυνθεί η εργασιακή ένταξή τους. Το μεγαλύτερο μέρος του άνεργου πληθυσμού στην τοπική μας κοινωνία διαθέτει δεξιότητες επιπέδου δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ανήκει στην παραγωγικότερη ηλικία του κύκλου ζωής που αναζητά είτε την έναρξη της επαγγελματικής καριέρας μετά τις σπουδές είτε την επαγγελματική αποκατάσταση για τη στήριξη της οικογένειας ,ενώ είναι λιγότερα τα άτομα με καθόλου δεξιότητες. Εντούτοις αναζητούν έντονα ακόμη και στις υπηρεσίες του δήμου τη διασύνδεση με την αγορά εργασίας και τη συμμετοχή σε δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων και δια βίου μάθησης που βελτιώνουν τα προσόντα ή συνεισφέρουν ακόμη και στην απόκτηση προσόντων απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις.

Οι κοινωνικό-οικονομικές ανάγκες των παιδιών και των κατοίκων που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένοι στην φτώχεια , οι « φτωχοί εργαζόμενοι » ,η ανεργία που πλήττει τους πολίτες που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας , η ανάπτυξη καταστάσεων στέρξης βασικών αγαθών και υγειονομικής φροντίδας , η ενδυνάμωση της νεολαίας , η κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία , η πρόληψη της βίας και η προώθηση της ισότητας των φύλων συνιστούν τα κυριότερα κοινωνικά ζητήματα της τοπικής μας κοινωνίας που απαιτούν από την πολιτική ηγεσία του δήμου στοχευμένες ενεργητικές παρεμβάσεις μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό τοπικής κοινωνικής πολιτικής που θα συγκεντρώνει τη συναίνεση των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών ,προσανατολισμένο στους εθνικούς στόχους για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενδυνάμωση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης .

6.2. Αξιολόγηση των υφιστάμενων Δομών Κοινωνικής Πολιτικής

Μέσα από το υφιστάμενο πλέγμα θεσμικών απαιτήσεων και αρμοδιοτήτων η Κοινωνική Υπηρεσία του δήμου Πεντέλης στη βάση της εγγύτητας με την τοπική κοινωνία και την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας εκτελεί με άριστο και άμεσο τρόπο το παραδοσιακό μοντέλο πολιτικών στήριξης των ευπαθών ομάδων. Στο πλαίσιο της κοινωνικής εργασίας υπέρ των ευπαθών ομάδων διευκολύνει και ενημερώνει με το καλύτερο δυνατό τρόπο τους ενδιαφερόμενους για τα προγράμματα πρόνοιας που πραγματοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και υποστηρίζει τη διαδικασία ένταξής τους σε αυτά.

Στον τομέα της αντιμετώπισης των μορφών στέρησης που θέτουν σε κίνδυνο την αξιοπρεπή διαβίωση των πολιτών και των ζητημάτων της ανθρωπιστικής κρίσης υλοποιεί ισχνές και αναποτελεσματικές παρεμβάσεις μέσω των προγραμμάτων ΤΕΒΑ /FEAD και Αποσυρόμενων Οπωροκηπευτικών. Στον τομέα της υγείας έχει διοργανώσει ιδιαίτερα ωφέλιμες και αποτελεσματικές δράσεις για την πρόληψη και προαγωγή της υγείας των παιδιών, των ευπαθών ομάδων και του γενικότερου πληθυσμού, παρά την απουσία ενός θεσμοθετημένου Κοινωνικού Ιατρείου με προγραμματισμένη λειτουργία. Επίσης έχει αναπτύξει σημαντικές δομές ενδυνάμωσης της κοινωνικής ενσωμάτωσης στους τομείς της ενισχυτικής εκπαίδευσης των μαθητών, της ευαισθητοποίησης των γονέων, της γενικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων και της πνευματικής και πολιτιστικής καλλιέργειας στη φιλοσοφία της δια βίου μάθησης και της αξιακής συνοχής (Κοινωνικό Φροντιστήριο, Σχολή Γονέων, λειτουργία τοπικού Κέντρου Δια Βίου Μάθησης, Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Δήμου Πεντέλης).

Κοινωνικό πλεονέκτημα του δήμου αποτελούν οι υφιστάμενες δομές για την παιδική προστασία/φροντίδα, την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και τη φροντίδα των ηλικιωμένων που υπερτερούν ως προς τον αριθμό των λειτουργούντων δομών και τη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και τη δυνατότητα εξυπηρέτησης όλων των δυνητικών ωφελούμενων χωρίς κριτήρια.

Εντούτοις όμως η ισχνή πολιτική βούληση της ηγεσίας του δήμου, η έλλειψη τεχνογνωσίας και εξειδικευμένου προσωπικού στον τομέα της κοινωνικής εργασίας και η απουσία μίας ολοκληρωμένης χαρτογράφησης των μειονεκτούντων ομάδων των κατοίκων έχουν περιορίσει την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής σε παραδοσιακές δράσεις και μέτρα που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τις καταστάσεις ανάγκης και τις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις στην τοπική κοινωνία. Από την αποτύπωση των υφιστάμενων δομών /δράσεων άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε αντιστοιχία με την ανάλυση των δεικτών που επεξεργαστήκαμε στο ερευνητικό πεδίο της παρούσας εργασίας και τις ανάγκες των καταγεγραμμένων ωφελούμενων/ δυνητικά ωφελούμενων φτωχών εργαζόμενων και της νεολαίας σαφώς προκύπτει η έλλειψη δομών ενεργητικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών και κινδύνων και δομών που θα θεμελιώσουν ισχυρό κοινωνικό έρεισμα με βιώσιμη προοπτική για τους κατοίκους. Το πεδίο άσκησης κοινωνικής πολιτικής του δήμου παρουσιάζει σοβαρό έλλειμμα σε εμπροσθοβαρείς δομές άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας (Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Φαρμακείο, Κοινωνικό Ιατρείο, Κοινωνικό Συσσίτιο), της κοινωνικής περιθωριοποίησης και καταπολέμησης της παιδικής φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων

Επιπρόσθετα είναι εμφανής η συνεπακόλουθη απουσία συνοδευτικών δράσεων συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης, δράσεις για τη κοινωνικοπολιτιστική στήριξη της νεολαίας, την προώθηση της επαγγελματικής ένταξης και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε συνέργεια με δράσεις δικτύωσης /ενεργοποίησης και ευαισθητοποίησης του ευπαθή πληθυσμού. Επίσης χαρακτηριστική είναι η απουσία κοινωνικής μέριμνας και δράσεων προώθησης ίσων ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία.

6.3. SWOT Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής στο Δήμο Πεντέλης

Προκειμένου να οριοθετηθούν οι δυνατότητες και οι αδυναμίες της υφιστάμενης κατάστασης άσκησης κοινωνικής πολιτικής στο δήμο σε συνδυασμό με παράγοντες και εξελίξεις στο εξωτερικό του περιβάλλον που λειτουργούν είτε ως ευκαιρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν είτε ως περιορισμοί που πρέπει να αξιολογηθούν, επιλέχθηκε το μεθοδολογικό εργαλείο ανάλυσης εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος SWOT.

Τα κυριότερα σημεία της ανάλυσης SWOT συνοψίζονται στον παρακάτω Πίνακα 6.1.

Πίνακας 6.1 Ανάλυση SWOT

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> Υψηλό ενδιαφέρον των στελεχών να υποστηρίξουν ενεργητικά μοντέλα άσκησης κοινωνικής πολιτικής Άμεση και ποιοτική εξυπηρέτηση των ευπαθών ομάδων σε όλα τα προνοιακά προγράμματα από τα στελέχη της κοινωνικής υπηρεσίας Καλή εμπειρία σε δράσεις προαγωγής της υγείας/ εκπαίδευσης και κατάρτισης Εκτεταμένο δίκτυο Βρεφο- νηπιακών και Παιδικών Σταθμών και ΚΑΠΗ Αξιόλογες δράσεις για την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής Έντονη αποδοχή από την τοπική κοινωνία των ενεργητικών πρωτοβουλιών και δράσεων κοινωνικής πολιτικής. Άριστη συνεργασία με εθελοντές, κοινωνικούς φορείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα	<ul style="list-style-type: none"> Ισχνή πολιτική βούληση με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης Έλλειψη στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό στο τομέα της κοινωνικής εργασίας Μείωση των χρηματοδοτικών πόρων (ΚΑΠ) για την άσκηση δράσεων κοινωνικής πολιτικής Αδύναμη τεχνογνωσία του προσωπικού της Κοινωνικής Υπηρεσίας στην αξιοποίηση κοινωνικών πολιτικών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και του ΠΕΠ «Αττική 2014-2010» Υπάρχουν στην τοπική κοινωνία πληθυσμιακές ομάδες-στόχου που χρήζουν ενεργητικών κοινωνικών παρεμβάσεων Έλλειψη δομών άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού Έλλειψη Κοινωνικού Ιατρείου Έλλειψη δομών ψυχοκοινωνικής/ συμβουλευτικής στήριξης για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού Απουσία στοχευμένων μέτρων ανακούφισης για τα παιδιά των φτωχών νοικοκυριών Έλλειψη ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης για την ένταξη των νέων και μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας

	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη δράσεων για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας • Έλλειψη μέτρων που θα διευκολύνουν τη συμμετοχή του πληθυσμού των ομάδων στόχου στις υφιστάμενες δράσεις κοινωνικής ωφέλειας • Περιορισμένη κάλυψη αναγκών των ειδικών ομάδων • Έλλειψη δράσεων για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία • Χαμηλή ανάπτυξη της δομής Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών • Έλλειψη εξοπλισμού στις υφιστάμενες δομές κοινωνικής πρόνοιας • Έλλειψη συνεργασίας και δικτύωσης όλων των ανθρώπινων και υλικών πόρων στον οργανισμό του δήμου • Έλλειψη δράσεων εξατομικευμένης προσέγγισης των ωφελούμενων υψηλής προτεραιότητας • Απουσία συστήματος ολοκληρωμένης καταγραφής/ παρακολούθησης με ψηφιακό τρόπο των αναγκών των δυνητικά ωφελούμενων • Μέτρια δίκτυση της υπηρεσίας με φορείς του κοινωνικού πλουραλισμού
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Εκσυγχρονισμός του μοντέλου άσκησης τοπικής κοινωνικής πολιτικής στις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης • Αξιοποίηση χρηματοδοτικών πόρων για την ανάπτυξη προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του ΠΕΠ «Αττική 2014-2010» • Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» • Ανάπτυξη διαβαθμιδικής συνεργασίας με κοινωνικές δομές και δράσεις της Περιφέρειας • Ανάπτυξη διαδημοτικής συνεργασίας με όμορους δήμους • Ανάπτυξη και υποστήριξη του εθελοντισμού και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης • Προώθηση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας 	<ul style="list-style-type: none"> • Ασταθές και απρόβλεπτο πολιτικό-οικονομικό περιβάλλον • Έλλειψη επαρκών και διασφαλισμένων πόρων για κοινωνικά προγράμματα • Αυστηρά εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια στην οριοθέτηση της ομάδας του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας • Ένταση των υφιστάμενων κοινωνικών ζητημάτων και πιθανότητα αύξησης του πληθυσμού των ευπαθών ομάδων εξαιτίας της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας. • Διεύρυνση του πληθυσμού που ανήκει στους « φτωχούς εργαζόμενους » • Αβεβαιότητα στη χρηματοδότηση δομών για την καταπολέμηση της φτώχειας • Περιορισμός προσλήψεων και υποστελέχωση της κοινωνικής υπηρεσίας με παράλληλη μεταφορά νέων αρμοδιοτήτων • Συνεχείς μεταβολές στο θεσμικό πλαίσιο που αφορά κοινωνικές ωφέλειες για τις ευπαθείς ομάδες • Δυσκολία ως προς την καθολική ενημέρωση των δυνητικά ωφελούμενων για τα κοινωνικά προγράμματα • Αμβλυνση του προνοιακού ρόλου της οικογένειας και των άτυπων δικτύων φροντίδας • Περιορισμένη ανταλλαγή καλών πρακτικών σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Η ανάλυση SWOT θα αποτελέσει τη βάση για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής κοινωνικής πολιτικής στο δήμο που θα ικανοποιεί με το βέλτιστο δυνατό τρόπο τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής του δήμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΜΙΑ ΝΕΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

7.1. Το Όραμα της Στρατηγικής

Σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης οι πολλαπλές συνεπακόλουθες αρνητικές συνέπειες στην κοινωνική ευημερία των κατοίκων και οι ποικίλες μορφές στέρησης και αποκλεισμού σε ομάδες του τοπικού πληθυσμού των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται εντόνως, εγείρουν με αίσθημα κοινωνικής ευθύνης την ανάγκη εκσυγχρονισμού των κοινωνικών παρεμβάσεων και την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου κοινωνικής πολιτικής που θα προσδίδει μακροπρόθεσμη κοινωνική αξία και βιώσιμο κοινωνικό όφελος στους ευπαθείς αποδέκτες.

Οι μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενες τοπικές παρεμβάσεις κοινωνικής πολιτικής αφορούν μέρος της ομάδας του ευπαθή πληθυσμού και περιορίζονται σε δράσεις που υποστηρίζουν το παραδοσιακό μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας με παθητικό και αποσπασματικό χαρακτήρα. Επιπλέον οι σύγχρονες τοπικές κοινωνικές προκλήσεις αντανακλούν στο πλέον κρίσιμο για την εποχή μας κοινωνικό και οικονομικό ζήτημα της καλπάζουσας ανεργίας που δυσχεραίνει τις συνθήκες διαβίωσης, την ποιότητα ζωής και τη ψυχοσωματική υγεία των κατοίκων που βρίσκονται σε κατάσταση έλλειψης απασχόλησης και ιδιαίτερα των ατόμων που βρίσκονται στην παραγωγικότερη ηλικία του κύκλου ζωής. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο τοπικής κοινωνικής πολιτικής που θα απευθύνεται στο σύνολο του ευπαθή πληθυσμού της περιοχής με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, θα υποστηρίζει ολοκληρωμένα με ενεργητικά μέτρα την κοινωνική ενσωμάτωση και τις ευκαιρίες απασχόλησης παράλληλα με τις εμπροσθοβαρείς δράσεις στήριξης και θα αξιοποιεί όλους τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους σε συνέργεια με την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους.

Υπό το πρίσμα αυτό η νέα ολοκληρωμένη Στρατηγική Κοινωνικής Πολιτικής για την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής στην περιοχή του δήμου έχει ως όραμα την:

«Ανάπτυξη ενεργητικών πολιτικών με βιώσιμο κοινωνικό όφελος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, την προώθηση των ίσων ευκαιριών, την ανάταξη της κοινωνικό-οικονομικής ένταξης και την αποκατάσταση της κοινωνικής ευημερίας των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, σε συνέργεια με το κράτος, την κοινωνία των πολιτών και την αγορά»

Η νέα Στρατηγική σε εναρμόνιση με τους εθνικούς κοινωνικούς στόχους για την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, τη φιλοσοφία της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τις προτεραιότητες της ΠεΣΚΕ φιλοδοξεί με ενεργητικές παρεμβάσεις να αποτελέσει εργαλείο ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής και να αντιμετωπίσει τις τοπικές κοινωνικές προκλήσεις με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, ενεργοποίησης και πρόληψης δημιουργώντας ευκαιρίες σε άτομα και οικογένειες που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού εξαιτίας αντικειμενικής αδυναμίας. Στο πλαίσιο αυτό οικοδομεί την πολιτική της σε 5 Εμβληματικές Δράσεις και

προτείνει ένα φάσμα προτεραιοτήτων και μέτρων για την υλοποίηση των Δράσεων. Καταλύτες για την υλοποίηση των μέτρων θα αποτελέσουν κυρίως ευρωπαϊκοί πόροι και πόροι του ΠΕΠ «Αττική 2014-2020».

7.2. Εμβληματικές Δράσεις

Η νέα Στρατηγική φιλοδοξεί να αποτελέσει το όχημα για τη μετάβαση από το παραδοσιακό μοντέλο κοινωνικής πολιτικής που αντιμετωπίζει τον πολίτη ως παθητικό λήπτη κοινωνικών παροχών σε ένα ενεργητικό εργαλείο κοινωνικής προστασίας που θα διευκολύνει την ένταξη ή την επανένταξη στην απασχόληση με εξατομικευμένη προσέγγιση και θα προάγει την κοινωνική ανέλιξη με βιώσιμο και αποτελεσματικό τρόπο μετά τη στοχευμένη κάλυψη καταστάσεων στέρησης βασικών αγαθών. Υπό το πρίσμα αυτό ο πολίτης καλείται να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ως υπεύθυνο άτομο με προτεραιότητες να ξεφύγει από την ενδεχόμενη «παγίδα της φτώχειας» και να ενδυναμώσει την κοινωνική συμμετοχή του. Στο επίκεντρο της στρατηγικής βρίσκονται οι ανάγκες των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού και η ενθάρρυνση των νέων ατόμων στη διαδρομή προς την απασχόληση καθώς η νέα γενιά αποτελεί το θεμέλιο για την οικοδόμηση της κοινωνίας του μέλλοντος.

Η επιτυχής έκβαση αυτής της μετάβασης προϋποθέτει την αξιοποίηση όλων των ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων, την κινητοποίηση όλων των τοπικών φορέων της οικονομίας και της κοινωνίας, τη στρατηγική συνεργασία με αρμόδιους δημόσιους/ιδιωτικούς φορείς και την κοινωνία των πολιτών και την εξεύρεση καινοτόμων τεχνικών που θα αντιμετωπίζουν αποδοτικά και αποτελεσματικά τις τοπικές κοινωνικές προκλήσεις.

Στο πλαίσιο αυτό η νέα Στρατηγική για την επίτευξη του οράματος προτείνει τις παρακάτω Εμβληματικές Δράσεις, οι οποίες θα υλοποιηθούν μέσα από ένα φάσμα Μέτρων κοινωνικής πολιτικής ενεργητικού χαρακτήρα.

❖ Εμβληματικές Δράσεις (Ε.Δ.)

- ✓ Ε.Δ.1. «Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής για το σύνολο των ευπαθών ομάδων του τοπικού πληθυσμού »
- ✓ Ε.Δ.2. « Προώθηση της κοινωνικής ένταξης »
- ✓ Ε.Δ.3. « Καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών »
- ✓ Ε.Δ.4. «Διευκόλυνση στην εργασιακή ένταξη για την αποκατάσταση της κοινωνικής ευημερίας»
- ✓ Ε.Δ.5. «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και Ενδυνάμωση του πλαισίου συνεργασίας του δήμου με τους συναρμόδιους δημόσιους φορείς ,την κοινωνία των πολιτών και την αγορά»

Τα Θεματικά Μέτρα για την επίτευξη των Δράσεων της νέας Στρατηγικής επιβάλλεται να τηρούν και να προασπίζουν τις Αρχές της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη που ορίζουν: α) σε θεσμικό επίπεδο την ισότιμη μεταχείριση όλων των ατόμων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο (αρχή της Αναδιανεμητικής Ισότητας), την παροχή ίσων ευκαιριών στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (αρχή της Κοινωνικής Δικαιοσύνης), το

σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (αρχή σεβασμού της Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας) , β) σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο την κάλυψη των αναγκών που δεν δύνανται να αντιμετωπίσουν από μόνοι τους αποτελεσματικά οι ενδιαφερόμενοι (αρχή της Επικουρικότητας), την συνάφεια των κοινωνικών προγραμμάτων με τις ανάγκες των δυνητικά ωφελούμενων (αρχή της Εξατομίκευσης) , την ενεργοποίηση των ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό και γ) σε επιχειρησιακό επίπεδο την κοινωνική λογοδοσία (αρχή της Κοινωνικής Λογοδοσίας) , τη δημιουργία δικτύου οριζόντιας και κάθετης συνεργασίας με φορείς (αρχή της Δικτύωσης) , την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων με καινοτόμες μεθόδους (αρχή προσέγγισης της Κοινωνικής Καινοτομίας).

Επιπρόσθετα τα Θεματικά Μέτρα διακρίνονται σε Κεντρικά Θεματικά Μέτρα (Κ.Θ.Μ.) που αφορούν αμιγώς πρωτοβουλίες και κοινωνικά προγράμματα του δήμου και σε Υποστηρικτικά Θεματικά Μέτρα (Υ.Θ.Μ.) που αφορούν εθνικά κοινωνικά προγράμματα μέσω των οποίων ο δήμος στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του είναι αρωγός , παρέχει υπηρεσίες ενημέρωσης και υποστήριξης και διευκολύνει την πρόσβαση του ευπαθή πληθυσμού σε αυτά.

7.3. Επωφελούμενοι της Στρατηγικής

Οι ωφελούμενοι της Στρατηγικής με βάση το όραμα και τα τοπικά κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα της στατιστικής επεξεργασίας για την περιοχή διακρίνονται σε τρεις ομάδες στόχου:

1. Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.
2. Παιδιά ηλικίας 0 έως 17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού.
3. Πρόσωπα που διατρέχουν αυξημένους κινδύνους στέρησης βασικών αγαθών και αποκλεισμού. Στην ομάδα αυτή ανήκουν άτομα του πληθυσμού που βρίσκονται σωρευτικά ή διαζευκτικά στις παρακάτω καταστάσεις κινδύνου :
  - Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας που βρίσκονται εκτός του δικτύου των δημόσιων κοινωνικών προγραμμάτων
  - Μονογονεϊκά νοικοκυριά
  - Μακροχρόνια άνεργοι
  - Άνεργοι
  - Νέοι εκτός απασχόλησης
  - Άτομα με αναπηρία ή επιβαρυνόμενη κατάσταση υγείας
  - Ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών σε κατάσταση φτώχειας
  - «Φτωχοί» εργαζόμενοι

Η νέα Στρατηγική δεν καλύπτει μόνο τις παραδοσιακές ομάδες στόχου των προνοιακών πολιτικών . Διευρύνει το πεδίο των κοινωνικών παρεμβάσεων τόσο σε πρόσωπα που βρίσκονται εκτός του δικτύου δημόσιας προστασίας εξαιτίας υπέρβασης κριτηρίων περιουσιακής κατάστασης όσο και σε πρόσωπα που βρίσκονται εκτός απασχόλησης παρά την ικανότητά τους για εργασία, δίνοντας προτεραιότητα στην αντιμετώπιση του κρισιμότερου για την εποχή μας κοινωνικού ζητήματος της ανεργίας. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται ο εντοπισμός του ρεαλιστικού αριθμού των ωφελούμενων, η διεύρυνση του

τηρούμενου μητρώου των ευάλωτων ομάδων στις ομάδες των άνεργων , των μακροχρόνια άνεργων, των άνεργων νέων και των φτωχών εργαζόμενων και η ψηφιακή καταγραφή των δυνητικά ωφελομένων με ανάλυση κοινωνικό-οικονομικών στοιχείων και επαγγελματικών δεξιοτήτων.

7.4. Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και Προγραμματισμός της Στρατηγικής

Οι Εμβληματικές Δράσεις εξυπηρετούνται από Προτεραιότητες οι οποίες θα υλοποιηθούν με στοχευμένα Θεματικά Μέτρα (Κεντρικά και Υποστηρικτικά) για την αντιμετώπιση των κρίσιμων κοινωνικών τοπικών αναγκών που ανέδειξε η τρέχουσα ανθρωπιστική κρίση στην περιοχή του δήμου ,σύμφωνα με την ανάλυση και την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης άσκησης κοινωνικής πολιτικής στο παραπάνω πεδίο.

7.4.1. Πρώτη εμβληματική δράση «Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής για το σύνολο των ευπαθών ομάδων του τοπικού πληθυσμού»

Η Εμβληματική Δράση 1 εστιάζει στην προστασία των ατόμων που βρίσκονται αποδεδειγμένα σε κατάσταση ή σε υψηλό κίνδυνο στέρησης βασικών αγαθών με προτεραιότητες και μέτρα που θα εξασφαλίζουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και θα βελτιώνουν το επίπεδο της ποιότητας ζωής τους. Τα Θεματικά Μέτρα διαρθρώνονται στις παρακάτω Προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 1.1 : Πρόσβαση σε Βασικά Είδη Διαβίωσης .

Υ.Θ.Μ. 1.1.1. Πρόγραμμα «Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής προς Απόρους (ΤΕΒΑ/FEAD)»

Υ.Θ.Μ. 1.1.2. Πρόγραμμα «Δωρεάν διανομής φρούτων και λαχανικών »

Κ.Θ.Μ. 1.1.1. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Πεντέλης»

- Στόχος της δομής είναι να εξασφαλίζει ιεραρχημένα στους ωφελομένους της Στρατηγικής βασικά είδη διαβίωσης , σε προγραμματισμένα χρονικά διαστήματα έτσι ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος της υλικής στέρησης και οι ωφελοόμενοι να σταθούν στα πόδια τους.

Κ.Θ.Μ. 1.1.2. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Συσσίτιο Δήμου Πεντέλης»

- Στόχος της δομής είναι να εξασφαλίζει ιεραρχημένα στους ωφελομένους της Στρατηγικής έτοιμα γεύματα καθημερινά .

Κ.Θ.Μ. 1.1.2. Δημιουργία δομής «Κοινωνική Ιματιοθήκη Δήμου Πεντέλης»

- Στόχος της δομής είναι η κάλυψη των αναγκών σε ρουχισμό και υπόδηση , με προσφορά ειδών που βρίσκονται σε καλή κατάσταση από τους πολίτες.

Προτεραιότητα 1.2 : Πρόσβαση σε Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη

Υ.Θ.Μ. 1.2.1. Πρόγραμμα «Δωρεάν Φαρμακευτική Περίθαλψη ανασφάλιστων και οικονομικά αδύναμων πολιτών»

K.Θ.Μ. 1.2.1. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Ιατρείο Δήμου Πεντέλης»

- Στόχος είναι να παρέχει δωρεάν πρωτοβάθμια ιατρική φροντίδα στους ωφελούμενους ,αξιοποιώντας εθελοντές ιατρούς και συνεργασίες με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς υγείας.

K.Θ.Μ. 1.2.2. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Πεντέλης»

- Στόχος είναι η παροχή δωρεάν φαρμάκων και παραφαρμακευτικού υλικού στους ωφελούμενους.

K.Θ.Μ. 1.2.3. Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την Πρόληψη και Προαγωγή της Υγείας.

- Στόχος είναι η ανάπτυξη ημερίδων για την ολιστική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στην πρόληψη και την προαγωγή της υγείας.

Προτεραιότητα 1.3 : Πρόσβαση σε Οικονομικά Πλεονεκτήματα Παροχής Ενέργειας/ Δημοτικών Τελών και Φόρων .

Υ.Θ.Μ. 1.3.1. Ενημέρωση και παροχή υποστήριξης για τη συμμετοχή των ευπαθών ομάδων στα προγράμματα καταπολέμησης της ενεργειακής πενίας του Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας.

K.Θ.Μ. 1.3.1. Απαλλαγή των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού από τα δημοτικά τέλη και φόρους .

- Στόχος είναι η αξιοποίηση της δυνατότητας που δίνεται μέσω του άρθρου 13 του ν.4368/ ΦΕΚ Α 21 / 21-2-2016 για την οικονομική ανακούφιση των ευπαθών ομάδων του τοπικού πληθυσμού που βρίσκονται εντός του ελάχιστου εγγυημένου εισοδηματικού ορίου, με μείωση ή απαλλαγή της υποχρέωσης καταβολής δημοτικών τελών και φόρων.

Προτεραιότητα 1.4 : Πρόσβαση σε Επαρκείς Πόρους

K.Θ.Μ. 1.4.1. Χορήγηση Προνοιακών Επιδομάτων στους δικαιούχους κατοίκους.

Υ.Θ.Μ. 1.4.1. Ενημέρωση και παροχή υποστήριξης για την έγκαιρη συμμετοχή των δικαιούχων στα εθνικά προγράμματα στοχευμένης εισοδηματικής ενίσχυσης.

- Στόχος είναι η ενημέρωση και παροχή υποστήριξης για την έγκαιρη συμμετοχή των δικαιούχων στα εθνικά προγράμματα στοχευμένης εισοδηματικής ενίσχυσης όπως αυτά εξειδικεύονται μέχρι σήμερα : «Αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης» , « Επίδομα πετρελαίου θέρμανσης » και η εξαγγελθείσα γενική εφαρμογή του προγράμματος «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα».

7.4.2. Δεύτερη εμβληματική δράση «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης »

Η Εμβληματική Δράση 2. μετά τη στοχευμένη υλική στήριξη και την αξιοποίηση όλων των δυνατών παροχών οικονομικής ενίσχυσης για τις ευπαθείς ωφελούμενους επιδιώκει μέσα από ένα πλέγμα μη οικονομικά ανταποδοτικών ποιοτικών υπηρεσιών την πρόληψη των διακρίσεων , την προώθηση της κοινωνικής συμμετοχής και την άμβλυνση των παραγόντων που αποτελούν θύλακες κοινωνικού αποκλεισμού. Τα Θεματικά Μέτρα διαρθρώνονται στις παρακάτω Προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 2.1 : Πρόσβαση σε Ποιοτικές Υπηρεσίες .

Κ.Θ.Μ. 2.1.1. Σύσταση Γραφείου ολοκληρωμένης Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής στήριξης.

- Στόχος είναι η ολοκληρωμένη συμβουλευτική καθοδήγηση και ψυχοκοινωνική ενθάρρυνση των ωφελούμενων της Στρατηγικής με σκοπό την έγκαιρη παρέμβαση για την πρόληψη κρίσεων, την ενεργοποίηση και τη συμμετοχή στην απασχόληση και στα κοινωνικά δρώμενα και τη διασύνδεση με αρμόδιες υπηρεσίες που παρέχουν εξειδικευμένη υποστήριξη. Επιπρόσθετα θα είναι δυνατή η παροχή συμβουλών για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων σε εφήβους, νέους, γονείς και κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη .

Κ.Θ.Μ. 2.1.2. Πρόγραμμα « Δωρεάν πρόσβαση στα Δημοτικά Αθλητικά Προγράμματα»

- Στόχος του προγράμματος είναι να προάγει την υγεία και τη κοινωνική συμμετοχή παρέχοντας στις ευάλωτες ομάδες των ωφελούμενων τη δυνατότητα να συμμετέχουν δωρεάν ή με μειωμένο αντίτιμο σε μία τουλάχιστον αθλητική δραστηριότητα του δήμου.

Κ.Θ.Μ. 2.1.3. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Κέντρο Αλληλέγγυου Πολιτισμού, Τέχνης και Δια Βίου Μάθησης».

- Στόχος είναι η δημιουργία μιας δυναμικά λειτουργικής δομής όπου με την αξιοποίηση εθελοντών διαφόρων ειδικοτήτων σε θέματα πολιτισμού (θέατρο , χορωδία, χορός) , τέχνης (ζωγραφική , κόσμημα , φωτογραφίας ,) και γενικής επιμόρφωσης (διατροφή , ραπτική , αρωματοποιεία) θα δίνει τη δυνατότητα στους ευάλωτους ωφελούμενους στη βάση της κοινωνικής συνοχής και δια βίου κατάρτισης να συμμετέχουν δωρεάν αξιοποιώντας δημιουργικά το χρόνο τους.

Κ.Θ.Μ. 2.1.4. Πρόγραμμα «Κοινωνικό Τιμολόγιο στα πολιτιστικά και αθλητικά προγράμματα των τοπικών πολιτιστικών και αθλητικών συλλόγων».

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι στα πλαίσια της συλλογικής κοινωνικής ευθύνης, τουλάχιστον οι τοπικοί σύλλογοι που χρησιμοποιούν τις δημοτικές εγκαταστάσεις να εκπονήσουν κοινωνικό τιμολόγιο των δράσεών τους με μειωμένο ή καθόλου αντίτιμο για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού . Το πρόγραμμα αυτό με τη διαμεσολάβηση της κοινωνικής υπηρεσίας θα υποστηρίξει τη κοινωνική συμμετοχή των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και θα προάγει το πνεύμα της συλλογικής ευθύνης στην τοπική κοινωνία.

Κ.Θ.Μ. 2.1.5. Λειτουργία δομής «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Δήμου Πεντέλης »

- Στόχος είναι η πνευματική και πολιτιστική καλλιέργεια του τοπικού πληθυσμού παράλληλα με τη φιλοδοξία να αποτελέσει πόλο κοινωνικής ένταξης για τους ωφελούμενους στη βάση της αξιακής κοινωνικής συνοχής.

Κ.Θ.Μ. 2.1.6. Λειτουργία δομής «Κέντρο Κοινότητας Δήμου Πεντέλης ».

Κ.Θ.Μ. 2.1.7. Υποστήριξη των «Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) Δήμου Πεντέλης »

- Στόχος της δράσης είναι τα ΚΑΠΗ ,πλέον των δράσεών τους, να δώσουν προτεραιότητα μέσω ολοκληρωμένων διαδικασιών στις ανάγκες και τη φροντίδα των φτωχών ηλικιωμένων ατόμων άνω των 65 ετών και να ενδυναμώσουν την επανένταξη αυτών των ατόμων στις κοινές δράσεις.

Υ.Θ.Μ. 2.1.1. Ενημέρωση και παροχή υποστήριξης για την έγκαιρη συμμετοχή των ευπαθών ομάδων στα εθνικά προγράμματα Κοινωνικού Τουρισμού και Πολιτισμού.

Προτεραιότητα 2.2 : Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών.

Κ.Θ.Μ. 2.2.1. Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί στην κατεύθυνση « *κανένα παιδί του δήμου μας εκτός των παιδικών σταθμών* ».

- Οι υπηρεσίες προσχολικής αγωγής διαδραματίζουν έναν εξαιρετικά σημαντικό πολλαπλό ρόλο τόσο στη ζωή των παιδιών όσο και στην οικογένεια αφού αποτελούν κρίκο εναρμόνισης της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Η πρωτοβουλία « *κανένα παιδί του δήμου μας εκτός των παιδικών σταθμών* » δίνει τη ευκαιρία σε όλες τις ενδιαφερόμενες οικογένειες (κυρίως μητέρες) να εργασθούν ή να αναζητήσουν απασχόληση ενώ τα παιδιά βρίσκονται σε έναν ασφαλή παιδαγωγικά χώρο. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» χρηματοδοτείται , μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020, η φιλοξενία βρεφών , νηπίων και παιδιών στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς και στο ΚΔΑΠ βάση εισοδηματικών κριτηρίων.

Κ.Θ.Μ. 2.2.2. Δράσεις ενημέρωσης , ευαισθητοποίησης , ενεργοποίησης για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η εντατικοποίηση δράσεων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας για την άμβλυνση των παραγόντων που θέτουν εκτός των κοινωνικών δρώμενων τα άτομα με ειδικές ανάγκες , τις γυναίκες και τα πρόσωπα με πολιτισμικές διαφοροποιήσεις.

Κ.Θ.Μ. 2.2.3. Ανάπτυξη μικτών δράσεων και δικτύωση με τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς για την παροχή υποστήριξης σε άτομα με αναπηρία.

- Στόχος του προγράμματος είναι η άρση των διακρίσεων και η κοινωνική ένταξη των ατόμων του ειδικού πληθυσμού με την ανάπτυξη δράσεων (πολιτισμού , αθλητισμού, αλληλεγγύης) μικτής συμμετοχής τα ατόμων του ειδικού και του τυπικού πληθυσμού (άτομα με ειδικές ικανότητες ή παιδιά που ζουν σε ιδρύματα και τυπικός πληθυσμός ή σχολική κοινότητα) .

Κ.Θ.Μ. 2.2.4. Πρόγραμμα « Βοήθεια στο Σπίτι »

7.4.3. Τρίτη εμβληματική δράση «Καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών»

Η Εμβληματική Δράση 3. δίνει ένα διακριτό ρόλο στη Στρατηγική να προασπίσει τα δικαιώματα των παιδιών και να εξασφαλίσει ένα δίκτυο μη ανταποδοτικών παροχών σε κάθε παιδί της τοπικής κοινωνίας που λόγω σωρευτικών παραγόντων της οικογένειας διατρέχει κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού από τους συνομήλικους . Τα Θεματικά Μέτρα διαρθρώνονται στις παρακάτω Προτεραιότητες :

Προτεραιότητα 3.1 : Πρόσβαση σε Υπηρεσίες Εκπαίδευσης .

Κ.Θ.Μ. 3.1.1. Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί .

Κ.Θ.Μ. 3.1.2. Δημιουργία δομής «Σχολικά Γεύματα » .

- Στόχος της δομής είναι σε συνέργεια με τις δομές « Κοινωνικό Παντοπωλείο» , «Κοινωνικό Συσσίτιο» ή τα μαγειρεία των παιδικών σταθμών η εξασφάλιση καθημερινού γεύματος στα παιδιά των ωφελούμενων της Στρατηγικής που το επιθυμούν.

Κ.Θ.Μ. 3.1.3. Λειτουργία δομής «Ενισχυτική Διδασκαλία Δήμου Πεντέλης» .

- Στόχος της δομής είναι η ενισχυτική εκπαίδευση των ωφελούμενων παιδιών σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης , με τη αξιοποίηση εθελοντών εκπαιδευτικών και σκοπό την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την ενδυνάμωση της προοπτικής σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Κ.Θ.Μ. 3.1.4. Δημιουργία δομής «Κοινωνικό Βιβλιοπωλείο Δήμου Πεντέλης» .

- Στόχος της δομής είναι η κάλυψη των αναγκών των ωφελούμενων παιδιών σε σχολικά είδη , σε βιβλία και σε ψηφιακή τεχνολογία με σκοπό την εξασφάλιση αξιοπρεπούς παρουσίας στη σχολική ζωή και την ενδυνάμωση της μάθησης στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Προτεραιότητα 3.2 : Πρόσβαση σε Υπηρεσίες Δημιουργικής Απασχόλησης .

Κ.Θ.Μ. 3.2.1. Επέκταση της δομής « Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών » για όλα τα παιδιά των ωφελούμενων οικογενειών.

- Στόχος του μέτρου είναι η βελτίωση των υποδομών του δήμου ώστε να ενταχθούν όλα τα παιδιά των ωφελούμενων οικογενειών στο πρόγραμμα.

Κ.Θ.Μ. 3.2.2. Πρόγραμμα « Δωρεάν Αθλητική Απασχόληση στο Κολυμβητήριο».

- Στόχος του προγράμματος είναι όλα τα ωφελούμενα παιδιά να αθλούνται δωρεάν στο δημοτικό κολυμβητήριο με σκοπό την υγιή σωματική ανάπτυξη , την εκμάθηση κολύμβησης και την συναναστροφή με συνομήλικους.

Κ.Θ.Μ. 3.2.3. Πρόγραμμα « Κοινωνικό Τιμολόγιο για τους νέους στα πολιτιστικά και αθλητικά προγράμματα των τοπικών πολιτιστικών και αθλητικών συλλόγων».

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι στα πλαίσια της συλλογικής κοινωνικής ευθύνης, τουλάχιστον οι τοπικοί σύλλογοι που χρησιμοποιούν τις δημοτικές εγκαταστάσεις να εκπονήσουν κοινωνικό τιμολόγιο των δράσεών τους με μειωμένο ή καθόλου αντίτιμο για τα παιδιά των ωφελούμενων οικογενειών . Το πρόγραμμα αυτό με τη διαμεσολάβηση της κοινωνικής υπηρεσίας θα υποστηρίξει τη κοινωνική συμμετοχή των παιδιών και θα προάγει το πνεύμα της συλλογικής ευθύνης στην τοπική κοινωνία.

Κ.Θ.Μ. 3.2.4. Πρόγραμμα « Δωρεάν Συμμετοχή στη Φιλαρμονική του Δήμου Πεντέλης».

- Στόχος του προγράμματος είναι η επιχορήγηση για τη σύσταση παιδικής φιλαρμονικής στο δήμο με μέλη και παιδιά των ωφελούμενων οικογενειών τα οποία θα έχουν τη δυνατότητα δωρεάν μουσικής παιδείας.

Υ.Θ.Μ. 3.2.1. Ενημέρωση και υποστήριξη στα προγράμματα παιδικών εξοχών και κατασκηνώσεων του Ο.Α.Ε.Δ.

- Στόχος του μέτρου είναι η ολιστική ενημέρωση και η έγκαιρη υποστήριξη ώστε τα ωφελούμενα παιδιά να έχουν την ευκαιρία την καλοκαιρινή περίοδο να κάνουν

δωρεάν διακοπές σε παιδικές εξοχές και κατασκηνώσεις που προτείνονται μέσω του Ο.Α.Ε.Δ.

7.4.4. Τέταρτη εμβληματική δράση «Διευκόλυνση στην εργασιακή ένταξη για την αποκατάσταση της κοινωνικής ευημερίας»

Η Εμβληματική Δράση 4. αναλαμβάνει την εξατομικευμένη ενεργοποίηση των ωφελούμενων και των νέων με προσανατολισμό την ένταξη ή την επανένταξη στην αγορά εργασίας ώστε να ξεφύγουν από την ενδεχόμενη παγίδα της φτώχειας και να αναλάβουν σταδιακά προσωπικές δράσεις και πρωτοβουλίες ανάκτησης της οικονομικής αυτοδυναμίας. Τα Θεματικά Μέτρα διαρθρώνονται στις παρακάτω Προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 4.1 : Ενεργητικές πολιτικές Απασχόλησης για τις ευπαθείς ομάδες των ωφελούμενων.

Κ.Θ.Μ. 4.1.1. Δημιουργία Ψηφιακής Πλατφόρμας Δεξιοτήτων – Απασχόλησης.

- Στόχος του μέτρου είναι η δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας στην οποία θα καταγράφονται αφενός οι δεξιότητες και τα προσόντα εξατομικευμένα για κάθε ωφελούμενο με ικανότητα απασχόλησης και αφετέρου οι τοπικές ή οι υπερτοπικές ανάγκες της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες με ταυτόχρονη ενεργοποίηση της τοπικής επιχειρηματικής αγοράς και των επιχειρηματιών κατοίκων. Η ψηφιακή πλατφόρμα θα αποτελέσει το βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη αντιστοίχισης μεταξύ των προσόντων που διαθέτουν οι ωφελούμενοι και των προσφερόμενων θέσεων απασχόλησης .

Κ.Θ.Μ. 4.1.2. Δημιουργία δομής « Γραφείο Διευκόλυνσης στην Εργασιακή Ένταξη ».

- Στόχος της δομής είναι αφενός με εργαλείο την Ψηφιακή Πλατφόρμα Δεξιοτήτων – Απασχόλησης να διασυνδέσει τους ωφελούμενους με ικανότητα εργασίας σε προγράμματα τυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους , να αντιστοιχίσει τις επαγγελματικές δεξιότητες με τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας διευκολύνοντας την εργασιακή ένταξη , να ενεργοποιήσει την τοπική επιχειρηματική κοινότητα , να ενθαρρύνει την προσωπική δραστηριότητα σε επιχειρηματικές δράσεις (κοινωνική επιχειρηματικότητα) , να ενημερώσει και να υποστηρίξει τη συμμετοχή σε εθνικά προγράμματα πολιτικών απασχόλησης (επιχορήγηση νέων επιχειρήσεων , κοινωφελής εργασία) , να προάγει τον εθελοντισμό ως εργαλείο κοινωνικής ενεργοποίησης και απόκτησης δεξιοτήτων και αφετέρου να ενημερώσει και να διευκολύνει κάθε ενδιαφερόμενο κάτοικο σε θέματα απασχόλησης.

Κ.Θ.Μ. 4.1.3. Δράσεις προώθησης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και της Κοινωνικής Καινοτομίας.

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι να ενεργοποιηθούν οι ωφελούμενοι και να ενημερωθούν οι κάτοικοι για την κοινωνική και οικονομική υπεραξία της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και της Κοινωνικής Καινοτομίας στη δημιουργία ευκαιριών επιχειρηματικότητας και στην ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας.

Κ.Θ.Μ. 4.1.4. Δημιουργία Κέντρου Θερμοκοιτίδας για τη στήριξη start up επιχειρήσεων.

- Στόχος του κέντρου είναι σε συνέργεια με το « Γραφείο Διευκόλυνσης στην Εργασιακή Ένταξη » να παρέχει συμβουλές και στήριξη στο αρχικό στάδιο λειτουργίας των νέων κοινωνικών ή μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Κ.Θ.Μ. 4.1.5. Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών και Εθνικών προγραμμάτων ως χρηματοδοτικά εργαλεία .

- Στόχος του μέτρου είναι η ενθάρρυνση και η υποστήριξη της συμμετοχής του δήμου στα Ευρωπαϊκά και Εθνικά προγράμματα τα οποία ως χρηματοδοτικά εργαλεία μπορούν να λειτουργήσουν πλέον των άλλων πλεονεκτημάτων στα πλαίσια της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ως καταλύτες για την ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο και την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Κ.Θ.Μ. 4.1.6. Προώθηση της Δια Βίου Ανάπτυξης Δεξιοτήτων και της Ψηφιακής Τεχνολογίας.

- Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη των εθνικών προγραμμάτων τυπικής εκπαίδευσης τα οποία υλοποιούνται σε δημοτικές υποδομές και η υλοποίηση δράσεων άτυπης εκπαίδευσης με έμφαση στην ψηφιακή εκπαίδευση για την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης των ωφελούμενων με ικανότητα εργασίας.

Προτεραιότητα 4.2. : Ενθάρρυνση της νεολαίας στη διαδρομή προς την αγορά εργασίας.

Κ.Θ.Μ. 4.2.1. Δράσεις Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τους εφήβους.

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι κυρίως οι νέοι ωφελούμενου αλλά και όλος ο ενδιαφερόμενος τοπικός πληθυσμός να ενημερωθούν για τα επαγγέλματα και τις ειδικότητες που έχουν άμεση ανταπόκριση στο σύγχρονο πεδίο επαγγελματικής καριέρας. Το «Ευρωπαϊκό Πανόραμα Δεξιοτήτων»⁴⁹, ως ο δικτυακός τόπος όπου συγκεντρώνει ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες σε δεξιότητες και καταγράφει τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα επαγγέλματα και αυτά που εμφανίζουν υψηλό αριθμό κενών θέσεων εργασίας , και τα εθνικά προγράμματα επαγγελματικής καριέρας για τους νέους θα αποτελέσουν βασικούς συνδέσμους για την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας.

Υ.Θ.Μ. 4.2.2. Υποστήριξη και δικτύωση με δράσεις που αφορούν νέους 15 έως 24 ετών που βρίσκονται σε κατάσταση «NEET» .

- Στόχος του μέτρου είναι να υποστηρίξει τις δράσεις που εκπονούνται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου⁵⁰ « Εγγύηση για τη Νεολαία » σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και αφορούν τη δραστηριοποίηση των νέων κάτω των 24 ετών οι οποίοι είναι άνεργοι και δεν παρακολουθούν κάποιο κύκλο εκπαίδευσης ή κατάρτισης (οκατάσταση NEET) ώστε να έχουν μία καλή πρόταση ποιότητας για την απασχόληση , την επαγγελματική κατάρτιση , τη μαθητεία ή την

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1329_el.htm

⁵⁰ Υπουργείο Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , Διεύθυνση Απασχόλησης , « Εγγύηση για τη Νεολαία – το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης » , Μάιος 2014.

πρακτική άσκηση . Επίσης θα ενεργοποιήσει τους νέους της τοπικής κοινωνίας και θα παρέχει υποστήριξη στη σύνταξη των ατομικών τους δελτίων .

7.4.5. Πέμπτη εμβληματική δράση «Αναβάθμιση της Κοινωνικής Υπηρεσίας και ανάπτυξη του κοινωνικού πλουραλισμού»

Η Εμβληματική Δράση 5. Εστιάζει στην αποτελεσματική υλοποίηση της Στρατηγικής με παράλληλες δράσεις την επιχειρησιακή αναβάθμιση της κοινωνικής υπηρεσίας, την αξιοποίηση όλων των ανθρώπινων και υλικών πόρων και την κινητοποίηση όλων των τοπικών και υπερτοπικών φορέων της οικονομίας και της κοινωνίας. Τα Θεματικά Μέτρα διαρθρώνονται στις παρακάτω Προτεραιότητες :

Προτεραιότητα 5.1 : Αναβάθμιση της κοινωνικής υπηρεσίας.

Κ.Θ.Μ. 5.1.1. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.

- Στόχος του μέτρου είναι η προαγωγή της συμμετοχής του προσωπικού σε σεμινάρια και ημερίδες επιμόρφωσης στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνικής εργασίας και στη διαχείριση των αντίστοιχων για την κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή Ευρωπαϊκών και εθνικών/ περιφερειακών προγραμμάτων στα πλαίσια των « ΕΣΠΑ 2014-2020» και ΠΕΠ «Αττική 2014-2020».

Κ.Θ.Μ. 5.1.2. Ανάπτυξη Ψηφιακού Μητρώου Ωφελούμενων .

- Στόχος του μέτρου είναι η ψηφιακή συλλογή δεδομένων για το ατομικό κοινωνικό και επαγγελματικό προφίλ των ωφελούμενων με σκοπό την άμεση δυνατότητα εξυπηρέτησης στις κοινωνικές ωφέλειες , την παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων και την αξιοποίηση των δεδομένων στατιστικής ανάλυσης για το σχεδιασμό στοχευμένων ενεργητικών μέτρων κοινωνικής πολιτικής.

Προτεραιότητα 5.2 : Ανάπτυξη του Κοινωνικού Πλουραλισμού.

Κ.Θ.Μ. 5.2.1. Ενδυνάμωση του Εθελοντισμού.

- Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η ενεργή συμμετοχή των ωφελούμενων με όρους προσφοράς (και όχι μόνο ως λήπτες) στα κοινωνικά προγράμματα και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών για τη συλλογική αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προκλήσεων στην περιοχή του δήμου.

Κ.Θ.Μ. 5.2.2. Ανάπτυξη Κοινωνικών Συμπράξεων.

- Στόχος της πολιτικής είναι η αξιοποίηση , όπου κρίνεται σκόπιμο, όλων των φορέων του δημόσιου/ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών για την αποτελεσματική υλοποίηση των μέτρων της παρούσας στρατηγικής σε πνεύμα εξωστρέφειας.

Κ.Θ.Μ. 5.2.3. Υλοποίηση δράσεων στα πλαίσια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

- Στόχος της δράσης είναι στη παρούσα δύσκολη οικονομική συγκυρία να επιτευχθεί η παροχή υπηρεσιών / προϊόντων , πόρων , απασχόλησης και τεχνογνωσίας υπέρ των ωφελούμενων μέσω των οικονομικά εύρωστων και κοινωνικά υπεύθυνων ιδιωτικών επιχειρήσεων .

Κ.Θ.Μ. 5.2.4. Συνεργασία με τις δομές κοινωνικής πρόνοιας στην επικράτεια του δήμου.

- Στόχος είναι η ανάπτυξη συνεργασίας με δομές κοινωνικής πρόνοιας που δραστηριοποιούνται στην επικράτεια του δήμου στα κοινά πεδία κοινωνικού ενδιαφέροντος.

Κ.Θ.Μ. 5.2.5. Ενεργοποίηση της τοπικής αγοράς.

- Στόχος του μέτρου είναι η τοπική αγορά με ανθρώπινους και υλικούς πόρους να συνδράμει ενεργά στην προσπάθεια για την κοινωνική ανάταξη των ωφελούμενων και να σταθεί αρωγός στα μέτρα της Στρατηγικής που άπτονται των δραστηριοτήτων της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ronald G. Sultana, « Η ‘ευελιξία με ασφάλεια’: Συνέπειες στη δια βίου Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό », ΕΟΠΠΕΠ, 2012.
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας-Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση» ,COM(2010)682 , Στρασβούργο ,23-11-2010.
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή» ,COM(2010)758 , Βρυξέλλες ,16-12-2010.
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, «ΕΥΡΩΠΗ 2020, Στρατηγική για έξυπνη , διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» ,COM(2010)2020, Βρυξέλλες , 3-3-2010.
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, «Νεολαία σε κίνηση Μια πρωτοβουλία για την ενεργοποίηση των δυνατοτήτων των νέων με στόχο την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση» , COM(2010)477 , Βρυξέλλες ,15-9-2010.
- Βενιέρης Δημήτρης –Χρίστος Παπαθεοδώρου, « Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ » , Αθήνα , ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ , 2003.
- ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ , « EaSI , Νέο πρόγραμμα-ομπρέλα της ΕΕ για την κοινωνική πολιτική και την πολιτική για την απασχόληση» , Λουξεμβούργο, 2014.
- ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, «ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ – ΕΠΕΝΔΥΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ» , Λουξεμβούργο, 2012.
- Ιωαννίδης Α. , Παπαθεοδώρου Χ & Σούφτας Δ., «Οικονομική Κρίση, Κοινωνική Πρόνοια και Κοινωνία των Πολιτών» , ΕΛΙΑΜΕΠ , 2013.
- Κ.Υ.Α. Δ23/οικ 14435/1135/29-3-2016 , «Καθορισμός ελαχίστων προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας » ,ΦΕΚ 854 / τεύχος Β/ 30-3-2016
- Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , « Καθορισμός των ορίων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα – Εγγυημένο Κοινωνικό Εισόδημα » , αριθμός 39892/ΓΔ1. 2/ 7-11-2014 , ΦΕΚ 3018 / τεύχος Β / 7-11-2014.
- Κοντιάδης Ξενοφών, «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ», Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης , Αθήνα , 2006.
- Κυριακίδου Θ. & Σαλάβου Ε., «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ», Αθήνα, ΟΙΚΟΣ ROSILI, 2014.

- Μπουρίκος Δ. & Σωτηρόπουλος Α. Δ. , « Εργαζόμενοι και όμως φτωχοί » , Αθήνα , Μάρτιος 2014.
- Νόμος 3852/2010 , « Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης » , ΦΕΚ 87 / τεύχος Α / 7-6-2010 .
- Νόμος 4019/2011, «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις», ΦΕΚ 216/ τεύχος Α/ 30-9-2011 .
- Νόμος 4314/2014, άρθρο 45, «Διαχείριση Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους» , ΦΕΚ 265/ τεύχος Α/23-12-2014.
- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, « Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Αττικής » , Αττική , 2015.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας , Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων , « ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 2014-2020 (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020) » , Αθήνα , Μάιος 2014.
- Υπουργείο Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη » , Αθήνα , Δεκέμβριος 2014.
- Υπουργείο Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , «Στρατηγικό Σχέδιο για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας» ,Αθήνα , Φεβρουάριος 2013.
- Υπουργείο Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , Διεύθυνση Απασχόλησης , «Εγγύηση για τη Νεολαία – το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης » , Μάιος 2014.
- Υπουργείο Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας , Υ.Α. , Δ23/οικ 19162, Καθορισμός εισοδηματικών και περιουσιακών κριτηρίων των ωφελούμενων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Έπισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ / FEAD) , ΦΕΚ 1066 / τεύχος Β / 27-5-2015. .
- Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Εγκεκριμένο ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020, Δεκέμβριος 2014
- Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Εγκεκριμένο ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020, Δεκέμβριος 2014
- Φερόνας Ανδρέας, « Η Κοινωνική Διάσταση της ‘Ευρώπης 2020’ : Ρητορική και Πραγματικότητα » , Κοινωνική Πολιτική , τεύχος 1, Απρίλιος 2013.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- UIA Urban Innovative Action <http://www.uia-initiative.eu/> , (ημερομηνία πρόσβασης 19-7-2016)
- URBACT , «Connecting people – Building successes », <http://urbact.eu/> , (ημερομηνία πρόσβασης 19-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή , «Πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας», <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=el> , (ημερομηνία πρόσβασης 15-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, « Youth on Move- Employment Social Affairs & Inclusion » <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=en> , (ημερομηνία πρόσβασης 18-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, « Απασχόληση , Κοινωνικές Υποθέσεις και Κοινωνική Ένταξη» , <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=el> , (ημερομηνία πρόσβασης 18-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ευρωπαϊκό Πανόραμα Δεξιότητων», http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1329_el.htm , (ημερομηνία πρόσβασης 11-9-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, « Χρηματοδότηση στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων », http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/funding_country_sheet_el_el.pdf , (ημερομηνία πρόσβασης 20-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Food for European Aid to the most Deprived (FEAD) - Employment Social Affairs & Inclusion » , <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089&langId=e> , (ημερομηνία πρόσβασης 18-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Rights , Equality and Citizenship Programme 2014-2020 - JUSTICE» http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/rec/index_en.htm , (ημερομηνία πρόσβασης 20-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «The EU Framework Programme for Research and Innovation – HORIZON 2020» , <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> , (ημερομηνία πρόσβασης 19-7-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=958> , (ημερομηνία πρόσβασης 15-7-2016)

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Εγγυήσεις για τη Νεολαία», <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=el> , (ημερομηνία πρόσβασης 11-9-2016)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Πρόγραμμα της ΕΕ για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία - EaSI » , <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=1081>, (ημερομηνία πρόσβασης 19-7-2016)
- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ , ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» , http://www.pepattikis.gr/wp-content/uploads/2016/02/Programme_2014GR16M2OP012_1_4_el_EGKRISH.pdf , (ημερομηνία πρόσβασης 21-7-2016)